

32/uu6 (549) 2^e ex

**Particuliere en publieke actoren bij de belangenbehartiging
voor de sportvisserij**

J.H. Spijker

**BIBLIOTHEEK
STARINGGEBOUW**

949190

Rapport 549

DLO-Staring Centrum, Wageningen, 1997

REFERAAT

Spijker, J.H., 1997. *Particuliere en publieke actoren bij de belangenbehartiging voor de sportvisserij*. Wageningen, DLO-Staring-Centrum. Rapport 549. 124 blz; 4 fig.; 9 tab.; 146 ref.; 3 aanh.

De sportvisserij is voor het bereiken van haar doelstellingen afhankelijk van andere actoren. In dit rapport wordt ingegaan op de wijze waarop de sportvisserij haar belangen behartigt tegen de achtergrond van het bestaande beleidskader. De bepalingen van de Visserijwet over het visstandbeheer zijn uitgangspunt voor de positie van de sportvisserij ten opzichte van andere actoren. De maatregelen die de visstandbeheerder krachtens de Visserijwet kan nemen voor de visstand en de vismogelijkheden zijn beperkt. Daarom is samenwerking met andere actoren voor de sportvisserij noodzakelijk om haar doelstellingen voor de visstand en de vismogelijkheden te kunnen bereiken.

Trefwoorden: belangenbehartiging, sportvisserij, Visserijwet, visstandbeheer, waterbeheer

ISBN 0927-4499

©1997 DLO-Staring Centrum, Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied (SC-DLO)
Postbus 125, 6700 AC Wageningen.
Tel.: (0317) 474200; fax: (0317) 424812; e-mail: postkamer@sc.dlo.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van DLO-Staring Centrum.

DLO-Staring Centrum aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Projectnummer 569

[Rap549.HM/07.1997]

Inhoud

	blz.
Ten geleide	7
Samenvatting en conclusies	9
1 Inleiding	13
1.1 Achtergronden	13
1.2 Probleem- en doelstelling	14
1.3 Werkwijze	15
1.4 Opbouw van het rapport	15
2 Sportvisseren en sportvisorganisaties	17
2.1 Sportvisseren	17
2.2 Sportvisserenorganisaties	21
3 Wet- en regelgeving	25
3.1 Sportvisakte	25
3.2 Visrechten	26
3.3 Visvergunning en vrije hengel	29
3.4 Toegankelijkheid van het viswater	31
3.5 Visstandbeheer en visstandbeheercommissie	32
3.6 Regelingen op grond van andere wetten dan de Visserijwet	34
3.7 Controle	35
3.8 Enkele regelingen met betrekking tot bestemming, inrichting en beheer	37
4 Actoren rondom de sportvisserij	41
4.1 Overzicht van actoren	41
4.2 Beroepvisserij	43
4.3 Andere recreatievormen	44
4.4 Milieu-, natuur- en dierenbescherming	46
4.4.1 Milieubescherming	46
4.4.2 Natuurbescherming	48
4.4.3 Dierenbescherming	50
4.5 Water- en oeverbeheer	51
4.6 Overheid	55
5 Uitvoering van waterbeheer en visstandbeheer	59
5.1 Waterbeheer	59
5.2 Visstandbeheer	61
6 Organisatie van de sportvisserij in twee voorbeeldgebieden	67
6.1 Een theoretisch kader	67
6.1.1 Aanwijzen van belangenbehartigers	67
6.1.2 Beïnvloeding van besluitvorming van derden	68
6.1.3 Ontwikkelen van eigen beleid	69
6.1.4 Gezamenlijke planvorming	71

6.2 De Oost-Gelderse beken	71
6.2.1 Betrokkenen	72
6.2.2 Planvorming en organisatie	74
6.2.3 Invloed van de sportvisserij op de besluitvorming	76
6.3 Midden Noord-Holland	77
6.3.1 Betrokkenen	78
6.3.2 Planvorming en organisatie	83
6.3.3 Invloed van de sportvisserij op de besluitvorming	85
6.4 Vergelijking van de voorbeeldgebieden	87
6.4.1 Belangenbehartiging	88
6.4.2 Ontwikkelen van eigen beleid	89
6.4.3 Beïnvloeden van besluitvorming van derden	90
6.4.4 Gezamenlijk vormen van beleid met derden	91
Lijst van in het rapport gebruikte afkortingen	93
Literatuur	95
<i>Aanhangsels</i>	
A Stappenplan voor het maken van een visstandbeheerplan	107
B Planvorming in Oost-Gelderland	109
C Planvorming in Midden Noord-Holland	115

Ten geleide

Op verzoek van de directie Groene Ruimte en Recreatie van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij worden sinds enige tijd enkele deelonderzoeken uitgevoerd voor de sportvisserij. Dit onderwerp past in het lopende DLO-programma voor Recreatie en Toerisme en in de lijn voor expertise-ontwikkeling in en rond de sectie Recreatie en Toerisme van DLO-Staring Centrum. Van belang bij dit onderzoek is het verbinden van de drie onderzoeksthema's, (1) vraag en gebruik, (2) regionale productontwikkeling en (3) recreatie en natuur, toegespitst op een bijzondere recreatievorm.

In dit onderzoek is het ondermeer van belang om verbindingen te leggen naar aansturing van beleidsprocessen vanuit Rijk, andere overheden en particuliere belangenorganisaties. Als vervolg op een deelonderzoek naar belangennetwerken binnen de sportvisserij en op landelijk niveau, wordt in dit onderzoek ingegaan op de aansturing op regionaal niveau, mede in relatie tot actoren buiten het sportvissen zelf.

Voor de uitvoering van dit deelonderzoek is een beroep gedaan op het DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, één van de partners in het recreatieprogramma, waar Joop Spijker bereid werd gevonden om het werk te doen.

Het onderzoek is begeleid door de Begeleidingscommissie Toekomstverkenningen Sportvisserij. Aan het onderzoek is ruimhartig meegewerkt door een groot aantal personen betrokken bij de sportvisserij, het waterbeheer en het terreinbeheer. De hierbij verzamelde gegevens waren noodzakelijk om dit onderzoek te kunnen verrichten.

Dr. H.J.J. Kroon
Programmaleider

Samenvatting en conclusies

Sportvisser

Er zijn in Nederland ca. 1 350 000 sportvisser (Onderzoek visparticipatie, 1994). Dit betreft overwegend mannen van 15 jaar en ouder. De visparticipatie van mannen van 15 jaar en ouder is bijna 13%. Dit is vele malen hoger dan de visparticipatie van kinderen tot en met 14 jaar en vrouwen van 15 jaar of ouder. De visparticipatie bij mannen van 15 jaar en ouder vertoont de laatste jaren een dalende tendens. Het merendeel van de sportvisser vist met een werphengel en/of een vaste hengel op voorn, brasem of kolblei met als aas maden, wormen, brood maïs, kaas of hennep. De laatste 15 jaar zijn de vissers minder frequent gaan vissen, bezitten relatief minder vissers een sportvisakte en daalt het percentage dat lid is van een of meer hengelsportverenigingen licht. Bij al deze trends lijkt zich sinds het begin van de jaren negentig een stabilisatie af te tekenen.

Organisatie sportvisserij

In 1995 was 39% van de mannelijke sportvisser van 15 jaar en ouder aangesloten bij een hengelsportvereniging (Onderzoek sportvisakte, 1995). De meeste hengelsportverenigingen zijn aangesloten bij een federatie van hengelsportverenigingen. Vrijwel alle federaties zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Sportvisserfederaties (NVVS), de grootste koepelorganisatie van sportvisser in Nederland. Via de federaties zijn ca. 900 hengelsportverenigingen verbonden met de NVVS. Bij de Vereniging Nederlandse Autonome Sportvisserij Organisaties (NASO) zijn 35 hengelsportverenigingen rechtstreeks aangesloten.

De Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVb) is opgericht krachtens de Visserijwet. In het bestuur van de OVb zijn vertegenwoordigers namens de sportvisserij opgenomen.

De Visserijwet

In de Visserijwet zijn de verantwoordelijkheden voor het beheer van de visstand in het binnenwater neergelegd bij de visrechthebbende. In veel gevallen beschikt een sportvisserij-organisatie over deze rechten. De Visserijwet bevat bepalingen over benodigde visakten (voor de sportvisser de sportvisakte), de huur en verhuur van visrechten, visvergunningen, enz. Naast de Visserijwet zijn ook enkele andere wetten, zoals de Natuurbeschermingswet van belang voor de sportvisserij.

De sportvisserij en andere maatschappelijke groeperingen

De sportvisserij heeft te maken met een groot aantal maatschappelijke groeperingen. De belangen van de sportvisserij en deze maatschappelijke groeperingen lopen lang niet altijd parallel. De belangrijkste belangenconflicten doen zich voor tussen enerzijds de sportvisserij en anderzijds de beroepsvisserij, de waterrecreatie, de milieubescherming, de natuurbescherming en de dierenbescherming.

De sportvisserij-organisaties hebben met de meeste van de bovengenoemde partijen een *modus vivendi* gevonden. Er zijn gezamenlijke werkgroepen gevormd en soms

is er geïnstitutionaliseerd overleg. Er wordt dan getracht in samenwerking en met een zeker respect voor elkaars intenties tot een oplossing te komen.

De laatste jaren tekent zich een zekere depolarisatie af tussen de sportvisserij en de natuurbescherming. Een verklaring hiervoor is, dat de natuurbescherming tegenwoordig een groot belang hecht aan een breed draagvlak en zich realiseert dat ze meer dan een miljoen sportvissers niet van zich moet vervreemden. Aan de andere kant stellen de sportvisserij-organisaties bij het visstandbeheer en de voorlichting aan het publiek de laatste jaren 'het huis van de vis' centraal, en streven daarbij naar een aan de milieu-omstandigheden aangepaste visstand.

De verhouding tussen de sportvisserij en de dierenbescherming is sterk gepolariseerd. Er zijn momenteel geen samenwerkingsverbanden. Gelet op de fundamentele meningsverschillen lijkt een verbetering van de verhouding momenteel niet in zicht. Dit betekent dat de dierenbescherming zich vooral richt op het bereiken van verbeteringen van het dierenwelzijn via wetgeving. Mede als resultaat daarvan zijn er wijzigingen geweest in de wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld het verbod op het gebruik van levend aasvis. Door de gehanteerde tactiek is het draagvlak bij de sportvisserij voor deze veranderingen echter gering. Het is zeer de vraag, of de door beide partijen gevolgde tactiek op termijn daadwerkelijk tot (door één van beide partijen) gewenste resultaten leidt.

Het visstandbeheer

De Visserijwet biedt slechts beperkte middelen om de visstand daadwerkelijk te beheren. De inzet van deze middelen, zoals het wegvangen van vis, het uitzetten van vis en het uitgeven van visvergunningen zijn in veel situaties minder bepalend voor de visstand van een water dan de middelen die (kunnen) worden ingezet door de waterbeheerder: peilbesluiten, de uitvoering van onderhoud (baggeren, maaien van de oever), de inlaat van gebiedsvreemd water, enz. Hierdoor verkeren de visrechthebbenden in een tamelijk afhankelijke situatie van de waterbeheerder. Deze afhankelijkheid is nog groter indien de waterbeheerder tevens eigenaar van het water en de oever is.

Indien binnen één watersysteem meerdere visrechthebbenden bestaan, dan kunnen deze visrechthebbenden dit beheer alleen goed uitoefenen indien zij samenwerken, bijvoorbeeld binnen een visstandbeheercommissie. Momenteel bestaan er nog geen wettelijke kaders om deze samenwerking op te leggen. Wel kunnen watereigenaren in de huurovereenkomst de huurder verplichten te participeren in een visstandbeheercommissie. Het Rijk is voornemens hiertoe over te gaan.

Een van de problemen voor de visrechthebbende is, dat een toenemend aantal vissoorten wordt beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet. De sportvisserij-organisaties kiezen in deze gevallen bescherming krachtens de Visserijwet met een gesloten tijd van 1 januari - 31 december, omdat dit de mogelijkheden van de visrechthebbende vergroot om actief maatregelen te nemen om de stand van deze vissen te beschermen.

De visserijmogelijkheden

De visserijmogelijkheden van een water zijn onder meer afhankelijk van de toegankelijkheid van de oever of het water. In het kader van de bestemming van nieuwe natuurgebieden, de aanleg van natuurvriendelijke oevers of de realisatie van de ecologische infrastructuur staat deze toegankelijkheid onder druk. Om sportvisserijmogelijkheden te kunnen handhaven, is het voor de sportvisserij van belang in een vroeg stadium betrokken te worden bij de besluitvorming.

De contacten met de waterbeheerder

De planvorming van de waterbeheerder is van grote invloed op het visstandbeheer. Goede contacten met de waterbeheerder zijn van wezenlijk belang voor een succesvolle belangenbehartiging. Om deze goede contacten te bewerkstelligen is het volgende van belang voor de sportvisserij:

- Een goed georganiseerde sportvisserij met één duidelijk aanspreekpunt voor de waterbeheerder bevordert de belangenbehartiging. Zo'n aanspreekpunt kan een overkoepelende visstandbeheercommissie zijn.
- De planvorming van de waterbeheerder is van groot belang voor de visrechtenbende. Belangrijk is betrokkenheid in het voortraject. Indien dit niet mogelijk is, dan moet de sportvisserij zakelijk en concreet reageren, zodra de plannen ter inzage liggen. Het is belangrijk daarbij duidelijk te maken, dat er bereidheid bestaat om bij vervolg-plannen zitting te nemen in begeleidingsgroepen, klankbordcommissies en dergelijke.
- Het opstellen van eigen planvorming kan ertoe bijdragen de waterbeheerder te betrekken bij het visstandbeheer. In sommige gevallen is de waterbeheerder bereid om hieraan een financiële bijdrage te verlenen. Bij waterbeheerders is niet altijd belangrijke visserijkundige kennis aanwezig. Met eigen plannen kan de sportvisserij een bijdrage leveren aan deze kennis bij de waterbeheerder en zo bijdragen aan een positieve houding van de waterbeheerder.

Vergelijking belangenbehartiging in Midden Noord-Holland en Oost-Gelderland

In Oostelijk Gelderland zijn de visrechten van de bevisbare wateren merendeels in handen van twee sportvisserij-organisaties. In Midden Noord-Holland bestaat een zeer complexe situatie op het gebied van de visrechten. Van ca. 50% van de wateren heeft de sportvisserij de visrechten. Deze rechten zijn in handen van een groot aantal verschillende HSV-en en de federatie Midden-Noord-Holland. De overige visrechten berusten bij de beroepsvisserij.

In Oostelijk Gelderland is er voor de waterbeheerder een zeer beperkt aantal aanspreekpunten binnen de (sport)visserij: de twee federatiebesturen, de commissie sportvisserij Oost-Gelderse wateren en de NVVS-regio-adviseur Oost.

In Midden Noord-Holland zijn er veel meer aanspreekpunten: de besturen van de HSV-en die over visrechten beschikken, het federatiebestuur, de commissie VisWaterbeheer en de NVVS-regio-adviseur Noordwest. Bovendien zijn er nog de beroepsvissers en de organisaties van de beroepsvisserij.

De geringe overzichtelijkheid van de aanspreekpunten in Midden Noord-Holland bemoeilijkt de contacten tussen de waterbeheerder en de sportvisserij-organisaties.

De afgelopen jaren is de sportvisserij in Midden Noord-Holland bij de meeste waterbeheer-planvorming pas in een laat stadium betrokken.

In Oostelijk Gelderland wordt de sportvisserij door provincie en waterschappen meestal in een vroegtijdig stadium bij de planvorming betrokken. Dit is het gevolg van:

- de beschikbaarheid van duidelijke aanspreekpunten voor de sportvisserij;
- de bundeling van vrijwel alle visrechten op federatie-niveau;
- de tijd en energie die door de federatie, het pootvisfonds, de commissie sportvisserij Oost-Gelderse wateren en de NVVS-regio-adviseur, zijn gestoken in het leggen van contacten met externe partijen.

1 Inleiding

1.1 Achtergronden

Particuliere belangenbehartiging heeft vanouds een belangrijke plaats in beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering van overheden. In de vorm van klachtrecht en mobilisering van de publieke opinie, voorkomt men dat overheden bij het realiseren van hun doelstellingen onnodig particuliere belangen schaden of 'algemeen belang' te eenzijdig opvatten. Deze klassieke varianten van burgerlijk verzet zijn ook positiever vorm gegeven door het lobbyen van belangenorganisaties direct bij ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers, indirect via adviesorganen. Later werd deze belangenbehartiging sterk verbreed door inspraak, zowel vanuit organisaties als vanuit afzonderlijke burgers. De beïnvloeding betrof zowel de algemene regelgeving als de in gewicht toegenomen ruimtelijke ordening.

Behalve bij beleidsvoorbereiding, zijn particuliere organisaties ook betrokken bij beleidsuitvoering. Waar particulieren bereid zijn eigen initiatieven te ontwikkelen die niet in strijd zijn met het 'algemeen belang' maar integendeel beleidsdoelstellingen realiseren, hoeven overheden niet rechtstreeks in te grijpen. Zeker in een periode van 'terugtrekkende overheid' wordt actief gezocht naar 'public-private partnerships' waarin een overheid, door algemene regeling, door partners bijeen te brengen of door subsidies, het gewenste particulier initiatief mogelijk maakt en ondersteunt, maar feitelijke uitvoering van maatregelen zoveel mogelijk aan partners overlaat.

Belangrijke recreatievormen, zoals wandelen en fietsen met hun brede participatie, zijn voor iedereen ook zonder organisatie toegankelijk als de ruimtelijke mogelijkheden in de regio's maar geboden worden. Afwezigheid van een sterke particuliere belangenorganisaties bij bijvoorbeeld fietsen en wandelen, wordt wel aangegeven als verklaring voor een gebrekkige belangenbehartiging voor de openluchtrecreatie. Het wordt ook gebruikt naar en door de ANWB, als 'brede' belangenorganisatie voor recreatie en toerisme, om zich in te zetten voor alle recreatievormen. En om de overheden ertoe te bewegen die belangen zelf nauwkeurig in het oog te houden.

Andere recreatievormen vereisen wel een zekere mate van organisatie door en voor participanten. De betreffende organisaties verzorgen in eerste instantie service, direct aan de leden of indirect aan plaatselijke verenigingen, maar zijn ook actief in de belangenbehartiging bij beleidsprocessen, zowel nationaal als regionaal. De zwakte van zulke organisaties is vaak dat zij meestal slechts betrekkelijk kleine aantallen hobbyisten verenigen die ook geen beduidend economisch belang vertegenwoordigen. Men moet daarbij denken aan ruiters, jagers en dergelijke, tot aan zo'n 10 000 imkers.

Het sportvissen is echter een recreatievorm die niet alleen tamelijk sterk georganiseerd is, maar ook een betrekkelijk brede participatie kent. In zekere zin is het een tussenvorm tussen wandelen en fietsen enerzijds en de smalle bijzondere vormen anderzijds. Dat geeft de belangenbehartiging door en voor sportvissers een aparte

plek, het kan zowel voor de brede als voor de smalle recreatiebelangen een voorbeeldfunctie vervullen.

Het project 'Toekomstverkenning Sportvisserij' brengt de rijksoverheid (de LNV-directie Groene Ruimte en Recreatie) samen met particuliere organisaties om samen de perspectieven voor deze recreatievorm te verkennen en contouren aan te geven voor de toekomst. Veranderingen in de rijksbemoeienis met het sportvissen vormen een belangrijke achtergrond voor dit project. Tegenover een terugtrekkende overheid moet een versterking van de particuliere sector gesteld worden.

In het kader van die 'Toekomstverkenning Sportvisserij' wordt onder meer onderzoek verricht naar deelname, organisatiegraad en dergelijk, aanvullend op de reeks van landelijke enquêtes zoals die door het NIPO worden uitgevoerd. Daarbij wordt vooral gelet op de kansen dat nieuwe generaties gaan vissen en hoe jongeren en andere mogelijke doelgroepen het best benaderd kunnen worden. Voorts wordt gezocht naar een heldere typologie van vissers, vooral met het oog op uiteenlopende wensen die worden gesteld aan de plekken waarop en de omgeving waarin men graag vist.

Tegen de achtergrond van het veranderend beleidskader, is niet alleen de inhoud van de planning voor sportvissen van belang. Ook de vorm van planningsprocessen verdient de volle aandacht, opdat zowel de overheidsinstellingen als de particuliere organisaties effectief kunnen omgaan met de belangenbehartiging in de nieuwe setting. In een eerder rapport van Breedijk (1997) zijn de actoren binnen de sportvisserij beschreven. Dit vervolgrapport concentreert zich op de relaties van de sector met actoren buiten de sector. Het probeert de belangen van die actoren in kaart te brengen en in verband te brengen met de (veranderende) procedures en beleidsinstrumenten. Hoe gaan actoren om met elkaar en met het instrumentarium? Uiteindelijk moet zich dit toespitsen op lokale en regionale maatregelen die van belang zijn voor de visstand en voor de mogelijkheden van bevissing.

1.2 Probleem- en doelstelling

Probleemstelling

De probleemstelling van dit onderzoek luidt:

Hoe is de (georganiseerde) sportvisserij in staat haar doelstellingen ten aanzien van visstand en vismogelijkheden te behalen.

- a Wat zijn de wettelijke kaders waarbinnen de sportvisserij opereert om haar doelstelling te bereiken?
- b Welke actoren zijn voor de sportvisserij van belang in het licht van visstand en mogelijkheden tot bevissing?
- c Op welke wijze behartigt de sportvisserij haar belangen bij deze actoren en op welke wijze behartigen de andere actoren hun belangen bij de sportvisserij?
- d In welke mate bereikt de sportvisserij door deze belangenbehartiging daadwerkelijk haar doelen?

Doelstelling

Doel van dit onderzoek is het verschaffen van inzicht aan particuliere en publieke actoren in de belangenbehartiging, zodat zij effectiever met beleidsprocessen kunnen omgaan.

1.3 Werkwijze

De gegevens over de sportvisserij en de voor wet- en regelgeving zijn voornamelijk uit de literatuur verzameld. Hiertoe zijn de bibliotheekbestanden van bij AGRALIN aangesloten bibliotheken geraadpleegd. Voorts is de bibliotheek van de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij geraadpleegd.

Onderzoek naar beleidsprocessen heeft veel gelijkenis met journalistiek: de onderzoeker moet proberen zich een beeld te vormen aan de hand van documenten, gesprekken en incidenten. Verschil met de journalistiek is vooral dat van onderzoekers verwacht mag worden dat zij systematisch te werk gaan en zo goed mogelijk aansluiten op gefundeerde theorie. Vooral voor dat laatste zijn de methoden nog maar spaarzaam voorhanden, zodat men veelal genoeg moet nemen met ad hoc beredeneerde aannamen.

In dit onderzoek zijn in twee voorbeeldgebieden, Oost-Gelderland en Midden Noord-Holland, de beleidsprocessen onderzocht. De gegevens zijn verzameld uit vastgelegd beleid, andere publicaties en gesprekken met bij het beleidsproces betrokkenen. Hierbij hebben gesprekken plaatsgevonden met betrokkenen vanuit de sportvisserij, het waterbeheer, de natuur- en milieubescherming en de overheid.

De werkwijze van onderzoek naar beleidsprocessen wijkt sterk af van die naar gedrag en wensen van sportvissers. In het laatste geval gaat het om gedragsobservaties en ondervraging van sportvissers die hun beslissingen tamelijk onafhankelijk van elkaar kunnen nemen. Het onderzoek, waarin bij steekproeven de sportvissers worden ondervraagd over iets dat zij per definitie leuk vinden en waarover zij graag praten, speelt daarin een belangrijke rol. Actoren die samen beleidsprocessen doormaken en vorm geven, handelen echter per definitie niet onafhankelijk van elkaar. Voorts hebben zij er belang bij om niet altijd het achterste van hun tong te laten zien.

1.4 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van de sportvissers en hun organisaties. In hoofdstuk 3 komen de relevante wet- en regelgeving aan de orde. In hoofdstuk 4 worden de actoren beschreven die voor de sportvisserij van belang zijn voor het bereiken van haar doelstellingen met betrekking tot een visstand en vismogelijkheden. In hoofdstuk 5 komen het waterbeheer en het visstandbeheer aan de orde. In hoofdstuk 6 worden twee voorbeeldgebieden met elkaar vergeleken. Centraal staan hierbij de wijze waarop de sportvisserij haar doelen tracht te verwezenlijken en de daarbij behaalde resultaten.

2 Sportvisseren en sportvisorganisaties

2.1 Sportvisseren

Het aantal sportvisseren in Nederlands binnenwater is in 1994 geschat op 1.357.000 (Onderzoek visparticipatie, 1994). Dit betreft 885.000 mannen, 150.000 vrouwen (beide categorieën 15 jaar en ouder) en 322.000 kinderen tot en met 14 jaar. De visparticipatie van mannen is daarmee 12,9% en van vrouwen 2,3% (beide percentages van de totale Nederlandse bevolking). De visparticipatie van kinderen tot en met 14 jaar is 4,2%. Uit onderzoek van NIPO (onderzoek sportvisakte 1994) met een grotere steekproef blijkt een visparticipatie van mannen van 15 jaar of ouder van 14,5%. Uit onderzoek in 1995 (Onderzoek sportvisakte 1995) blijkt, dat 34,4% van de Nederlandse mannen van 15 jaar of ouder ooit in zijn leven heeft gevist.

De visparticipatie over de afgelopen jaren vertoont een dalende tendens (tabel 1). Uit tabel 1 blijkt tevens, dat het aantal mannelijke sportvisseren van 15 jaar of ouder gedurende de sinds 1990 met rond 850.000 stabiel is. In 1995 was er een opvallende afname. Dit geldt zowel voor het absolute aantal als voor de participatiegraad. De hoeveelheid binnenwater in Nederland is ca. 150.000 ha (exclusief IJsselmeer). Dit betekent dat er ongeveer negen sportvisseren per hectare binnenwater zijn.

Tabel 1 Visparticipatie en aantal vissende mannen van 15 jaar of ouder op basis van NIPO-enquêtes

Jaar	Mannen van 15 jaar of ouder	
	visparticipatie	aantal
1995	13,1	780 000
1994	14,5	870 000
1993	14,5	858 000
1990	14,9	859 000
1981		1 070 000
1972		1 160 000

In 1995 heeft het NIPO onderzoek gedaan naar de meest *gebruikte vistuigen* (Onderzoek sportvisakte 1995). In tabel 2 staan de resultaten. In 1995 viste 56% van de sportvisseren altijd met één hengel en 44% minimaal één keer met twee hengels.

Tabel 2 De soorten hengels waarmee de mannelijke sportvissters van 15 jaar of ouder doorgaans vissen. Bron: Onderzoek sportvisakte 1995

Soort hengel	Percentage sportvissters dat met deze hengel doorgaans vist
Vaste hengel of telescoop- of insteekehengel	68
Winckle picker, feeder-, quivertip- en swingtiphengel	17
Karperhengel	17
Snoekhengel	13
Snoekbaarshengel	11
Matchhengel	7
Spin- of plughengel	7
Werphengel (niet nader aangeduid)	7
Vlieghengel	4
Anders	1
Geen opgave	6

In 1995 heeft het NIPO onderzoek gedaan naar de meest *gebruikte aassoorten* (onderzoek sportvisakte 1995). In tabel 3 staan de resultaten. Het meest populair blijken de aassoorten maden/wormen en brood/maïs/kaas/hennep. Toch zijn er nog belangrijke groepen vissers die vissen met een levend aasvisje, kunstaas en/of dood aas/ stukje vis.

Tabel 3 De soorten aas die mannelijke sportvissters van 15 jaar of ouder aangeven te gebruiken. Bron: Onderzoek sportvisakte 1995

Aassoorten	Percentage sportvissters dat aangeeft deze aassoort te gebruiken
Maden/wormen	66
Brood, maïs, kaas, hennep	57
Levend aasvisje	20
Kunstaas (twister, lepel, spinner, e.d.)	11
Dood aas/ stukje vis	10
Vlieg	1
Nog anders	2
Geen opgave	3

In 1995 heeft het NIPO onderzoek gedaan naar de meest *beviste vissoorten* (Onderzoek sportvisakte, 1995). In tabel 4 staan de resultaten. Bijna 70% van de sportvissters vist meestal op voorn, brasem en karper. De soorten baars, snoek, snoekbaars, aal/paling en zeelt worden door weinig sportvissters het meest bevestigd. Wel zijn er veel sportvissters die doorgaans deze vissoorten bevissen.

Tabel 4 De zoetwatervissen waarvan mannelijke sportvissers van 15 jaar of ouder aangegeven dat ze deze het meest bevissen. Bron: Onderzoek sportvisakte 1995

Vissoort	Percentage sportvissers dat deze vissen bevest	
	het meest	doorgaans
Voorn (blankvoorn, ruisvoorn)	31	59
Brasem/Kolblei	24	43
Karper/Graskarper	14	31
Snoek	8	32
Baars	8	28
Snoekbaars	7	21
Aal/Paling	5	23
Forel	2	8
Witvis	1	3
Zeelt	0	10
Blei	0	2
Winde	-	6
Blik	-	1
Zalm/Zeeforel	-	0

Van de sportvissers gebruikt 26% als *visplek* wel eens een bootje. Alle sportvissers vissen wel eens van de oever en 74% doet dit altijd.

In tabel 5 staat een overzicht van de visfrequentie (het aantal maal dat sportvissers gaan vissen in Nederlands binnenwater). Het blijkt, dat de visfrequentie de laatste jaren licht afneemt. Na 1993 lijkt een stabilisatie te zijn ingetreden.

Tabel 5 Visfrequentie Nederlands binnenwater van mannelijke sportvissers van 15 jaar of ouder

visfrequentie (aantal maal per jaar)	1995 %	1994 %	1993 %	1986 %	1980 %
1-9	51	49	57	42	33
10-19	17	16	17	20	21
20-39	12	12	10	15	22
40-75	10	10	7	13	14
> 75	8	8	6	9	10

Van de hengelaars was in 1995 59% in het bezit van een *sportvisakte* (Onderzoek Sportvisakte 1995). Dit percentage schommelt in de jaren negentig tot dusverre tussen de 59 en 63%. In 1986 beschikte 76% van de sportvissers over een sportvisakte. In de eerste helft van de jaren '80, toen de voorlopers van de huidige sportvisakte, het

bijdragebewijs of de kleine akte, verplicht waren, was het aantal zwartvissers rond de 10%.

In 1995 was 39% van de mannelijke sportvissers van 15 jaar of ouder *lid van een of meer hengelsportverenigingen* (Onderzoek sportvisakte 1995). Dit is een opmerkelijke stijging ten opzichte van 1994. Toen gaf 32% van de sportvissers aan lid te zijn van een hengelsportvereniging. De jaren daarvoor daalde dit percentage geleidelijk. In de eerste helft van de jaren tachtig was nog 44% van de vissers lid van een hengelsportvereniging.

Samenvattend kan worden gesteld dat het merendeel van de sportvissers vist met een werphengel en/of een vaste hengel op voorn, brasem of kolblei met als aas maden, wormen, brood maïs, kaas of hennep. De visparticipatie van mannen van 15 jaar en ouder is tussen de 12% en 15%. Dit is vele malen hoger dan de visparticipatie van kinderen tot en met 14 jaar en vrouwen van 15 jaar of ouder. De visparticipatie bij mannen van 15 jaar en ouder vertoont de laatste jaren een dalende tendens. De laatste 15 jaar zijn de vissers minder frequent gaan vissen, bezitten relatief minder vissers een sportvisakte en daalt het percentage dat lid is van een of meer hengelsportverenigingen licht. Bij al deze trends lijkt zich sinds het begin van de jaren negentig een stabilisatie af te tekenen.

Sportvisserij is in hoofdzaak een mannenaangelegenheid

2.2 Sportvisserorganisaties

Breedijk (1997) heeft onderzoek gedaan naar de organisaties en organisatiestructuren van de sportvisserij. Zij maakt onderscheid tussen de volgende organisaties:

- hengelsportverenigingen;
- (regionale) federaties van hengelsportverenigingen;
- landelijke organisaties;
- internationale organisaties.

Hengelsportverenigingen

Sportvisser kunnen lid zijn van een of meer hengelsportverenigingen. In 1995 was 39% van de mannelijke sportvisser van 15 jaar of ouder bij een of meer hengelsportverenigingen aangesloten (Onderzoek sportvisakte, 1995). Er zijn ca. 1200 hengelsportverenigingen in Nederland (Breedijk, 1997). Een hengelsportvereniging kan diverse functies hebben voor haar leden.

- sportvismogelijkheden (vis- en looprechten);
- mogelijkheid tot deelname aan wedstrijden;
- beheer (viswater, visstand, water, oever);
- behartiging van belangen;
- controle van sportvisser;
- promotie van de sportvisserij;
- informatie over sportvisserij (publicaties, abonnement op visbladen);
- onderzoek naar de sportvisserij;
- gezelligheidsvereniging;
- bieden van mogelijkheid tot doen van bestuurswerk of vrijwilligerswerk.

Breedijk (1997) heeft een typologie ontwikkeld van hengelsportverenigingen.

- hengelsportverenigingen die eigenaar zijn van viswater;
- hengelsportverenigingen die het visrecht huren;
- hengelsportverenigingen die een machtiging hebben voor het uitgeven van visvergunningen;
- hengelsportverenigingen zonder visrechten of machtiging.

De eerste twee typen beheren de visstand van hun wateren. De eigenaren van viswater hebben hierin een grotere mate van vrijheid dan de huurders van visrechten. In de praktijk bestaan er veel mengvormen. Hengelsportverenigingen die eigenaar zijn van een water, het visrecht huren van andere wateren en een machtiging hebben voor weer een ander water. Hengelsportverenigingen zonder visrechten of machtiging zijn meestal wedstrijdclubs.

De meeste hengelsportverenigingen zijn aangesloten bij een (regionale) federatie van hengelsportverenigingen en via de federatie bij de NVVS of rechtstreeks bij de NASO.

Federaties van hengelsportverenigingen

De hengelsportfederaties zijn regionale verenigingen van hengelsportverenigingen. De federaties hebben geen uniforme structuur. De meeste federaties beschikken over de visrechten van de (boven)regionale wateren. Sommige federaties beschikken over

alle visrechten van hun regio, andere federaties beschikken bijna of in het geheel niet over visrechten. De belangrijkste functies van de federaties zijn:

- het verwerven en behouden van vis- en looprechten ten behoeve van de hengelsportverenigingen en de daarbij aangesloten leden;
- belangenbehartiging van de sportvisserij ondermeer door vertegenwoordiging in overlegorganen op regionaal en provinciaal niveau;
- het visstandbeheer;
- de organisatie van viswedstrijden.

Bovendien participeren federaties soms in visstandbeheercommissies.

Er bestaan in Nederland meer dan 20 hengelsportfederaties. Bij deze federaties zijn ca. 1.000 hengelsportverenigingen aangesloten met gezamenlijk bijna 400.000 leden. Twintig federaties zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Sportvis-sersfederaties (NVVS). Enkele federaties zijn niet aangesloten bij de NVVS, zoals federatie De Maas, pootvisfonds De Berkel, Beheerseenheid Twentse Kanalen, Pootvisfonds Verlengde Hoogeveense Vaart en regionaal Viswaterbeheer IJssel-, Vecht- en Zwartewaterdelta.

Landelijke organisaties

Er bestaan enkele landelijke organisaties die de belangen van (delen van) de sportvisserij behartigen:

- Nederlandse Vereniging van Sportvis-sersfederaties (NVVS);
- Vereniging Nederlandse Autonome Sportvisserij Organisaties (NASO);
- Stichting Viscentra Gehandicapten (SVG);
- Stichting Nationale Voorlichting Hengelsport;

Daarnaast is er de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVB).

De *Nederlandse Vereniging van Sportvis-sersfederaties* (NVVS) is een koepelorganisatie van hengelsportfederaties. Doelstelling van de NVVS is het opkomen voor de belangen van de vis en de sportvisser. De NVVS geldt als de belangrijkste spreekbuis van de georganiseerde sportvisserij. Van de ca. 1.350.000 sportvis-sers is ca. 355.000 (26%) lid van een bij een NVVS-federatie aangesloten hengelsportvereniging. Er zijn 900 hengelsportverenigingen aangesloten bij een NVVS-federatie. Van de hengelsportfederaties is 95% lid van de NVVS. De belangrijkste functies van de NVVS voor de sportvisser, de hengelsportvereniging en de hengelsportfederatie zijn:

- De aangesloten sportvisser mag vissen in alle (boven)regionale en lokale wateren die in de Grote Vergunning zijn vermeld.
- De NVVS behartigt belangen van federaties, HSV-en en sportvis-sers zowel voor zoet en zout water, onderhoudt contacten met overheden, onderzoeksinstellingen en vertegenwoordigt de sportvisserij in tal van organisaties, zoals de OVB, de Raad voor de Binnenvisserij, etc.
- De NVVS verricht veel dienstverlenende taken; er zijn vijf regionale NVVS-adviseurs Sportvisserij die de regionale en lokale hengelsport ondersteunen. Hierbij gaat het om advies en belangenbehartiging bij visstandbeheer, natuurbeheer, procedures (bijv. ruimtelijke ordening, waterbeheerplannen) en inrichting viswater. Zo nodig levert de NVVS juridische bijstand aan fedreaties en HSV-en.

- De NVVS levert juridische bijstand bij het verkrijgen en behouden van het recht om te mogen vissen tegen zo gunstig mogelijke condities.
- De NVVS coördineert de monitoring van de waterkwaliteit.
- De NVVS publiceert voor de hengelsportbestuurders het blad ‘NVVS-contact’ en voor de sportvisserij ‘Hét Visblad’.
- De NVVS verzorgt in samenwerking met de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij cursussen op het gebied van visstandbeheer, controle visdocumenten, jeugdbegeleiding, etc.
- De NVVS organiseert nationale en internationale kampioenschappen sportvisserij en vaardigt vertegenwoordigende teams af naar de wereldkampioenschappen en andere internationale sportviswedstrijden.
- De NVVS geeft voorlichting bij het realiseren van visplaatsen voor gehandicapten in samenwerking met de Stichting Viscentra Gehandicapten. Ook publiceert de NVVS hiertoe een technische richtlijnenbrochure.
- De NVVS coördineert de controle op visdocumenten.
- De NVVS voert een jeugdbeleid.

De *Vereniging Nederlandse Autonome Sportvisserij Organisaties* (NASO) is een vereniging van hengelsportverenigingen en sportvisserij. De NASO-verenigingen hebben gezamenlijk 40.000 leden en daarmee vertegenwoordigt de NASO ca. 3% van de Nederlandse sportvisserij. Met 35 aangesloten hengelsportverenigingen bundelt de NASO ca. 3% van de Nederlandse hengelsportverenigingen. De belangrijkste functies van de NASO voor de aangesloten sportvisserij en hengelsportverenigingen zijn:

- De aangesloten sportvisserij mogen vissen in viswater in beheer van andere bij de NASO aangesloten verenigingen door het uitwisselen van vergunningen.
- De NASO behartigt de belangen van de door de NASO vertegenwoordigde sportvisserij-organisaties en van de daarbij aangesloten sportvisserij en vertegenwoordigt de sportvisserij in tal van organisaties, zoals de OVB.
- De NASO zet zich in voor het behoud van de vrije hengel.
- De NASO verzorgt het kwartaalbericht NASO-info voor de aangesloten sportvisserijverenigingen.
- De NASO verstrekt adviezen over diverse voorkomende onderwerpen aan de aangesloten verenigingen.
- De NASO organiseert jaarlijks een viswedstrijd voor de aangesloten sportvisserij.

De *Stichting Viscentra Gehandicapten* (SVG) richt zich op sportvisserij die door motorische, zintuiglijke of lichamelijke handicaps alleen kunnen vissen op speciaal aangepaste visplaatsen. De SVG adviseert bij de aanleg en aanpassing van visplekken en werkt daarin samen met de NVVS. Er bestaan in Nederland ruim 220 aangepaste visplaatsen.

De *Stichting Nationale Voorlichting Hengelsport* heeft als doel de promotie van de hengelsport. In de stichting zijn de NVVS, de DIBEVO en de OVB vertegenwoordigd.

De *Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij* (OVB) is opgericht bij wet (Visserijwet). De OVB is een dienstverlenende organisatie ten behoeve van de gehele binnenvisserij. In uitvoering richt de OVB zich op de visrechthebbers. De

doelstelling van de OVB is vastgelegd in de Visserijwet. Tijdens de behandeling van de wijziging van de Visserijwet in de Tweede Kamer (april 1996) is de doelstelling van de OVB als volgt vastgesteld. *De OVB heeft als doel de binnenvisserij te bevorderen. Zij tracht dit doel te bereiken door het treffen, financieren of medefinancieren van maatregelen, waaronder voorlichtingsmaatregelen, ter verbetering van de visstand, het welzijn van vissen, het aquatisch ecosysteem en het viswater, dan wel andere maatregelen die de uitoefening van de binnenvisserij kunnen bevorderen.* De OVB wordt grotendeels gefinancierd via de opbrengsten van de wettelijk voorgeschreven visakten. In het bestuur van de OVB zijn zowel vertegenwoordigers van de sportvisserij als van de beroepsbinnenvisserij opgenomen (een derde op voordracht van de sportvisserij en een derde op voordracht van de beroepsvisserij).

De OVB onderneemt ondermeer de volgende activiteiten:

- onderzoek naar visstand en viswater op verzoek van visrechthebbenden;
- opstellen van visstandbeheerplannen en visserijnota's in opdracht van visrechthebbenden;
- onderzoek naar vangbaarheid en overleving van vissoorten;
- onderzoek naar vismigratie (o.a. met specialistische sonar-apparatuur);
- vis- en visserijgericht onderzoek in het kader van integraal waterbeheer;
- kweek en levering van pootvis (momenteel ca. 15 vissoorten);
- voorlichting en educatie: cursussen water- en visstandbeheer, jeugdbegeleiding en controle sportvisserij (i.s.m. NVVS); samenstellen lespakket 'Vis, visserij en waterleven';
- uitgifte sportvisakte en grote visakte;
- subsidiëring visstandsbeheerders via de subsidieregeling Sportvisserij en Beroepsbinnenvisserij;
- uitgave van publicaties (o.a. het OVB-Bericht) en film-uitleenservice.

Internationale organisaties

De *Confédération Internationale de la Pêche Sportive* (CIPS) houdt zich vooral bezig met de organisatie van internationale sportviswedstrijden. De NVVS is aangesloten bij de *Confédération Internationale de la Pêche Sportive*.

De *European Anglers Alliance* (EAA) richt zich op de belangenbehartiging van sportvisserij bij de Europese instellingen, zoals het Europees Parlement, de Europese commissie en de Raad van Europa. Bij de EAA zijn hengelsportorganisaties uit 18 landen vertegenwoordigd. De NVVS is lid van de EAA. Momenteel is de directeur van de NVVS voorzitter van de EAA.

De *European Federation of Sea Anglers* (EFSA) richt zich op belangenbehartiging van de zeesportvisserij. Voorts organiseert de EFSA internationale zeevisevenementen. In 16 Europese landen, waaronder Nederland zijn secties van de EFSA actief. Er bestaan bestuurlijke afspraken tussen de EFSA en de NVVS.

De *European Fishing Tackle Trade Association* (EFTTA) is een Europese organisatie waarin fabrikanten, groothandel, importeurs en exporteurs van visartikelen samenwerken. Eén van de activiteiten is de organisatie van beurzen.

3 Wet- en regelgeving

In dit hoofdstuk wordt de wet- en regelgeving behandeld die van belang is voor de sportvisserij in Nederlands binnenwater. De Visserijwet 1963 neemt hierin de centrale plaats in. Alle regelingen ten aanzien van de sportvisserij zijn gebaseerd op deze wet. Voorts wordt ingegaan op regelgeving die voor de sportvisserij van belang is om vismogelijkheden te creëren. Achtereenvolgens komen in dit hoofdstuk aan de orde:

- sportvisakte (§3.1);
- visrechten (§3.2);
- visvergunning en vrije hengel (§3.3);
- toegankelijkheid van viswater (§3.4);
- visstandbeheer en visstandbeheercommissie (§3.5);
- regelingen op grond van andere wetten dan de visserijwet (§3.6);
- controle (§3.7);
- enkele regelingen met betrekking tot bestemming, inrichting en beheer (§3.8).

3.1 Sportvisakte

Iedere sportvisser in het binnenwater moet bij het vissen beschikken over een geldige visakte. Dit geldt niet voor:

- sportvisser jonger dan 15 jaar, die vissen met niet meer dan één hengel en met een door de minister van LNV aangewezen aassoort;
- sportvisser die vissen in een binnen een afgesloten erf gelegen viswater dat geen voor het doorlaten van vis geschikte verbinding met andere wateren beschikt.

De uitgifte van de sportvisakte geschiedt door de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV). De sportvisakte kost in 1997 f 16,50. De visakte is verkrijgbaar op een groot aantal verkooppunten (o.a. postkantoren, hengelsportverenigingen, winkeliers). Bij bepaalde overtredingen van de visserijwet (o.a. minimummaten, gesloten tijden, vissen zonder vergunning van rechthebbende, vissen met door de minister verboden vismiddelen) kan aan personen de bevoegdheid worden onzegd om krachtens een (sport)visakte te mogen vissen voor een periode van maximaal 3 jaar (art. 57 Visserijwet). De visakte kan niet worden ingetrokken, noch kan uitgifte van een (sport)visakte geweigerd worden. Wel kan de bevoegdheid om gebruik te maken van de (sport)visakte worden ingetrokken of geweigerd. Dit artikel is in de praktijk nog nooit toegepast.

Iedere sportvisser vanaf 15 jaar, die vist in Nederlands binnenwater, moet beschikken over een geldige sportvisakte

3.2 Visrechten

De eigenaar van 'de ondergrond' van een water (of de erfpachter/vruchtgebruiker ervan) beschikt over het visrecht van het water. Hij kan dit visrecht verhuren. De eigenaar of bij verhuur de huurder is rechthebbende op het visrecht. De rechthebbende op het visrecht voert het visstandbeheer van het water. De rechthebbende mag:

- vis onttrekken aan het water;
- vis uitzetten in het water;
- vergunningen verlenen aan derden, waarbij regels kunnen worden gesteld omtrent de bevissing.

Ook bestaan er, vooral in het rivierengebied, nog enkele oude zakelijke visrechten van voor de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1838. Deze zakelijke visrechten zijn losgekoppeld van het eigendomsrecht van het water. Indien er zakelijke visrechten bestaan, beschikt de eigenaar van het water niet automatisch over de visrechten van zijn water.

De oude zakelijke rechten zijn (Meyere, 1937):

- heerlijke visrechten;
- visrechten aan ingezetenschap verbonden;
- visrechten van eigenaren van de oever;
- visrechten op zuiver civielrechtelijke grondslag gevestigd.

Indien zulke visrechten gedurende dertig jaar niet gebruikt worden, dan gaan zij door non-usus teniet (Ketelaar, 1978; HR, 20 februari 1931, arrest inzake het heerlijke visrecht in Lekkerkerk).

Huur en verhuur van het visrecht

Voor de huur en verhuur van het visrecht in binnenwater gelden de bepalingen van de Visserijwet 1963 (art. 24 t/m 36). Deze wetsartikelen vormen een aanvulling op de bepalingen omtrent huur en verhuur in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. De huur en verhuur van visrechten moeten schriftelijk worden aangegaan. De huur en verhuur kunnen het gehele visrecht of een deel van het visrecht (gesplitste verhuur) betreffen. Bij gesplitste verhuur gaat het in de praktijk om het recht op aal (of paling) te vissen (aalvisrecht) en het recht op andere vissen te vissen (schubvis-visrecht). De overeenkomsten met betrekking tot de verhuur van viswater worden gesloten voor een periode van zes jaar. In bijzondere gevallen kan een kortere of langere termijn worden overeengekomen.

Deze bepalingen omtrent huur en verhuur gelden niet voor het IJsselmeer in daartoe aangewezen wateren, viskwekerijen en wateren die binnen een afgesloten erf, dat geen voor het doorlaten van vis geschikte verbinding met andere wateren heeft, gelegen zijn.

In de Visserijwet 1963 (art. 29) is bepaald, dat de Kamer voor de Binnenvisserij goedkeuring moet verlenen aan de huurovereenkomst. De Kamer keurt een huurovereenkomst goed, tenzij:

- een doelmatige bevissing van het water (of het complex van wateren waartoe het water behoort) door de overeenkomst zou worden belemmerd;
- de prestaties, waartoe partijen zich hebben verbonden kennelijk onevenredig zijn;
- de overeenkomst is aangegaan voor een kortere of langere periode dan zes jaren zonder dat bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen;

De Kamer kan aan de goedkeuring voorschriften verbinden ter bescherming van belangen van derden.

In de Visserijwet is geen nadere beschrijving van het begrip ‘doelmatige bevissing’ opgenomen. *De interpretatie van het begrip doelmatige bevissing zal aan de Kamer voor de Binnenvisserij moeten worden overgelaten* (Memorie van Antwoord II, 1969).

In de Memorie van Toelichting bij de wijziging van de Visserijwet 1963 (1990) wordt het volgende opgemerkt over doelmatige bevissing: *Wel zijn er regels gesteld in het Reglement minimummaten en gesloten tijden 1985 (Staatsblad 301) en in het Reglement voor de Binnenvisserij 1985 (Staatsblad 283).* In het Reglement minimummaten en gesloten tijden zijn voor bepaalde vissoorten gesloten tijden ingesteld. Voorts wordt hierin bepaald, dat vissen kleiner dan een bepaalde maat in het water teruggezet moeten worden. Door deze regelingen wordt de productiviteit van de visstand beschermd, wat een doelmatig beheer ervan bevordert. In het Reglement voor de Binnenvisserij worden eisen gesteld aan de vistuigen, zoals de minimum-maaswijdte van visnetten en worden regels gesteld aan de wijze en het tijdstip waarop de visserij mag worden uitgeoefend. Het verbod op het gebruik van vistuigen die ondermaatse vis wegvangen of de visstand onevenredig aantasten, draagt bij aan de doelmatigheid van de bevissing.

Het rijksbeleid om bij verhuur van viswater de visrechten te splitsen in aalvisrecht en schubvis-visrecht bevordert de doelmatigheid: op hetzelfde water zijn zowel

beroeps- als sportvissers gerechtigd te vissen. Dit brengt een optimale exploitatie van de in het water aanwezige visstand met zich mee.

Bij de toetsing van doelmatige bevissing door de Kamer voor de Binnenvisserij is van belang: Het gaat niet alleen om bevissing (vis uit het water halen), maar ook om te zorgen voor zo'n bevissing (en eventuele andere maatregelen), dat de bron in stand blijft. Met andere woorden: de wijze van bevissing moet een bevissing in de toekomst mogelijk maken. Het leegvissen van wateren (of afhankelijk van de situatie het achterwege laten van beheer van de visstand) is een ondoelmatige bevissing (Memorie van Toelichting, 1990).

Van geïsoleerd gelegen wateren die aan één huurder worden verhuurd acht de Kamer de bevissing niet snel ondoelmatig. De Kamer gaat ervan uit dat de visrechthebbende goed zal beheren, tenzij dit in het verleden anders is geweest (bij verlenging). In zo'n geval kan het voorkomen dat de Kamer niet instemt met verlenging (op verzoek van de verhuurder).

Bij wateren die door anderen ook bevestigd mogen worden of die een geheel vormen met andere bevisbare wateren houdt de Kamer zich bezig met de vraag in hoeverre de aangevraagde visserij zich verdraagt met de reeds toegestane visserij en met de ontwikkeling van de visserij.

Verlenging van de huurovereenkomst

Indien de huurder de huur wil verlengen en hij hiertoe geen overeenstemming bereikt met de verhuurder kan hij een verlengingsverzoek niet later dan zes maanden voor de afloop van de overeenkomst bij de Kamer voor de Binnenvisserij indienen. De voorwaarden van de verlengde overeenkomst worden opnieuw door de Kamer voor de Binnenvisserij getoetst. Bij verlenging toetst de Kamer naar billijkheid: de belangen van de huurder worden tegen de belangen van de verhuurder afgewogen.

Bij besluiten over een verlengingsverzoek zal de Kamer beslissen naar billijkheid. Indien verlenging van de overeenkomst een doelmatige bevissing van het water of van het complex van wateren waartoe het water behoort, belemmert, wijst de Kamer het verzoek af.

"De Kamer voor de Binnenvisserij zal in die gevallen, waarin de verhuurder zich tegen een verlenging verzet, bijvoorbeeld omdat hij het visrecht geheel of gedeeltelijk aan een vereniging van sportvissers wil verhuren, naar billijkheid beslissen. De Kamer zal derhalve de in het geding zijnde belangen tegen elkaar hebben af te wegen waarbij zij eventueel in haar overweging zal betrekken de vraag of de huurder bij (...) verlies van zijn visrecht zal worden schadeloos gesteld. Daarnaast zal de Kamer hebben te onderzoeken of een doelmatige bevissing van het betrokken water (...) door een eventuele toewijzing van het verzoek om verlenging zou worden belemmerd (...). Is dit laatste het geval, dan zal de Kamer het verzoek om verlenging zonder meer hebben af te wijzen"

(...) De interpretatie van het begrip 'doelmatige bevissing' zal aan de Kamer voor de Binnenvisserij moeten worden overgelaten. Dit is des te meer noodzakelijk, daar de inzichten op biologisch gebied en op het terrein van het viswaterbeheer nog steeds evolueren. De interpretatie van het begrip 'doelmatige bevissing' moet zich dan ook

door middel van jurisprudentie van de Kamer voor de Binnenvisserij kunnen aanpassen aan de voortschrijdende ontwikkeling van de wetenschap en techniek. (Memorie van Antwoord II, 1969).

Beslissen naar billijkheid wordt wel gekenschetst als beslissen naar de omstandigheden van het bijzondere geval (Arkel, 1980). De Kamer weegt bij haar beslissing in het verlengingsverzoek het belang van de verhuurder bij de beëindiging van de verhuur tegen het belang van de huurder bij voortzetting van de huur.

In het wetsvoorstel Wijziging Visserijwet 1963 werd een nieuwe procedure van verlenging vastgesteld:

- De huurovereenkomsten (van zes jaar) worden telkens van rechtswege verlengd voor een gelijke periode, tenzij:
 - de verhuurder uiterlijk 8 maanden voor afloop aan de huurder een nieuwe overeenkomst heeft aangeboden, of hem schriftelijk heeft meegedeeld de overeenkomst niet te willen voortzetten;
 - de huurder voor het einde van de looptijd aan de verhuurder te kennen heeft gegeven de overeenkomst niet te willen verlengen.
- De huurder kan de Kamer verzoeken de huurovereenkomst te verlengen (mits de termijn van de lopende huurovereenkomst langer is dan 1 jaar) indien:
 - de huurder zich niet kan verenigen met het voorstel voor een nieuwe overeenkomst van de verhuurder;
 - de verhuurder de huur wenst te beëindigen;
 - de nieuwe overeenkomst geldt voor een andere tijdsduur dan zes jaren.Dit verzoek moet minimaal een half jaar voor het einde van de overeenkomst bij de Kamer zijn gedaan.
 - Het verzoek van huurder wordt afgewezen indien hij voor het einde van de overeenkomst 65 jaar wordt.
- Tevens worden er maximum-prijzen vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur. Deze prijzen zijn afhankelijk van het soort visrecht (volledig, aal- of schubvis-visrecht), het oppervlak van het viswater en de oeverlengte. Eventueel wordt een regionale differentiatie toegepast (Memorie van Toelichting, 1990).

Het wetsvoorstel Wijziging Visserijwet is in juni 1997 door de Eerste Kamer afgestemd. Of en wanneer de nieuwe procedures met betrekking tot de huur van visrechten worden ingevoerd is op het moment van vaststellen van de tekst van dit rapport nog niet bekend.

3.3 Visvergunning en vrije hengel

De Visserijwet 1963 verbiedt het vissen voorzover een ander visrechthebbende is op het water. Dit verbod geldt niet 'voor hem, die voorzien is van een schriftelijke vergunning van de rechthebbende, geldende voor de visserij, welke wordt uitgeoefend' (art.21, lid 2).

De vergunningen mogen slechts worden verleend met toestemming van de Kamer voor de Binnenvisserij (art.22). Toestemming van de Kamer is onder meer niet vereist

indien:

- de vergunning voor het vissen met ten hoogste twee hengels door een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid van sportvissers of van hengelsportverenigingen wordt verleend;
- de vergunning het IJsselmeer of andere door de Minister aan te wijzen wateren betreft.

In de praktijk betekent dit, dat een hengelsportvereniging of -federatie voor het verlenen van visvergunningen aan leden of aan derden geen toestemming van de Kamer behoeft, mits:

- de vergunningverlener volledige rechtsbevoegdheid bezit;
- de vergunningverlener de visrechthebbende is;
- de vergunning slechts het vissen met maximaal twee hengels betreft.

Eventueel kan de visrechthebbende een ander machtigen de visvergunningen uit te geven. Indien de visrechthebbende voldoet aan de bovenstaande eisen is *geen* toestemming van de Kamer vereist. De positie van de gemachtigde doet niet ter zake (Arkel, 1980). Bij machtigingen verstrekt door een beroepsvisser is altijd toestemming van de Kamer vereist.

In het wetsvoorstel Wijziging van de Visserijwet 1963 wordt de regeling van vergunningverlening ingrijpend gewijzigd. De Kamer behoeft niet langer toestemming te geven voor het verlenen van vergunningen met ten hoogste twee hengels. (Nota van wijziging, 28-10-1994). Na het afwijzen van dit wetsvoorstel door de Eerste Kamer moet echter worden afgewacht of deze wijziging later alsnog wordt ingevoerd.

Veel visrechthebbenden werken samen met het verlenen van vergunningen. Zo krijgen leden van bij de NVVS aangesloten hengelsportverenigingen automatisch de Grote Vergunning waarmee zij op de het merendeel van het NVVS-verenigings- en -federatieviswater mogen vissen. Op kleinere schaal worden bij niet bij de NVVS aangesloten federaties en het NASO vergunningen aan vissers verleend.

Vergunning is ondermeer niet vereist voor de zogenaamde vrije hengel: 'voor het vissen met niet meer dan één hengel en met door de minister aangewezen aassoorten in openbaar vaarwater'. In openbaar vaarwater is het toegestaan om met maximaal één hengel (voorzien van daarvoor aangewezen aas) te vissen zonder in het bezit te zijn van een vergunning van de visrechthebbende. Dit noemt men de vrije hengel. Uit jurisprudentie blijkt (H.R., 12 juni 1951, N.J., 1959, no. 616), *dat het karakter van bevaarbare stromen moet worden ontzegd aan wateren welke noch als verkeersweg te water worden gebruikt noch tot algemeen gebruik als zodanig zijn bestemd, waarbij als verkeersweg te water slechts kan worden aangemerkt een water, dat met enige duurzaamheid en frequentie voor het economisch vervoer van goederen of personen wordt gebezigd. Dit karakter gaat door onbruik teniet.*

Bij de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging Visserijwet heeft de Tweede Kamer een amendement aanvaard waarin de vrije hengel wordt afgeschaft. Ook sportvissers die vissen met één hengel voorzien van daarvoor aangewezen aassoorten in openbaar vaarwater moeten na invoering van deze wijziging beschikken over een

vergunning van de visrechthebbenden. De Eerste Kamer heeft dit wetsvoorstel in juni 1997 echter verworpen. Het is niet te verwachten dat de Regering op afzienbare termijn met het voorstel komt de vrije hengel af te schaffen.

3.4 Toegankelijkheid van het viswater

Zowel voor de sportvisser met de vrije hengel als voor de sportvisser met vergunning is het van belang dat hij het viswater daadwerkelijk kan bereiken. De toegankelijkheid is gewaarborgd als de oever of het water openbaar terrein is, dat via de openbare weg bereikbaar is. Bij de toegankelijkheid van niet-openbare oevers is het van belang dat de oever zelf toegankelijk is voor de sportvisser en dat de oever ook van de openbare weg bereikbaar is, bijvoorbeeld over aanliggende percelen. Bij de oever gaat het om het looprecht en bij de aanliggende percelen om het recht van overpad. In vergunningen die de hengelsportverenigingen en federaties uitgeven is naast het visrecht ook het looprecht en het recht van overpad begrepen, voorzover deze door de vereniging of federatie verkregen zijn. Bij gemeenten en waterschappen worden de looprechten en de rechten van overpad meestal geregeld in de huurcontracten van het visrecht. Bij provinciale en rijkswateren worden de looprechten en het recht van overpad veelal geregeld via afzonderlijke contracten. Het vissen met de vrije hengel kan doorgaans alleen vanaf openbaar toegankelijke oevers (of wateren).

Toegang van oevers of percelen kan door de eigenaar worden gedoogd, indien er geen looprechten of rechten van overpad zijn verworven. Indien de toegang wordt gedoogd, is de toegankelijkheid niet gewaarborgd bij procedures in het kader van bijvoorbeeld de Landinrichtingswet of de Natuurbeschermingswet. Ook kan de eigenaar van de oever zijn gedoogbeleid wijzigen. Overigens zijn looprechten en rechten van overpad slechts een onderdeel van de bereikbaarheid van een viswater. Ook indien de sportvisserij beschikt over de looprechten kan een visoever slecht bereikbaar zijn, bijvoorbeeld door een zeer grote afstand naar de openbare weg of door een ruige begroeiing.

In het algemeen bevordert de overheid de openstelling van terreinen. Bijvoorbeeld in het kader van de Boswet 1961. In de Regeling Functiebeloning is vastgesteld dat een basisbijdrage van minimaal f 60,= (publiekrechtelijke lichamen) of f 120,= (particulieren) wordt verleend, indien het terrein voor het publiek toegankelijk is. De minimaal opengestelde padlengte is voor bos 50 meter per hectare en voor natuurterrein 25 meter pad of waterloop per hectare.

Soms gaat de overheid de openstelling van terreinen tegen. In de Natuurbeschermingswet 1967 worden mogelijkheden geschapen de toegang tot water te verbieden.

De mogelijkheden om een water te bevissen zijn mede afhankelijk van de toegankelijkheid van het water en de oever

3.5 Visstandbeheer en visstandbeheercommissie

Visstandbeheer is het stelselmatig geheel van activiteiten en maatregelen dat erop is gericht, binnen de mogelijkheden die een bepaald water biedt, een visstand te handhaven of tot stand te brengen die zoveel mogelijk voldoet aan de wensen van de rechthebbende op het visrecht, of van hen die op andere titel het water bevissen. Bij het visstandbeheer worden overwegingen van natuurbescherming en milieubeheer betrokken (Visstandbeheer, 1989).

Het visstandbeheer wordt gevoerd door de rechthebbende(n) van een viswater. De belangrijkste onderdelen van het visstandbeheer zijn:

- monitoring van de milieufactoren (visstand, de water- en oeverplanten en de waterkwaliteit);
- wegnemen van vis;
- uitzetten van vis;
- verlenen van vergunning aan derden om vis weg te nemen onder bepaalde voorwaarden en beperkingen (gesloten tijd, gebruik van aassoorten, vistechnieken, etc.)

Het visstandbeheer van wateren waar het visrecht gesplitst is uitgegeven is soms problematisch. Zo hebben hengelsportverenigingen in deze situatie bezwaar tegen bepaalde vistechnieken van beroepsvissers (bijvoorbeeld elektrovisserij) als daarmee ook veel schubvis wordt gevangen of gedood. Omgekeerd verlangen beroepsvissers dat bepaalde soorten schubvis (met name brasem) worden weggevisst ten gunste van de te oogsten aal.

Grote(re) wateren hebben meestal veel visrechthebbenden die van delen van het water over het volledige of een gedeeltelijk visrecht beschikken. Het visstandbeheer van deze wateren kan alleen effectief zijn indien deze partijen goed samenwerken. Voor deze samenwerking kunnen visstandbeheercommissies worden opgericht.

Subsidieregeling Sport- en Beroepsbinnenvisserij

De Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) heeft de subsidieregeling Sport- en Beroepsbinnenvisserij (SSB) ingesteld. Een soortgelijke subsidieregeling werd daarvoor door het ministerie van LNV uitgevoerd. Krachtens de SSB kan subsidie worden toegekend aan het opstellen van visstandbeheerplannen en de daaruit voortvloeiende maatregelen ter verbetering van de visstand, het viswater en het visserijkundig gebruik van wateren. Voor wateren met meerdere gebruiksfuncties komen hoofdzakelijk visstandbeheerplannen voor subsidiëring in aanmerking die rekening houden met deze functies en uitgaan van een evenwichtige afstemming van de verschillende betrokken belangen. Alle visrechthebbenden van een water moeten de aanvraag mede ondertekenen, maar niet-ondertekening door een enkele visrechthebbende betekent niet dat de subsidie-aanvraag automatisch wordt afgewezen.

Visstandbeheercommissie

Bij de verhuur van het visrecht van Rijksbinnenwateren wil het Rijk deelname van de visrechthebbende aan een visstandbeheercommissie (VBC) verplichten (Notitie Beleid Beroepsbinnenvisserij, 1991). Voor overige binnenwateren wil het Rijk de totstandkoming van VBC's stimuleren. Momenteel bestaan er reeds enkele VBC's. In de Visserijwet zijn geen bepalingen opgenomen omtrent de taken en bevoegdheden van VBC's. In het sportvisserij-ontwikkelingsplan watersysteem IJssel (1996) staat een voorstel voor de samenstelling, de taken, de bevoegdheden en de werkwijze van een VBC:

De samenstelling van de VBC wordt in een convenant tussen alle visrechthebbenden bepaald. In de VBC hebben uitsluitend de visrechthebbenden van de onder de betreffende commissie ressorterende wateren zitting. De visrechthebbenden kunnen derden belanghebbenden uitnodigen deel te nemen in de beheercommissie. De samenstelling van de VBC en het aantal commissieleden worden door de visrechthebbenden bepaald. Visrechthebbenden kunnen vanwege een specifieke deskundigheid adviseurs opnemen in de VBC.

De VBC geeft uitvoering aan de door de visrechthebbenden voor dat betreffende water vastgestelde streefbeelden, integrale beheerdoelstellingen en het strategisch ontwikkelingsplan met inachtneming van geldende beleids- en beheerdoelstellingen en natuurwaarden. De VBC werkt op basis van een door de visrechthebbenden goedgekeurde begroting. De VBC rapporteert aan de visrechthebbenden over de voortgang van de uitvoering. Bij geschillen heeft de VBC geen beslissingsbevoegdheid, maar koppelt dan terug naar de visrechthebbenden die de geschilpunten wegnemen door eventuele aanpassing van de beleids- of beheerdoelstelling.

De VBC stelt een visstandbeheerplan met uitvoeringsprogramma's en begroting op. Dit plan met begroting wordt ter goedkeuring aan de visrechthebbenden voorgelegd. De VBC leidt het operationele beheer en kan binnen de door de visrechthebbenden

gestelde kaders vrijwilligers en professionele krachten inschakelen. De VBC adviseert de visrechthebbenden omtrent te stellen regels aan de bevissing.

In de bovengenoemde opzet van de visstandbeheercommissie (VBC) staan de visrechthebbenden geen bevoegdheden af aan de VBC. Dit betekent dat bij het opstellen van een visstandbeheerplan en de uitvoering ervan telkens alle visrechthebbenden akkoord moeten gaan. Er zijn nog te weinig ervaringen met het functioneren van VBC's in de praktijk om te beoordelen of de afhankelijkheid van VBC's van de instemming van alle visrechthebbenden een knelpunt vormt.

Het ministerie van LNV bereidt momenteel de notitie visstandbeheercommissies in de binnenwateren voor. Deze notitie is een uitwerking van het beleid beschreven in de Notitie Beleid Beroepsbinnenvisserij (1991) en de Beleidsnota Openluchtrecreatie met daarin verwerkt de doelstellingen van het 'brede milieubeleid'.

3.6 Regelingen op grond van andere wetten dan de Visserijwet

De regelgeving voor de sportvisserij geldt nu veelal op grond van de Visserijwet 1963. Op grond van deze wet zijn het Reglement voor de binnenvisserij 1985, het Reglement minimummaten en gesloten tijden 1985, de Regeling vrijstelling verbod nachtvisserij 1986, de Beschikking aanwijzing vissen, schaal- en schelpdieren 1983, de Regeling aassoorten hengel 1985, de Regeling aassoorten spieringtuig 1985, verschillende beschikkingen waarin water voor de vrije hengel wordt geopend of gesloten.

De laatste jaren worden er in toenemende mate regelgeving opgesteld die van belang is voor de sportvisser(ij) buiten de Visserijwet om. Van belang zijn de Natuurbeschermingswet, de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en de Wet Wapens en Munitie.

Natuurbeschermingswet (soortenbescherming)

Op grond van de Natuurbeschermingswet 1967 kan het worden verboden een dier, behorende tot een beschermde diersoort, te vangen of te doden of zulks te pogen. Bij besluit van 6 augustus 1973, laatstelijk gewijzigd in 1994, zijn de volgende vissoorten tot beschermde vissoort verklaard: rivierdonderpad, gestippelde alver, kleine modderkruiper, grote modderkruiper, bermpje, elrits, bittervoorn, meerval, rivierprik, beekprik, steur en houting. In 1994 zijn de steur en de houting opgenomen in bovenstaande lijst. Tezelfdertijd zijn deze soorten geschrapt uit de lijst van vissoorten in de zin van de Visserijwet 1963.

De (sport)visserij-organisaties hebben zich verzet tegen deze overplaatsing van vissen uit de visserijwet naar de natuurbeschermingswet. Zij stellen dat de visserijwet 1963 een beter kader biedt voor een actief beheer van deze vissen. De minister oordeelde (Nota van toelichting bij het wijzigingsbesluit, 4 juli 1990) dat het voor belanghebbenden niet uitmaakt op grond van welke wet de verbodsbepalingen worden gerealiseerd. Materieel gezien is het resultaat immers hetzelfde. Wel acht de minister het wenselijk dat de uitvoering van de EG-richtlijn 92/43 inzake de instandhouding

van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (FFH-richtlijn) plaatsvindt op grond van dezelfde wet. Eventuele herintroductieprogramma's kunnen worden begeleid door de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij en bij de uitvoering kunnen verschillende visrechthebbenden worden betrokken. Naar de mening van de minister biedt artikel 25 van de Natuurbeschermingswet voldoende mogelijkheden om ontheffing of vrijstelling te verkrijgen voor de uitvoering van herstel- en herintroductieprogramma's.

Overigens is er wel een verschil in de bepalingen tussen de Visserijwet en de Natuurbeschermingswet. Indien het bevissen van een vissoort op grond van de Natuurbeschermingswet is verboden, dan mag men onder meer:

- dit dier niet vangen;
- dit dier niet onder zich hebben;
- dit dier niet verontrusten.

Indien voor een vis op grond van de Visserijwet, 1963 (Reglement minimummaten en gesloten tijden) een gesloten tijd is vastgesteld (bijvoorbeeld van 1/1 tot en met 31/12) dan moet deze vis onmiddellijk nadat deze is opgehaald weer in hetzelfde water worden teruggezet. De bepalingen van de Visserijwet laten de sportvisserij dus meer ruimte. De beschermde natuurmonumenten worden besproken in §3.8.

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

Bij de behandeling van de notitie 'Dierenwelzijn: van wet naar werkelijkheid' (24140 nr. 5) in de vaste commissie voor landbouw, natuurbeheer en visserij gaf de minister het voornemen aan, een verbod in te stellen op het vissen met levend aas (t.w. levende vissen, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren). Om dit verbod mogelijk te maken wordt ook de Visserijwet aangepast. In de gewijzigde Visserijwet wordt de mogelijkheid geschapen om uitgaande van het welzijn van de vis of andere diersoorten regels te stellen aan de bevissing en de te gebruiken aassoorten.

Wet Wapens en Munitie

Voor het voeren van vissen op afstand wordt de voerkatapult gebruikt. Op grond van de Wet Wapens en Munitie is het verboden katapulten voorhanden te hebben, te vervaardigen of te dragen. Er geldt een uitzondering voor katapulten voor speelgoed, maar de meeste voerkatapulten zijn zo krachtig dat ze niet onder deze uitzondering vallen. Al geruime tijd is er sprake van een gedoogbeleid als een voerkatapult wordt gebruikt voor het 'aanleggen of onderhouden van voederplaatsen voor vissen'. Per 1-1-1997 is dit gedoogbeleid beëindigd bij de invoering van de herziening van de Wet Wapens en Munitie per 1-1-1997 (NVVS-contact, november 1996; NVVS-jaarverslag 1995).

3.7 Controle

Alle regelgeving staat of valt met controle. Hekhuis & Bruil (1995) hebben een onderzoek gedaan naar de handhaving van de groene wetten. Als knelpunten kwamen onder meer naar voren:

- het ontbreken van een handhavingstrategie;

- beperkt draagvlak bij het management van een deel van de handhavende organisaties;
- onvoldoende inzicht in effecten handhaving groene wetten;
- te lichte sancties en onduidelijkheid over mogelijke combinaties van sancties;
- kenbaarheid (onduidelijke vergunningen);
- ontbreken handhavingsstrategie bij politie en deel terreinbeherende organisaties;
- onvoldoende aandacht voor preventieve werking handhaving;
- informatievoorziening van de handhavers;
- prioriteit voor handhaving bij (het management van) handhavende organisaties;
- capaciteitsproblematiek vrije-veldtoezicht;

Problemen bij de opsporing van overtredingen van de Visserijwet zijn met name:

- Opsporing behoort bij de basispolitiezorg. De Visserijwet heeft bij de politie echter meestal een lage prioriteit.
- Het viswater in Nederland is enorm uitgestrekt en het aantal controles beperkt. De kans dat een sportvisser ergens wordt gecontroleerd is zeer klein. In 1995 is slechts 9% van de sportvisseren een keer gecontroleerd op het bezit van een geldig visdocument (Onderzoek sportvisakte 1995).
- De opsporingsambtenaren zijn vaak onvoldoende op de hoogte van de precieze regels die ter plekke gelden. Is het openbaar water of niet. Wie is visrechthebbende en wat zijn de vergunningsvoorwaarden.
- In de regelgeving wordt tot in detail geregeld bijvoorbeeld wat de minimummaten per vissoort zijn en aan welke eisen netten moeten voldoen. Dit kan alleen effectief worden gecontroleerd wanneer de opsporingsambtenaar de regelgeving kent en de verschillende vissoorten, de verschillende vistuigen en aassoorten van elkaar kan onderscheiden.

In de CBS-Maandstatistiek rechtsbescherming en veiligheid is een overzicht opgenomen met gegevens over de mate van controle op naleving van de visserijwet. Naar schatting vonden er in 1984 en 1985 zo'n 3 miljoen overtredingen plaats. Slechts in ongeveer 0,2% van de gevallen is er proces-verbaal opgemaakt of een transactie met de overtreder overeengekomen (Heroverweging Instrumentarium Binnenvisserij, 1987). Er zijn geen aanwijzingen dat de pakkans van 0,2% sindsdien is toegenomen. Uit diverse NIPO-onderzoeken blijkt dat sinds 1986 jaarlijks ca. 10% van de sportvisseren is gecontroleerd op het bezit van visdocumenten.

Op de volgende wijze wordt gewerkt aan een betere handhaving van de Visserijwet.

- Voorlichting van sportvisseren: de OVB maakt via spotjes de sportvisseren attent op de noodzaak om een sportvisakte aan te schaffen. De NVVS, de NASO en de aangesloten federaties/hengelsportverenigingen attenderen de aangesloten sportvisseren op het bezit van de noodzakelijke akten en vergunningen.
- Voorlichting van opsporingsambtenaren: de OVB en de NVVS verzorgen cursussen/themadagen voor opsporingsambtenaren.
- Uitbreiding van het opsporingsapparaat: in 1996 en 1997 loopt in twee proefgebieden een proef met bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) onder de naam VIDOC (Visdocumentencontrole). In deze gebieden zijn 6 BOA's aan de slag die worden ingeschakeld voor de controle van de visdocumenten als aanvulling op de reguliere taken van de regionale politie. De BOA's zijn als onbezoldigd

ambtenaar in dienst van de AID. Een belangrijk deel van de kosten voor de BOA's wordt opgebracht door de OVB. Doel van dit project is tweeledig. Enerzijds verbetering van het documentbezit door controle en voorlichting. Anderzijds nagaan op welke wijze de controle op landelijke schaal doelmatig kan worden uitgevoerd (Visdocumentencontrole, 1996).

3.8 Enkele regelingen met betrekking tot bestemming, inrichting en beheer

In deze paragraaf worden enkele regelingen met betrekking tot bestemming, inrichting en beheer besproken die in een bepaald gebied de mogelijkheden voor sportvisserij kunnen beïnvloeden. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- wet op de ruimtelijke ordening;
- wet op de waterhuishouding;
- natuurbeschermingswet;
- ecologische hoofdstructuur;
- landinrichtingswet;
- waardevolle cultuurlandschappen.

Wet op de ruimtelijke ordening

Het bestemmingsplan is het enige plan van de wet op de ruimtelijke ordening dat de burger bindt (Brussaard, 1987). In een bestemmingsplan worden met het oog op een goede ruimtelijke ordening bestemmingen aan grond en opstellen toegekend. Aan de bestemmingen kunnen voorschriften voor het gebruik worden verbonden, voorschriften die de burger in het gebruik van zijn eigendom beperken.

Wet op de waterhuishouding

De wet op de waterhuishouding is een kaderwet die regels stelt in het belang van een samenhangend en doelmatig beleid en beheer voor de waterhuishouding. De wet stelt regels omtrent de planvorming door Rijk, provincies en gemeenten.

Tabel 6 De planstructuur van de Wet op de Waterhuishouding

bestuurslaag	kwaliteit oppervlaktewater	kwantiteit oppervlaktewater	grondwater
Rijk	Nota Waterhuishouding		
	Beheersplan Rijkswateren		
Provincie	Provinciaal Waterhuishoudingsplan		
	Beheersplan ¹		
Waterschap	Beheersplan		

¹ Slechts enkele provincies stellen een beheersplan op

Naast deze planstructuur (zie tabel 6) biedt de wet de waterbeheerder instrumenten inzake het kwantiteitsbeheer in aanvulling op het kwaliteitsbeheer. Deze instrumenten hebben betrekking op het afvoeren, aanvoeren, onttrekken en lozen van water. Zeer

belangrijk is bijvoorbeeld het peilbesluit dat de waterbeheerder verplicht is in te stellen.

Natuurbeschermingswet (gebiedsbescherming)

De Natuurbeschermingswet bepaalt dat in beschermde natuurmonumenten het verboden is dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen.

In het meerjarenprogramma natuur en landschap 1992-1996 (1991) wordt aangegeven dat aanwijzing van nieuwe natuurmonumenten ondermeer zal plaatsvinden in:

- delen IJsselmeer inclusief randmeren;
- delen rivierengebied;
- wetlands van internationale betekenis.

In het Besluit ontheffingen en vrijstellingen Natuurbeschermingswet 1994 is geregeld op welke voorwaarden ontheffingen kunnen worden verleend. Van het verbod dieren te verontrusten, te vangen of te doden kan slechts ontheffing worden verleend indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Redenen om ontheffing te verlenen kunnen onder meer zijn:

- instandhouding van de natuurlijke habitats;
- het voorkomen van ernstige schade aan ondermeer visgronden, wateren en andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om een andere dwingende reden, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Geen ontheffing of vrijstelling wordt verleend voor het doden of vangen van beschermde soorten met niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of verstoring van de rust van de populaties van deze soorten tot gevolg kunnen hebben. Tot niet-selectieve middelen worden ten aanzien van vissen in elk geval gerekend vergif en explosieven. In §3.6 wordt de soortenbescherming op grond van de Natuurbeschermingswet behandeld.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

In de periode 1991-1995 zijn gebiedsvisies opgesteld, waarin wordt ingegaan op de natuurbeleidsdoelstellingen. De natuurbeleidsdoelstellingen zijn voor het betreffende gebied richtinggevend voor de activiteiten van andere functies, die binnen het gebied liggen en een sterke invloed hebben. In de gebiedsvisies zijn indicaties opgenomen over de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur. Voor de concrete begrenzing gelden aparte procedures voor kerngebieden landbouwgrond (relatienotagebieden), natuurontwikkelingsgebieden en nationale parken (Structuurschema Groene Ruimte, 1992).

Landinrichting

Door landinrichting worden de vismogelijkheden in een gebied beïnvloed. Landinrichting werd in het verleden onder het regime van de Ruilverkavelingswet (1954) vooral ten behoeve van de landbouw uitgevoerd. Sinds de Landinrichtingswet (1985)

zijn de mogelijkheden om verbeteringen aan te brengen ten behoeve van niet-landbouwfuncties, zoals openluchtrecreatie verruimd.

De NVVS maakt deel uit van de werkgroep Landinrichting. Deze werkgroep onder voorzitterschap van de ANWB adviseert het Landelijk Overleg Platform (LOP) met betrekking tot recreatiebelangen en landinrichting. Het LOP is in de plaats gekomen van de vroegere Centrale Landinrichtings Commissie (CLC). Omdat de meeste bevoegdheden van de CLC naar de provincies zijn gedecentraliseerd moet de belangenbehartiging zich vooral op de provincies richten. De provincies willen elk een POP (Provinciaal Overleg Platform) instellen. Hierin kunnen vanuit de recreatie ook 1 of 2 personen zitting hebben. De NVVS is plaatsvervangend vertegenwoordiger in de POLG (Provinciaal Overleg Landelijk Gebied Noord-Holland). De ANWB is eerste vertegenwoordiger. De werkgroep landinrichting van de ANWB overlegt bij gelegenheid met de leden van landinrichtingscommissies met recreatie in hun takenpakket.

Waardevolle Cultuurlandschappen (WCL-beleid)

Er zijn in Nederland elf Waardevolle Cultuurlandschappen, gebieden waar landbouw, natuur en landschap vaak sterk verweven zijn. Bij het WCL-beleid staat een integrale gebiedsgerichte benadering centraal. In het kader van het WCL-beleid zijn er ook mogelijkheden om voorzieningen voor de sportvisserij te treffen. Voorbeelden hiervan zijn in Drenthe (opstellen visstandbeheerplan) en aan de Vecht (sportvisserijvoorzieningen). Ook kunnen maatregelen worden getroffen ter versterking van de ecologische kwaliteiten van een water, zoals aanleg van vispassages en verbetering van het waterecosysteem.

4 Actoren rondom de sportvisserij

4.1 Overzicht van actoren

De sportvisserij heeft belangrijke relaties met tal van andere maatschappelijke groepen (fig. 1). Samenwerking met deze groepen door de sportvisserij is zinvol om de mogelijkheden voor sportvisserij te behouden en te verbeteren. De actoren waar de sportvisserij mee te maken heeft zijn de volgende:

Beroepsvisserij

- visrechten: splitsing; vergunningen, machtigingen;
- afstemming gebruik wateren;
- afstemming visserijkundig beheer.

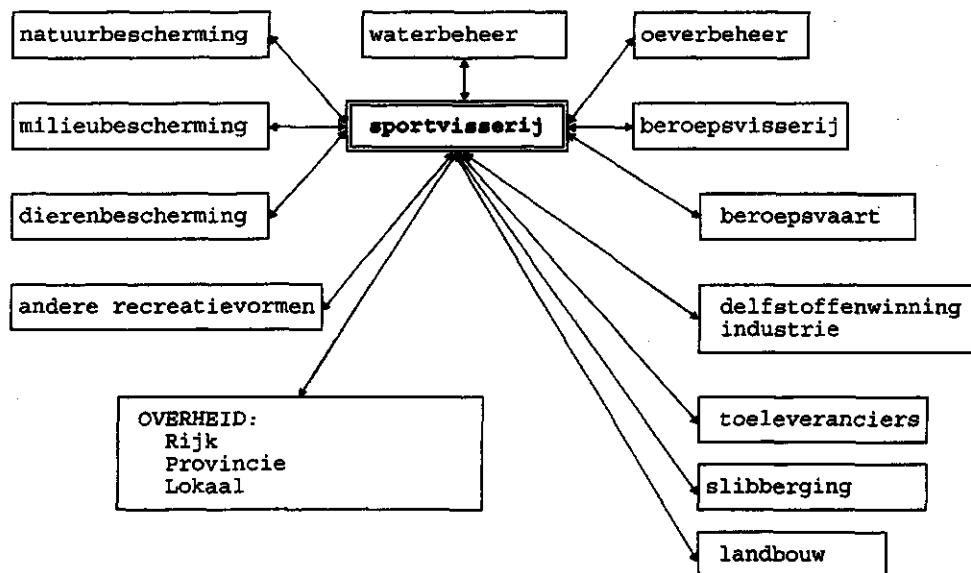

Fig. 1 Schema van de actoren rondom de sportvisserij

Andere recreatievormen

- gemeenschappelijk gebruik van wateren/oeveren:
 - kleine watersport (kano's, surfers);
 - grote watersport (zeil- en motorboten, snelle boten);
 - oeverrecreatie (zwemmers; pootjebaders);
 - landrecreatie (wandelaars, etc.);
- zonering van wateren en oevers.

Milieubescherming

- terugdringen watervervuiling (punt- en diffuse bronnen);
- gebruik lood door sportvisseren.

Natuurbescherming

- bescherming zoetwatervissen, visetende vogels, zoogdieren e.d. (soortenbeheer);
- bescherming van kwetsbare natuurgebieden en ecologische verbindingzones tegen (recreatieve) verstoringen (ondersteuning van terreinbeheer, ook door niet-beherende organisaties).

Dierenbescherming

- vergroten dierenwelzijn door aanpassingen in:
 - vistechnieken (leefnetten, levend aas);
 - milieu-omstandigheden;
- principiële discussie over de toelaatbaarheid van sportvisserij.

Waterbeheer

- integraal waterbeheer; visstandbeheer maakt daar onderdeel van uit;
- visrechten/machtiging;
- afstemming waterbeheer en visstandbeheer;
- vismigratiemogelijkheden (stuwen en sluizen).

Oeverbeheer

- looprechten/ toegankelijkheid oever;
- inrichting van de oever;
- diffuse lozingen (bijv. landbouw).

Beroepsvaart

- gezamenlijk gebruik wateren
vaart <-> oevervisserij en vaart <-> bootvisserij;
- verschillende eisen aan dwars- en lengteprofilering watergangen.

Industrie en delfstoffenwinning

- ontstaan van plassen, verandering van rivierlopen/ uiterwaarden door winning zand, klei en grind;
- drinkwaterbekkens (vismogelijkheden);
- winning drinkwater uit oppervlaktewater (gemeenschappelijk belang goede waterkwaliteit en afwezigheid bestrijdingsmiddelen/eutrofiëring e.d.);
- energiewinning bij stuwen in rivieren (mortaliteit vis door turbines; verandering visbiotoop door een gematigder rivierafvoerregime);
- gebruik van koel- en proceswater door industrieën water, zoals elektriciteitscentrales (mortaliteit vis; chemische en thermische verontreiniging);
- puntlozingen.

Landbouw

- gebruik oppervlaktewater;
- (diffuse) lozingen.

Toeleveranciers

- kwaliteiten materialen (& milieu-effecten);
- werkgelegenheid door bestedingen vissers (evt vakantiegangers).

Slibberging

- waterkwaliteit ten gevolge van uitwisseling giftige stoffen.

4.2 Beroepsvisserij

Sinds de Tweede Wereldoorlog is de commerciële betekenis van de beroepsvisserij in de binnenwateren afgenomen. In de jaren zeventig kreeg de sportvisserij in het binnenwater (exclusief IJsselmeer) de prioriteit boven de beroepsvisserij. Tot dan was het visstandbeheer echt sectoraal en volledig gericht op de maximalisatie van de visstand van populaire soorten voor de consumptie.

Actoren

- *Combinatie van Beroepsvissers* (voorheen Combinatie van Binnenvissers);
- *Bonden van Beroepsvissers* (regionaal/provinciaal georganiseerd);
- *visrechthebbenden* (beroepsvissers).

Overleggremlia

Lokaal, regionaal en provinciaal wordt soms samengewerkt bij het visstandbeheer en de belangenbehartiging van de binnenvisserij. In sommige visstandbeheercommissies wordt samengewerkt (bijvoorbeeld in de visstandbeheercommissie Benedenrivieren). In Noord-Holland is de Visserijnota Noord-Holland 1996-2005 opgesteld door een samenwerking van de sportvisserijfederaties en de Noordhollandse Bond van Beroepsvissers.

Met de beroepsvisserij wordt samengewerkt in diverse organen:

- *De Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij* (OVb; zie §2.2).
- *Kamer voor de Binnenvisserij* (zie hoofdstuk 3). De Kamer voor de Binnenvisserij bestaat uit vertegenwoordigers van de sportvisserij, vertegenwoordigers van de beroepsvisserij en vertegenwoordigers van eigenaren (elk een derde deel).
- *De Raad voor de Binnenvisserij*. De Raad voor de Binnenvisserij heeft als taak het adviseren van de minister ten behoeve van:
 - het beleid voor de binnenvisserij;
 - de coördinatie en prioriteitsstelling van onderzoek en voorlichting;
 - nieuwe regelgeving op het gebied van de binnenvisserij.Per 1-1-1997 is de Raad voor de Binnenvisserij opgeheven en vervangen door de Raad voor het Landelijke Gebied.
- Op lokaal en regionaal niveau wordt soms samengewerkt bij het visstandbeheer in *visstandbeheercommissies*.

Conflicten

Conflicten tussen de beroepsvisserij en de sportvisserij treden soms op bij Het visstandbeheer van een water. Pijnpunten voor de sportvisserij zijn:

- de bijvangst van schubvis in fuiken door beroepsvissers;
- gevolgen van elektrovisserij;
- het idee dat de sportvisserij aan planmatig visstandbeheer doet en daarbij de ontwikkeling van de visstand op lange termijn voor ogen houdt, terwijl de beroepsvisserij dit lange-termijnbeleid doorkruist door zich in eerste instantie te richten op de visopbrengsten op korte termijn.

- het feit dat op veel wateren de overheid de visrechten niet gesplitst verhuurd. Met name visserij met zegen kan een goed visstandbeheer in de weg staan.

Pijnpunten voor de beroepsvisserij zijn:

- voor sommige schubvissoorten bestaat (m.n. in het buitenland) een commerciële markt; het schubvis-visrecht wordt echter vaak aan de sportvisserij verhuurd;
- schade aan visfauken door stroperij en vandalisme wordt in verband gebracht met de aanwezigheid van sportvissers aan het water

Bovenstaande conflicten worden hanteerbaar gemaakt door overleg, bijvoorbeeld in visstandbeheercommissies waar zowel beroeps- als sportvisserij in vertegenwoordigd kan zijn.

4.3 Andere recreatievormen

Sportvisserij is een van de vele recreatievormen in Nederland. Binnen de sector recreatie & toerisme zijn er veel gemeenschappelijke belangen. Daarnaast zijn er, vooral bij het daadwerkelijk gebruik en de inrichting van wateren en oevers, conflicterende belangen tussen de sportvisserij en andere recreatieve gebruikers.

Actoren

- *Organisaties van aanbieders van recreatie & toerisme:* Recron (Vereniging van recreatie-ondernemers in Nederland), Vereniging Recreatie bij de Boer, Vereniging Natuurlijk Kamperen, HISWA (Nederlandse Vereniging van Ondernemingen in de Bedrijfstak Waterrecreatie), Vereniging van samenwerkingsverbanden in de recreatiesector (OSO), Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), Algemene Nederlandse Vereniging van VVV's, Stichting Natuurkampeerterreinen, Stichting Recreatietoervaart Nederland, Vereniging van Kampeerboeren in Nederland, Nederlandse Belangenvereniging Buitensporten, Recreatiecentra Nederland, Stichting Natuurvriendenhuis en Kampeerterreinen, Stichting Verenigingskamperen, Vereniging Nederlandse Landgoed- en Kasteel-campings, Stichting Vrije Rekreatie, Vereniging van Kampeerboeren in Nederland.
- *Algemene organisaties van toeristen/recreanten:* Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB, Nivon, Stichting Landelijk Fietsplatform, Stichting Lange-Afstand-Wandelpaden, Unie van Watertoeristen.
- *Landelijke sport- en recreatiebonden:* Koninklijke Nederlandse Watersport Verbond (KNWV), Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen (FONV), Koninklijke Nederlandse Motorboot Club (KNMC), Koninklijke Nederlandse Roeibond (KNRB), Koninklijke Nederlandse Zeil- en Roei-Vereniging (KNZR), Nederlands Verbond van Naturisten 'Zon & Leven', Nederlandse Vereniging van Toerzeilers (NVvT), Nederlandse Waterski Bond (NWB), Vereniging Scouting Nederland, Nederlandse Bond voor Aangepaste Sporten (NeBas), Nederlandse Kano Bond (NKB), Nederlandse Federatie van Naturistenverenigingen, Nederlandse Onderwatersport Bond, Toeristische Kanobond Nederland, Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV), NEMO vereniging van vrije wandelaars, Nederlandse

Lange Afstand Wandelsport Bond, Nederlandse Wandelsport Bond, Nederlandse Bond voor Aangepast Sporten, Wandelorganisatie Nederland.

Overleggremia

Gestructureerd overleg vindt plaats in een aantal overlegcircuits:

- *Raad voor de Openluchtrecreatie*. De Raad voor de Openluchtrecreatie is in 1994 opgericht. Voorloper voor de Raad was de Voorlopige Adviesraad voor de Openluchtrecreatie sinds 1987. De Raad voor de Openluchtrecreatie bestaat uit vertegenwoordigers van diverse belangengroepen van de sector Recreatie & Toerisme in Nederland (ondermeer de NVVS). De raad geeft gevraagd en ongevraagd adviezen uit aan de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Per 1-1-1997 is de Raad voor de Openluchtrecreatie opgeheven en vervangen door de Raad voor het Landelijke Gebied.
- *Watersportberaad*. Het Watersportberaad is met financiële ondersteuning door het ministerie van LNV in 1994 opgericht als opvolger van het Breed Overleg Waterrecreatie (BOW). Organisatie van recreatieve instellingen die de belangen behartigen van waterrecreanten: FONV, KNMC, KNRB, NVvT, NWB, Vereniging Scouting Nederland, Unie van Waterschappen, NNWB (Noord Nederlandse Watersport Bond), NVVS, KNWV NeBas, NBF (Nederlandse Federatie van Brandingsporten) en NKB.
- *Breed Overleg Deltawateren (BOD)*. Het BOD staat open voor alle toeristisch-recreatieve particuliere organisaties waarvoor vanuit de aanbodkant of de consumentenkant op enigerlei wijze het water een belangrijk medium vormt. Binnen het BOD maken de organisaties van de sector recreatie&toerisme zich samen sterk voor hun belangen.
- *Toeristisch Platform Waddenzee*. De NVVS zit in de werkgroep recreatie die een bijdrage levert aan het beheerplan Waddenzee
- *Platform 'Ruimte voor Recreatie'*. Het platform 'Ruimte voor Recreatie' bestaat uit vertegenwoordigers van veel (grote en kleine) recreatieve organisaties (ondermeer ANWB, RECRON, HISWA, NOC*NSF, Nivon, SLAW, etc.). Ook de NVVS is vertegenwoordigd in het platform Ruimte voor Recreatie.

Het platform fungeert als overlegorgaan tussen het ministerie van LNV en de recreatie-sector. Tweemaal per jaar vindt er overleg plaats met de minister van LNV. Onderwerpen zijn ondermeer de toegankelijkheid van het buitengebied, het Groene Hart, etc.

Conflicten

- *Snelle watersport*. Op de Maas doen zich conflicten voor tussen verschillende recreatieve gebruikers. Om deze conflicten op te lossen heeft het Watersportberaad de werkgroep snelle watersport ingesteld. Deze werkgroep stelt voor de rivier de Maas een zoneringsvoorstel op. Dit voorstel komt tot stand door overleg tussen plaatselijk betrokken groepen, waaronder de sportvisserij.
- *Surfen, kanoën*. In de jaren tachtig werden bij veel plassen maatregelen getroffen

om conflicten tussen sportvissers en surfers weg te nemen. In 41% van de door Milliano & Sambeek (1986) onderzochte plassen zijn maatregelen getroffen (voorlichting, dwingende of natuurlijke zonering). De NVVS heeft in 1984 inrichtingsschetsen gemaakt voor plassen waar conflicten zijn tussen sportvissers en surfers (*Overzicht van wateren, waar naar het oordeel van de hengelsportbestuurders problemen bestaan tussen sportvissers en plankzeilers: Inrichtingsschetsen plassen*; NVVS Amersfoort). Als er geen maatregelen worden getroffen passen sportvissers vaak hun gedrag aan. De meeste sportvissers zijn rustzoekers. Door keuze visplaats en vistijd proberen ze ander (storend) gebruik te vermijden; (*Sportvisserij en andere vormen van waterrecreatie*, 1993).

- **Voordelta.** Momenteel is het gebied van de Voordelta in procedure om aangewezen te worden als beschermd natuurmonument. Bij deze procedure is er polarisatie opgetreden tussen de natuurbescherming en de recreatie. De recreatie maakt bezwaar tegen de voorgenomen afsluiting van grote delen van de Voordelta voor elk recreatief gebruik. De recreatiesector treedt hierbij gemeenschappelijk op in het BOD. Op verzoek van het ministerie van LNV heeft de Voorlopige Adviesraad Openluchtrecreatie advies uitgebracht over het Integraal Beleidsplan Voordelta.

4.4 Milieu-, natuur- en dierenbescherming

Milieubeschermers richten zich in eerste instantie op milieukwaliteiten voor mensen, maar zien in kwaliteiten voor de natuur belangrijke signalen daarvoor. Natuurbeschermers richten zich op planten- en diersoorten, maar vooral op populaties en ecosystemen. Een adequate bescherming stelt eisen aan het abiotische milieu, zodat kwaliteiten van bodem, water en lucht van groot belang zijn. Dierenbeschermers richten zich op afzonderlijke dieren alsook op diersoorten. Vooral voor in het wild levende dieren zijn zij daarbij mede afhankelijk van natuurbescherming. Vanwege de gemeenschappelijke belangen worden milieu-, natuur- en dierenbescherming in deze paragraaf gezamenlijk behandeld.

4.4.1 Milieubescherming

Actoren

- Stichting Natuur en Milieu;
- Milieudefensie;
- Waterpakt;
- Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer;
- Provinciale Milieufederaties;
- IVN.

Overleggrema

- **Loodoverleg.** Bij het vissen wordt lood gebruikt ter verzwaring van de vislijn. Bij de binnenvisserij treedt er een loodverlies op van naar schatting maximaal 28 ton (Schmelling, 1996). Dit cijfer is beduidend lager dan de door Bon & Boersema (1988) gevonden 51-109 ton/jaar. Het loodoverleg richt zich op alternatieven voor het gebruik van vislood. Om na te gaan welke mogelijkheden

er bestaan om loodgebruik in hengelsport te beperken is er een werkgroep in het leven geroepen. Hierin zitten vertegenwoordigers van de ministeries LNV en VROM, het RIZA, de DIBEVO en de NVVS. In 1994 heeft deze werkgroep onderzoek laten uitvoeren waaruit tin als milieuvriendelijkste variant naar voren kwam. Bij de werkgroep bestaat de indruk dat tin in technische zin een goed alternatief kan zijn voor bepaalde toepassingen van vislood. Nader ecotoxicologisch onderzoek is echter nodig om te bepalen of tin een verantwoord alternatief voor vislood kan zijn (Schmelling, 1996). Daarnaast is belangrijk, dat zorgvuldig wordt omgegaan met lood en zoveel mogelijk wordt voorkomen dat loodkorrels in het milieu achterblijven. Dit wordt ondermeer aangepakt door de verkoop van lood in aangepaste doosjes. In 1997 is een gedragscode voor het verantwoord omgaan met vislood verschenen. Deze gedragscode richt zich op het terugdringen van het loodgebruik en -verlies.

Zowel de milieubescherming als de sportvisserij zijn gebaat bij een schoon milieu. Op hoofdpunten, zoals het streven naar een goede waterkwaliteit, bestaat er daarom geen onenigheid. Een goede waterkwaliteit is immers een voorwaarde voor een goed ontwikkelde watervegetatie en bijbehorende visstand.

Er zijn echter strijdpunten. Het inbrengen van materialen in het milieu bij de hengelsport: het gaat hierbij om het gebruik van lood, gekleurd aas (kleurstoffen) en meststoffen.

De vogelbescherming signaleert sterfte onder visetende vogels die haakjes inslikken van in (teruggegooide) vis achtergebleven vishaakjes.

- *Waterpakt.* Milieu-organisaties werken samen voor enkele grote watercomplexen (IJsselmeer, Waddenzee, Noordzee). Hiertoe is het Waterpakt opgericht, een federatie van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, de Stichting Werkgroep Noordzee en de Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer. Sinds eind 1993 bestaat er een structureel overleg van de NVVS met het Waterpakt. De NVVS heeft zich achter een actie geschaard, waarbij bezwaar werd gemaakt tegen het voorgestelde nationale mestbeleid in verband met eutrofiëring.
- *Werkgroep actief biologisch beheer.* In dit overlegorgaan participeren ondermeer wetenschappers, waterbeheerders en de NVVS. bij projecten waar in het kader van actief biologisch beheer de eutrofiëring van wateren wordt aangepakt, kan dit alleen in samenwerking met de visrechthebbende(n) geschieden. De NVVS bepleit, sinds een aantal projecten teleurstellende resultaten hebben vertoond (geen of slechts tijdelijke verbetering), terughoudendheid bij nieuw op te starten ABB-projecten. Het is vanuit de sportvisserij ongewenst om hierbij een grote bijdrage van de visrechthebbende te vragen - het verlenen van toestemming om hele visstanden weg te vangen - zonder de achterliggende problemen (bijvoorbeeld eutrofiëring vanuit de landbouw) voldoende en duurzaam op te lossen.

4.4.2 Natuurbescherming

Actoren

- Unie van Provinciale Landschappen;
- Landschapsbeheer Nederland;
- Vereniging Natuurmonumenten in Nederland;
- Stichting Natuur en Milieu;
- Stichting Kritisch Faunabeheer;
- Wereld Natuur Fonds Nederland (WNF);
- RAVON, Stichting Amfibieën-, Reptielen- en Vissenonderzoek;
- Vogelbescherming Nederland;
- Instituut voor Natuur- en Milieu-educatie (IVN);
- Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV);
- Stichting Behoud Natuur- en Leefmilieu (SBNL);
- Vereniging Das & Boom;
- Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ);
- Vlinderstichting.

Overleggremia

- *Werkgroep Aalscholvers en visserij.* Deze werkgroep is door het ministerie van LNV ingesteld om de schade aan de visstand door aalscholvers in kaart te brengen. In de werkgroep zijn organisaties van de visserij (Productschap voor Vis en Visproducten, OVB, NVVS), organisaties van de natuurbescherming (Vereniging Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland), onderzoeksinstellingen en overheden vertegenwoordigd. Deze werkgroep laat onderzoeken welke effecten de aalscholver heeft op de visstand.
- *Zalmoverleg.* Het Zalmoverleg (getrokken door het ministerie van LNV en het ministerie Verkeer en Waterstaat) houdt zich bezig met beschermingsmaatregelen voor riviertrekvisseren, vismigratie(projecten), herintroductie verdwenen vissoorten, etc. De NVVS, de NASO en de OVB zijn hierbij betrokken.
- *Stichting Atlas Verspreiding Zoetwatervissen in Nederland.* Doelstelling is het verzamelen van gegevens over de verspreiding van Nederlandse zoetwatervissen. In het bestuur van de stichting zijn vertegenwoordigd de NVVS, het RAVON, de OVB, het IBN-DLO en de Katholieke Universiteit Nijmegen.
- *Proef doelgroepenbeleid: visrechthebbenden.* In het Natuurbeleidsplan (1990) zijn de visrechthebbenden genoemd als een van de belangrijkste doelgroepen in het kader van het natuurbeleid. De NVVS is gekozen als doelgroep voor een proef met het doelgroepenbeleid. Doelgroepenbeleid dient enerzijds het draagvlak voor de uitvoering van het natuurbeleid en anderzijds het natuurvriendelijk handelen te vergroten. De proef duurt drie jaar. Er zijn drie trajecten uitgezet: voorlichting, educatie en uitvoering. De voorlichting richt zich op sportvisseren en op kader van hengelsportverenigingen en federaties. In het kader van de educatie zijn vier cursussen verzorgd in een drietal proefgebieden. In de uitvoeringsfase wordt gewerkt aan visstandbeheerplannen met een brede doelstelling. Ook andere partijen (waterschap, recreatieschap, natuurbeheerder) worden hierbij betrokken.

Het streven is een zodanig visstandbeheerplan op te stellen dat het recht doet aan alle partijen (visstandbeheer, waterbeheer en natuurbeheer). Hiertoe worden zogenaamde integrale visstandbeheerplannen opgesteld. Zie voorts hoofdstuk 5. Het doelgroepenbeleid wordt voor 50% gefinancierd door de NVVS en voor 50% door het ministerie van LNV.

- *Visstandbeheercommissies.* In visstandbeheercommissies kunnen vertegenwoordigers van de natuurbescherming worden uitgenodigd. Zie §5.2.
Zowel de natuurbescherming als de hengelsport streeft naar een goede visbiotoop in het water. Dit is het belangrijkste gemeenschappelijk belang. Bij het beheer van natuurterreinen kunnen hengelsportorganisaties de natuurbeheerder behulpzaam zijn bij de inventarisatie van de aanwezige flora en fauna en bij het toezicht.

Conflicten

Belangenverschillen kunnen optreden op de volgende punten:

- De mate van menselijk ingrijpen: de natuurbescherming wil in sommige gebieden het menselijk ingrijpen beperken tot het minimaal noodzakelijke. Reguliere sportvisserij past hier niet in.
- De samenstelling van de visstand: dit kan een strijd zijn als de sportvisserij in een bepaald water andere vissen wensen dan in de biotoop past. Bij de meeste wateren hanteert de sportvisserij als uitgangspunt van het visstandbeheer een evenwichtig opgebouwde visstand die in balans is met de milieu-omstandigheden.
- Verstoring: zowel de natuurbescherming als de meeste sportvisserij zijn gesteld op rust aan het water. De natuurbescherming ziet meestal ook de sportvisserij als een bron van onrust. In huurovereenkomsten visrecht worden soms regelingen opgenomen, zoals een verbod op nachtvissen of een gesloten tijd van enkele maanden ter vergroting van de rust in een natuurgebied.
- De aanleg van voorzieningen ten behoeve van de hengelsport (ontsluiting) kan op bezwaren stuiten van de natuurbescherming.
- Bij de aanwijzing van gebieden tot staatsnatuurmonument. In de beschikking tot aanwijzing kunnen bepalingen worden opgenomen die de sportvisserij in enige mate toestaan. In sommige gevallen echter wordt de sportvisserij volledig verboden (Zuidwest-Friesland: ondiepe delen IJsselmeerkust).
- Natuurvriendelijke oevers. Deze brede oevers met geleidelijke overgangen en een gevarieerde oeverbegroeiing zijn veelal gunstig voor de visstand in verband met schuil- en paaimogelijkheden. De sportvismogelijkheden kunnen echter in gevaar komen: enerzijds door fysieke beperkingen (begroeiing lngs en in het water) en anderzijds de wens van de natuurbescherming om dergelijke oevers af te sluiten voor de (sportvis)recreatie.

Oplossingen

De sportvisserij en de natuurbescherming zijn de laatste jaren meer met elkaar in gesprek geraakt. Er is sprake van een depolarisatie van standpunten. Op nationaal niveau werkt men goed samen (bijv. de zoetwatervissenatlas) en ook op regionaal niveau zijn betrokkenen vaak tot het inzicht gekomen dat men elkaar nodig heeft - bij alle verschillen die er zijn. Er is dan meer oog voor elkaars belangen en ruimte om een compromis te vinden.

4.4.3 Dierenbescherming

Actoren

- Anti Vivisectie Stichting;
- Bont voor Dieren;
- Dieren BuitenSpel;
- Lekker Dier;
- Nederlandse Bond Bestrijding van Dierproeven;
- Nederlandse Vegetariërs Bond;
- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren;
- Nederlandse Vereniging voor Veganisme;
- Stichting Kritisch Faunabeheer.

Overleggremlia

Er vindt geen gestructureerd overleg plaats tussen sportvisserij en de dierenbescherming. Wel treft men elkaar bij discussies (op papier, in fora). De standpunten van beide partijen zijn sterk gepolariseerd. De NVVS heeft de toenmalige staatssecretaris van LNV in 1994 laten weten de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren inzake sportvisserij niet meer als een serieuze gesprekspartner te beschouwen vanwege het door deze vereniging nagestreefde totaalverbod voor de sportvisserij.

Conflicten

- *Ethiek.* Mag de mens voor zijn genoeg (sportvisserij) vissen. Dit betekent andere levende wezens uit hun natuurlijke omgeving weghalen en later weer terugzetten. Hierbij treden regelmatig verwondingen op die soms de dood van de vis ten gevolge hebben
- *Dierenleed.* Kan een vis pijn lijden. Volgens de sportvisserij is dit zeer de vraag, terwijl de dierenbescherming beweert dat dit zo is. Wetenschappelijk bestaat er geen consensus over de vraag of vissen pijn kunnen lijden. Op initiatief van de dierenbescherming is in 1983 door de universiteit Utrecht een onderzoek gestart naar de pijn en angst die vissen voelen bij het aan-de-haak-geslagen-worden (Bos, 1987). Geconcludeerd werd, dat - onder laboratoriumomstandigheden - de vis gedrag vertoont (spuwen, kop schudden, gasbellen uit blaas afkomstig uitspuwen) dat wijst op pijn van de laagste klasse en lijden van lichte aard (Verheijen & Buwalda, 1988). Onderzoek van Bermond leidt tot heel andere conclusies. De meeste diersoorten, waaronder in ieder geval de vissen, missen de neurale structuren die een noodzakelijke en voldoende voorwaarde vormen voor het ervaren van leed in enigerlei vorm (Bermond, et al., 1996; Bermond, 1992). Wel bestaat er wetenschappelijke consensus over het feit dat vissen stressgevoelig zijn en langdurige stress de dood tot gevolg kan hebben.
De sportvisserij en dierenbescherming staan hier ten principale tegenover elkaar. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren stelt zich op het standpunt dat het gebruik van levend aasvis, het gebruik van leefnetten en rallyvissen onmiddellijk verboden moeten worden (Timmerman, 1995).
De sportvisserij (OVV, NVVS, NASO) voert een beleid dat gericht is op voorlichting en educatie ter voorkoming/vermindering van verwonding/stress bij vissen:

- gebruik van ruime leefnetten (bij viswedstrijden wordt gebruik van deze netten meestal vereist);
- aandacht in voorlichting en jeugdopleiding voor goede methoden om haakje te verwijderen;
- tegengaan van rally-vissen;
- bevordering van gebruik van alternatieven voor levend aasvis.

4.5 Water- en oeverbeheer

In principe bepalen eigenaars van water en oevers, binnen de grenzen van wet en bestemmingsplan, inrichting, beheer en gebruik van hun gronden. Boeren zullen daarbij in het algemeen de agrarische productie voorop stellen, natuurbeheerders juist de natuurwaarden. Voorzover overheden gronden in eigendom hebben, moeten zij een meer integrale afweging maken van relevante maatschappelijke belangen, ook al achten de meeste overheidsbeheerders zich verantwoordelijk voor een bepaalde hoofdfunctie (waterbeheersing, natuurbescherming, defensie, recreatie e.d.).

Ter realisering van de hoofdfunctie kunnen eigenaren hun gronden in pacht of gebruik geven aan derden. Voorts kunnen zij bepaalde gebruiksvormen voor andere functies aan derden toestaan; zij doen dat doorgaans als er inkomsten of andere baten tegenover staan en voorzover dat de hoofdfunctie niet in de weg staat. Het verhuren van vis- en looprechten en het verlenen van een recht van overpad zijn daarvan goede voorbeelden.

Actoren

Belangrijke actoren zijn de agrarische beheerders, de overheid en de beheerders van landgoederen, bossen en natuurterreinen.

- *Agrarisch beheer.* Het agrarisch grondbezit is doorgaans sterk versnipperd. Het verwerven van recht van overpad (of looprecht) bij een groot aantal boeren met gronden aan (openbaar) viswater vereist van hengelsportorganisaties een grote inspanning die ook niet nodig is waar een beperkt aantal visplekken nabij openbare wegen volstaat. In het geval van particulier water gaat het veelal om wielen of (voormalige) drinkpoelen, afgesloten wateren waar een eigen visstandbeheer mogelijk is. Omdat zulk water doorgaans geen agrarische productiefunctie (meer) heeft, is het een goed uitgangspunt voor sportvisorganisaties om het visrecht te verwerven en looprechten te regelen.
- *Overheden.* Hier wordt de rol van de overheid als water- en oeverbeheerder besproken. De rol van de overheid als publiekrechtelijke organisatie staat beschreven in §4.6. Veel wateren worden door overheden beheerd. Grote sloten, beken, vaarten en kanalen zijn meestal bij waterschappen in eigendom en beheer. De belangrijkste vaarwegen en de grote wateren zijn eigendom van het Rijk en in beheer van Rijkswaterstaat. Kleinere vaarwegen en watergangen zijn vaak in eigendom en beheer bij waterschappen. Waterschappen stellen in de keur of waterschapsverordening eisen aan het profiel en het onderhoud van particuliere wateren, voorzover deze een functie hebben voor de afwatering. Gemeenten bezitten en

beheren veel stadswateren. De meeste watergangen zijn gedimensioneerd ten behoeve van scheepvaartverkeer, seizoens- en piekneerslagwaterafvoer en wateraanvoer. Ook het beheer (baggeren, maaien) is hier op afgestemd.

Waterschappen en Rijkswaterstaat beheren de waterkwantiteit en waterkwaliteit binnen hun beheergebied. Het waterkwantiteits- en -kwaliteitsbeheer hebben een grote invloed op het visstandbeheer. Hierbij bestaan belangrijke knelpunten. Uitgebreide informatie hierover staat in hoofdstuk 5.

De meeste publieke waterbeheerders zijn genegen de visrechten van de wateren in eigendom te verhuren. Bij het Rijk geldt hierbij het beleid dat de aalvisrechten aan de beroepsvisserij en de schubvis-visrechten aan de sportvisserij worden verhuurd (Notitie Beleid Beroepsvisserij, 1991). In het IJsselmeer kan de sportvisserij alleen op vergunning vissen. Alle visrechten worden hier verhuurd aan de beroepsvisserij. Wel is de 'vrije hengel' ook toegestaan op het IJsselmeer. Op dit moment is 53% van het Rijksbinnenwater gesplitst verhuurd. De verwachting is dat dit de komende jaren niet sterk zal toenemen. Vrijkomende visrechten van wateren van (boven)regionaal belang zullen worden verhuurd aan federaties van hengelsportverenigingen (schubvis-visrecht). Voor deze wateren is het ministerie van LNV voornemens in de huurovereenkomst deelname aan een visstandbeheercommissie verplicht te stellen. De huurprijs van rijksbinnenwater (schubvis-visrecht) wordt vastgesteld op f 1,= per hectare per jaar en f 10,= per kilometer oeverlengte per jaar met een minimum van f 50,= per jaar. Deze prijzen worden aangepast naar rato van de index voor de gezinsconsumptie (1989=100) (Notitie Beleid Beroepsbinnenvisserij, 1991).

- *Beheerders van landgoederen, bossen en natuurterreinen.* Een ontwikkeling naar 'integraal beheer' heeft zich bij bossen en defensie terreinen nog eerder voorgedaan dan bij wateren. Vooral vanaf de eeuwwisseling werden duinen, heiden en andere 'woeste gronden' ontgonnen voor landbouw, bebost voor houtproductie of in gebruik genomen als oefenterreinen. Rond de Tweede Wereldoorlog ontstond belangstelling voor natuurbehoud, terwijl later door de mijnsluiting de perspectieven voor houtproductie verminderde. Sinds de agrarische productie-overschotten bestaat er geen druk meer staat op ontginningen en sinds het einde van de Koude Oorlog zijn oefenterreinen ter discussie zijn gekomen.

In het kader van deze trends hebben de ministeries van Defensie en Landbouw, provincies en gemeenten het beheer van hun gebieden gericht op een bredere integratie van maatschappelijke functies. Het accent lag daarbij vooral op natuurwaarden en openluchtrecreatie, waarbij in natuur- en recreatiegebieden zelfs sprake is van een hoofdfunctie, waarvoor ook nieuwe gronden werden verworven. Wat recreatie betreft, lag het accent echter steeds op (gratis) voorzieningen voor recreatievormen met een brede participatie, vooral openstelling voor wandelen, verbetering van fietspaden, maar ook wel ruiterspaden. Net als voor jagen, was voor sportvissen het beleid soms terughoudender.

Een aantal recreatieschappen hebben hun (niet-openbare vaar-)wateren opengesteld voor de vrije hengel. Voorts worden de visrechten verhuurd aan hengelsportverenigingen. Doordat de recreatieschappen in toenemende mate onder financiële druk staan, worden de onderhandelingen over de verhuur van visrechten moeilijker.

Wat gold voor publieke terreinbeheerders, straalde voor een deel af op particuliere

eigenaren van landgoederen, bossen, heideterreinen en dergelijke. Zolang het bezit van zulke terreinen vooral in handen was van adellijke of gegoede geslachten, fungeerde dat primair voor de particuliere recreatie van familie en kennissen. Geleidelijk moest men echter meer rekening houden met publieke functies. Deels heeft men de exploitatie gecommercialiseerd, deels heeft men gebruik gemaakt van overheidssubsidies waarbij openstelling een subsidievoorwaarde was. Een belangrijk verschil met publieke beheerders bleef een positievere houding tegenover jacht, soms ook tegenover sportvissen.

Voor zeer veel families werd echter privébezit van landgoederen, bossen, heideterreinen e.d. een te zware last. Dan maakte men vaak gebruik van het aanbod van publieke of particuliere instellingen om hun bezit over te nemen. Ook als het ging om particuliere organisaties zoals Natuurmonumenten of Provinciale Landschappen, dan richtten zij zich toch sterk op publieke functies, al of niet onder invloed van subsidievoorwaarden die overheden hen stelden.

Uit onderzoek van Bosman (1994) blijkt, dat natuurbeschermingsorganisaties vaak zelf bepalen of in een gebied gevist mag worden of niet. Functietoekenningen van provincie of regionale waterbeheerder hebben weinig invloed op deze beslissingen. Er zijn grote verschillen in de wijze waarop natuurbeschermingsorganisaties de sportvisserij tegemoet treden. Sommige organisaties hebben een beleid om de verhuur van visrechten waar mogelijk af te bouwen. Andere zien juist kansen in overleg en samenwerking met sportvisserorganisaties.

Conflicten

Strijdpunten die tussen enerzijds de beheerders van landgoederen, bossen en natuurterreinen en anderzijds sportvisserorganisaties spelen, zijn:

- De vraag of sportvisserij verstorend werkt op de rust in de natuur. Verstoren vissers de natuur of dragen vissers, als rustzoekers, juist bij aan de rust doordat zij tijdens hun aanwezigheid toezicht uitoefenen en eventuele andere storingsbronnen verhinderen. In huurovereenkomsten visrecht worden soms regelingen opgenomen, zoals verbod op nachtvisserij en een gesloten tijd van enkele maanden per jaar ter verhoging van de rust in het natuurgebied. Ook worden soms beperkingen aangebracht in het verlenen van looprechten. Staatsbosbeheer verleent in sommige delen van het rivierengebied slechts recht van overpad aan de leden van de lokale hengelsportvereniging(en). Andere grote terreinbeheerders, zoals Natuurmonumenten, verlenen vrijwel nooit een recht van overpad aan sportvissers.
- Ook speelt soms de vraag of in bepaalde gebieden waar de beheerder heeft gekozen voor een spontane natuurontwikkeling de mens nog wel mag ingrijpen in het natuurlijk ecosysteem door het wegnemen van vis (en het voeren, uitzetten van vis, etc.). In zulke gevallen kan het terreinbeheer op gespannen voet staan met het visstandbeheer. Zeer scherp geformuleerd staat dit verwoord in een artikel in Argus (Nie, 1987): *visstandbeheer is niets anders dan faunavervalsing en niet verenigbaar met natuurbescherming*. De laatste jaren zijn de tegenstellingen op dit punt tussen terreinbeheerders en natuurbescherming enerzijds en sportvisserij anderzijds verminderd. Partijen trachten nu veelal in overleg te komen tot een goede oplossing die de belangen van beide partijen recht doet. Zo komen natuurbeheerder en visrechthebbenden in soms beperkingen overeen ten aanzien van

het visstandbeheer: bijvoorbeeld beperkingen bij het uitzetten van vis (geen exoten). Een knelpunt in de ogen van de sportvisserij is dat de terreinbeherende natuurbescherming soms weinig kennis heeft van de vis(stand) en het natuurbeheer onvoldoende afstemt op vissen. Dientengevolge zou er in natuurgebieden veel vissterfte voorkomen (mededeling Dekker, 1996).

- Een ander strijdpunt zijn de natuurvriendelijke oevers; zie § 4.4.2.

Zowel de natuurbescherming als de hengelsport streeft naar een goede visbiotoop in het water. Dit is het belangrijkste gemeenschappelijk belang.

Bij het beheer van natuurterreinen kunnen hengelsportorganisaties de natuurbeheerder behulpzaam zijn bij de inventarisatie van de aanwezige flora en fauna en bij het toezicht.

Belangenverschillen kunnen optreden op de volgende punten:

- de mate van menselijk ingrijpen;
- de samenstelling van de visstand;
- verstoring;
- de aanleg van voorzieningen ten behoeve van de hengelsport.

Zie voor een meer uitgebreide beschrijving van deze punten § 4.4.2.

Knelpunten

De toegankelijkheid van wateren waar het visrecht is verhuurd vormt soms een probleem. Dit geldt met name wanneer de wateren wel in eigendom zijn van de verhuurder van het visrecht, maar de oevers niet. In dat geval moeten de looprechten apart worden geregeld. Een veel voorkomend probleem is, dat op plaatsen waar het is toegestaan de oever te betreden, er belangrijke barrières zijn, zodat er in de praktijk geen of weinig gebruik van het looprecht wordt gemaakt. Veel voorkomende barrières zijn:

- grote afstand tot de openbare weg;
- ontbreken van recht van overpad;
- slechte begaanbaarheid paden naar oever;
- zodanige oever- en onderwaterbegroeiing dat vissen bemoeilijkt wordt.

In sommige gevallen is grootschalig terreinbezit in eigendom van commerciële uitbaters van recreatie en toerisme. Een voorbeeld is Aqua Terra. Bij de overdracht van de Maasplassen van de provincie Limburg naar Aqua Terra heeft Aqua Terra een rekening van f 300.000,= per jaar gepresenteerd voor het gehele gebied. Hierbij gaat het niet om de visrechten (de huurovereenkomsten zijn bij de eigendomsovergang automatisch meegegaan), maar om de looprechten. In tegenstelling tot de huurprijs voor de visrechten, waarbij de Kamer voor de Binnenvisserij deze toetst (zie §3.3), is de huurprijs van looprechten vrij. Dit bedrag van f 300.000 is gebaseerd op een bijdrage van f 10,= per lid van alle Limburgse HSV's. De SSL (samenwerkende sportvisserij Limburg) vond dit bedrag te hoog en liet de Werkgroep Recreatie van de LUW een onderzoek uitvoeren naar de betekenis en het gebruik van de Maasplassen door de sportvisserij.

Uit dit onderzoek kwam naar voren, dat het aantal Limburgse sportvissers op de Maasplassen 10.000 bedraagt (een derde van de veronderstelling van Aqua Terra). Kijkend

naar de beheerslasten van Aqua Terra en het totale gebruik, dan is na volledige inrichting een jaarlijks bedrag van f 20,= tot f 25,= per sportvisser reëel.

Mede naar aanleiding van dit onderzoek is besloten de prijs van de looprecht-vergunning op f 15,= per sportvisser per jaar vast te stellen, dus totaal f 150.000. In de toekomst kan dit bedrag worden verhoogd na het gereedkomen van de volledige inrichting van de plassen (Bakker, 1988). Soortgelijke problemen kunnen ook ontstaan met recreatieschappen, nu deze organisaties in toenemende mate kosten-dekkend moeten werken.

4.6 Overheid

Algemeen

In principe integreren overheden maatschappelijke functies uit een oogpunt van 'algemeen belang'. Binnen de overheid is er echter een geografische differentiatie (Europese Unie, Rijk, Provincie, Gemeente) en zijn er differentiaties naar beleidssectoren, die elk het 'algemeen belang' moeten toepassen op hun werkgebied. Op rijksniveau is het beleid ten aanzien van sportvisserij lange tijd organisatorisch gekoppeld aan de beroepsbinnenvisserij binnen de LNV-directie Visserijen, maar sinds de jaren '80 opgenomen in de beleidssector Openluchtrecreatie (nu directie Groene Ruimte en Recreatie). Het integrale karakter van overheidsbeleid dwingt echter ook rekening te houden met algemene belangen zoals die vanuit andere sectoren worden behartigd, waaronder milieukwaliteiten, natuurwaarden, waterbeheersing, productie-mogelijkheden.

Het openluchtrecreatie-beleid is gebaseerd op een tweetal hoofddoelstellingen. Ten eerste wordt gestreefd naar recreatiemogelijkheden die voldoen aan wensen, voorkeuren en eigen mogelijkheden van recreanten. Van hieruit gezien worden alle recreatievormen gestimuleerd, inclusief sportvissen, tenzij ernstige ethische of praktische bezwaren zich hiertegen verzetten. Aan de andere kant kan de zelfregulatie via vergunningen en sportvisakten aanleiding zijn tot terughoudendheid met overheidsingrepen. Een tweede hoofddoelstelling van openluchtrecreatiebeleid heeft betrekking op het inpassen van recreatie in algemene randvoorwaarden en in andere maatschappelijke functies. Daarmee is integratie met andere sectoren al gegeven. Inpassing heeft enerzijds een positief gezicht: het 'meeliften' met mogelijkheden die vanuit andere sectoren al zijn of worden gerealiseerd: natuurgebieden, vaar- en afvoerwater, zand-, grind- en kleiwinning, houtproductie enzovoorts. In een meer negatieve zin betekent inpassing in andere sectoren ook het zodanig zoneren of inperken van recreatief gebruik dat aan andere belangen geen onevenredige schade wordt berokkend.

Tot in de jaren vijftig is het visserijbeleid vooral gericht op de beroepsvisserij. Dat was ook aanleiding om het beleid te voeren vanuit de directie Visserijen, totdat in binnenwateren het sportvissen de beroepsvisserij overvleugelde. Voorts waren er ook wel recreatieschappen die voorzieningen troffen voor sportvissen in de zandplassen en grindgaten die zij voor recreatie inrichtten. Ook werd enige druk uitgeoefend op Rijkswaterstaat en op waterschappen om sportvissen in hun wateren mogelijk te

maken en te houden. In natuurgebieden was men op dit punt duidelijk terughoudender.

De (ruimtelijke) planning voor sportvissen sloot methodisch duidelijk aan op die voor andere recreatievormen. Veel aandacht was er voor bereikbaarheid van vismogelijkheden (en voor beperking van het recreatief verkeer) door normafstanden te hanteren bij het signaleren van tekorten en het stimuleren van nieuwe lokaties voor het hengelen. Zoals bij andere recreatievormen, werd ook aandacht besteed aan capaciteit, zowel wegens mogelijke hinder van vissers onderling (sociale capaciteit) als voor schade aan natuur en milieu. Dat laatste verklaart deels de terughoudendheid in natuurgebieden. De capaciteit van lokale viswateren werd echter geacht goeddeels zichzelf te regelen via vergunningen aan hengelsportverenigingen, hoewel de regeling van de Grote Vergunning en vooral die van de vrije hengel zo'n zelfregulatie nogal kunnen doorkruisen. Zulke regelingen werden echter in het belang geacht van een brede toegankelijkheid van het sportvissen als vorm van (semi)publieke recreatie. Op nationale schaal leken er geen urgente bereikbaarheids- en capaciteitsproblemen, gezien de grote oppervlakten bevisbare wateren voor een toch beperkte groep hengelaars. Watersport en recreatie in bos- en natuurgebieden leken, zeker in die opzichten, een hogere prioriteit te verdienen. Wel onderkende men, dat in regio's op droge zandgronden ook voor het sportvissen behoefte kon bestaan aan extra mogelijkheden.

Taken Rijksoverheid voor de sportvisserij

De Rijksoverheid had tot halverwege de jaren tachtig belangrijke verantwoordelijkheden voor de beleidsvoorbereiding, -vorming en -uitvoering met betrekking tot de sportvisserij (Heroverweging instrumentarium binnenvisserij, 1987). De afdeling sportvisserij van de Directie Openluchtrecreatie had indertijd ondermeer de volgende taken:

- analyseren van nationale en internationale ontwikkelingen;
- behandelen van vraagstukken op het gebied van de sportvisserij;
- geven van objectgerichte voorlichting inzake beheer van visstanden;
- behandelen van vraagstukken met betrekking tot de kwaliteit van viswateren;
- inbrengen van sportvisserijbelangen bij de behandeling van vraagstukken met betrekking tot de kwaliteit van visstanden;
- geven van adviezen ten behoeve van de uitgifte der visrechten;

Daarnaast waren er bij de consulentschappen Openluchtrecreatie in de provincies 11 visserijkundig ambtenaren actief. Deze waren belast met verschillende aangelegenheden betreffende de sportvisserij.

Sinds 1984 zijn veel rijkstaken ten aanzien van de sportvisserij geprivatiseerd. Bij het ministerie van LNV is het aantal formatieplaatsen afgenomen van 18 (1984) tot minder dan 1 (1995) bij de directie Groene Ruimte en Recreatie. De resterende taken zijn de beleidsvoorbereiding en de beleidsvorming ten aanzien van de sportvisserij. De NVVS beschikt voor aangesloten verenigingen over regio-adviseurs. Deze adviseurs hebben een deel van de ondersteunende taken van de visserijkundig ambtenaren overgenomen. Ook voor eenvoudige vragen en problemen op het gebied van water- en visstandbeheer kunnen NVVS-verenigingen bij de regio-adviseurs terecht. Niet bij de NVVS aangesloten verenigingen kunnen voor ondersteuning een

beroep doen op de OVB. Is onderzoek van de visstand en het viswater noodzakelijk of is meer specialistische ondersteuning nodig, dan kunnen alle visrechthebbenden de OVB inschakelen voor het uitvoeren van visserijkundig onderzoek. Inmiddels heeft de OVB meer dan 300 van dergelijke onderzoeken uitgevoerd. Het ministerie van LNV stelde voor de regio-adviseurs financiële middelen beschikbaar. Inmiddels is deze ondersteuning gestopt.

In de Nota Kiezen voor Recreatie (Beleidsnota Openluchtrecreatie, 1991) stelt de overheid zich ondermeer ten doel voor de sportvisserij:

- Ecologisch herstel van wateren. Dit doel wordt verwezenlijkt via het milieu-, natuur- en waterhuishoudingsbeleid.
- Verbetering van beheer van viswater en visstand.
- Uitgifte van Staatsvisrechten. In de Staatsbinnenwateren heeft de sportvisserij prioriteit met inachtneming van de belangen van de beroepvisserij. Dit geldt niet voor het IJsselmeer. In Staatsbinnenwateren wordt het schubvis-visrecht aan organisaties van sportvissers verhuurd en op het IJsselmeer worden deze organisaties gemachtigd vergunningen uit te geven.
- Verbetering van de afstemming tussen sportvisserij-, beroepvisserij-, natuur- en milieubelangen. Dit kan door zoneringsmaatregelen. Ook wordt onderzoek geëntameerd naar de verstoringseffecten van recreatie (inclusief sportvisserij) op de natuur.
- Verbetering van de beeldvorming van de sportvisserij. Dit wordt ondersteund door voorlichting en educatie. Hierbij wordt aandacht besteed aan het welzijn van dieren en het voorkomen van dierenleed.
- Vergroting van de verkoop van sportvisakten.

Waterschapsbesturen

Waterschappen worden bestuurd door het algemeen bestuur dat (al dan niet getrap) wordt gekozen door vertegenwoordigers van het gebouwde en ongebouwde eigendom en van de bewoners in een gebied. De besturen van veel waterschappen hebben vanouds een sterk agrarische inslag, maar dat is aan verandering onderhevig. Sinds kort proberen niet-agrarische organisaties vertegenwoordigers gekozen te krijgen in de waterschappen. Met name de natuur- en milieubeweging heeft hierbij successen geboekt. De sportvisserij is er nog niet in geslaagd vertegenwoordigers vanuit de sportvisserij gekozen te krijgen.

Overleg overheid en sportvisserij

Per 1-1-1997 zijn de Raad voor de Binnenvisserij, de Raad voor het Natuurbeheer en de Raad voor de Openluchtrecreatie opgeheven. De op deze datum opgerichte Raad voor het Landelijke Gebied neemt de taken van deze raden over (zie §4.2 en §4.3).

De landelijke koepels proberen ook op andere manieren hun belangen bij de Rijksoverheid te behartigen. Bij sommige procedures zijn er mogelijkheden tot inspraak (bijv. bij Planologische Kernbeslissingen). Ook wordt er bij de minister en bij kamerleden gelobbyd. Meer informatie hierover staat in het rapport van Breedijk (1997).

De sportvisserij wordt bij provinciale en waterschapsplanvorming soms in een vroegtijdig stadium betrokken. Voor waterhuishoudingsplannen zijn er soms klankbordgroepen waarin de visrechthebbenden zijn vertegenwoordigd, bijvoorbeeld door de regio-adviseur van de NVVS of de voorzitter van de commissie visstandbeheer van een hengelsportfederatie. De OVB wordt ingeschakeld voor de beoordeling van concept-plannen op het gebied van het waterbeheer. Voorts wordt door de sportvisserij veelvuldig gebruik gemaakt van de mogelijkheden tot inspraak en bezwaar. In de praktijk is echter gebleken, dat inspraak en bezwaren veel minder effectief zijn dan betrokkenheid bij de planvorming vòòr het ontwerp-besluit.

5 Uitvoering van waterbeheer en visstandbeheer

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de invloed van het waterbeheer op het visstandbeheer. In §5.1 komt het waterbeheer aan de orde. In §5.2 het visstandbeheer.

5.1 Waterbeheer

Invloed op de visstand

Het waterbeheer heeft grote invloed op de ecologische situatie van een water en daarmee op de visstand. In het verleden zijn door waterbeheerders ingrijpende maatregelen uitgevoerd. Op het gebied van de waterkwaliteit zijn daardoor belangrijke knelpunten ontstaan:

- Kanalisatie en verstuwning van rivieren en beken en daardoor het verdwijnen van leefgebieden van stroomminnende vissoorten.
- Stringent peilbeheer met soms een hoger zomerpeil en een lager winterpeil. Hierdoor ontstaat een grotere wintersterfte en verdwijnen door het voorkomen van inundaties paai- en schuilgebieden.
- Inlaat gebiedsvreemd water. Hierdoor wordt water van vaak mindere kwaliteit ingelaten met negatieve gevolgen voor de visstand.
- Toepassing rigoureuze onderhoudstechnieken of juist het achterwege laten van baggerwerkzaamheden.

Deze maatregelen hebben soms desastreus op de visstand uitgewerkt: verlies aan paaien en opgroeigebied, verminderen of verdwijnen van migratiemogelijkheden, nadelige effecten op de waterkwaliteit. Tegenwoordig zijn waterbeheerders zich meer bewust van hun verantwoordelijkheid voor de ecologische waarden in hun beheergebied en de effecten van het beheer en onderhoud op deze waarden. Daarmee samenhangend valt een toename te constateren van activiteiten van waterbeheerders die gericht zijn op het vergroten van de ecologische waarden. Hierbij gaat het om natuurvriendelijke oevers, hermeandering van beken, aanleg van vistrappen, voorkomen van inlaat van gebiedsvreemd water, aangepast maaibeheer en aangepast stuw- en sluisbeheer. Deze maatregelen kunnen directe consequenties hebben voor de visstand.

Van belang is dat over de genoemde maatregelen niet de visrechthebbende, maar de waterbeheerder beslist. De relatie tussen visrechthebbende en waterbeheerder is een 'op verzoek'-relatie. Visrechthebbenden kunnen waterkwaliteitsbeheerders verzoeken om bij inrichting, onderhoud, spuien, waterinlaat en peilbeheer rekening te houden met hun belangen. Daartegenover kunnen de visrechthebbenden de waterbeheerder van dienst zijn door:

- monitoring van de visstand;
- monitoring van enkele gegevens omtrent de waterkwaliteit;
- leveren van kennis met betrekking tot (het beheer van) de visstand;
- leveren van een bijdrage aan het waterbeheer door het wegvangen of uitzetten van vis;
- de 'ogen-en-oren'-functie die de sportvissers langs de waterkant vervullen.

Op het gebied van de waterkwaliteit zijn enkele belangrijke knelpunten:

- achteruitgang van diverse vissoorten (zoals snoek, zeelt en ruisvoorn) ten gevolge van eutrofiëring;
- ongewenste uitbreiding van diverse witvissoorten (verbraseming) door het verdwijnen van roofvissoorten (snoek);
- verminderde voortplantingsmogelijkheden;
- vissterfte en visziekten door zuurstoftekorten ten gevolge van algenbloei, kroos, riooloverstorten, parasieten en (illegale) lozingen;
- verontreinigde waterbodems (inclusief baggerproblematiek);
- verminderde consumptiewaarde van de vis door accumulatie van giftige en geuren en smaakbedervende stoffen.

De doelstellingen van het waterkwaliteitsbeheer is niet overal voldoende afgestemd op het visstandbeheer. De kwaliteitsdoelstellingen 'Water voor zalmachtigen' en 'Water voor karperachtigen' zijn slechts van toepassing op wateren waaraan de provincie deze kwaliteitsdoelstelling heeft toegekend. Deze kwaliteitseisen houden onvoldoende rekening met de eisen die de vissen in hun verschillende levensstadia aan hun biotoop stellen. Met andere woorden: water dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor zalmachtigen is niet bij voorbaat geschikt voor de zalmachtigen. De kwaliteitseisen aan water voor karperachtigen wijken slechts in geringe mate af van de eisen aan de algemene milieukwaliteit. Deze eisen houden er geen rekening mee dat de karperachtigen verschillende eisen aan hun leefomgeving stellen. Er bestaan geen landelijke kwaliteitseisen voor water voor snoek, terwijl deze roofvissoort karakteristiek is voor helder, plantenrijk stilstaand water en bij eutrofiëring als eerste verdwijnt. Wel heeft de provincie Overijssel (Klein Breteler, 1989) kwaliteitseisen ontwikkeld voor ondermeer 'snoek-zeeltwater' en 'baars-blankvoornwater'.

De waterkwaliteit wordt ook beïnvloed door het visstandbeheer. Een goede roofvisstand beïnvloedt de waterkwaliteit meestal positief, evenals beheermaatregelen gericht op het wegnemen van overvloedige standen aan karper en witvis. Deze laatste maatregel is niet altijd effectief. Deze beheermaatregelen worden vaak toegepast in 'actief biologisch beheer'-projecten. Het uitzetten van karpers in hoge dichtheden leidt echter door troebeling van het water tot een verslechtering van de waterkwaliteit.

Het waterbeheer is dus van doorslaggevende invloed op de visstand. Bij het beheer van de visstand moet hier rekening mee worden gehouden. De visrechthebbende kan zijn doelstellingen slechts verwezenlijken binnen de ruimte die het waterbeheer biedt.

Organisatie van het waterbeheer

Bij het (integrale) waterbeheer worden een groot aantal functionele samenhangen in het oog gehouden. Hierbij gaat het om de belangen veiligheid, drinkwatervoorziening, landbouw, bebouwing, elektriciteitsvoorziening, industrie, scheepvaart, visserij, waterrecreatie, natuur, landschap en aquatische en terrestrische levensgemeenschappen. Voorts is er de samenhang binnen de watersystemen: tussen oppervlaktewater en grondwater en tussen water, waterbodem, oevers, technische infrastructuur en de biologische component. Daarnaast zijn er interne functionele samenhangen (relaties tussen kwantiteits- en kwaliteitsbeheer van grond- en oppervlaktewater) en externe functionele samenhangen, de relaties tussen waterbeheer

en andere beleidsterreinen, zoals milieubeheer, ruimtelijke ordening, natuurbeheer en visstandbeheer.

Bij integraal waterbeheer is samenwerking noodzakelijk tussen waterbeheerders onderling en tussen waterbeheerders en andere bij het waterbeheer betrokken instanties. In de Derde Nota Waterhuishouding wordt gestreefd naar de vorming van waterschappen per waterstaatkundige eenheid en het zoveel mogelijk in één hand brengen van kwantiteitsbeheer, kwaliteitsbeheer en vaarwegbeheer. Momenteel wordt gewerkt aan de totstandkoming van de Vierde Nota Waterhuishouding die naar verwachting in 1998 verschijnt. Hoofdpijnen van deze nieuwe nota zijn zoals het er nu naar uitziet: versterking van de uitvoering van het huidige beleid, verbreding van het integrale karakter en integratie van het waterbeheer in de samenleving.

Verantwoordelijke waterbeheerders

- *Rijk*. Waterbeheer Rijkswateren, kwaliteitsbeheer grondwater, oppertoezicht op taakuitvoering van provincies, opstellen Nota Waterhuishouding.
- *Provincie*. Kwantiteitsbeheer grondwater; reglementering en toezicht op waterschappen en zuiveringschappen; opstellen provinciaal waterhuishoudingsplan.
- *Waterschap*. Kwantiteitsbeheer oppervlaktewateren.
- *Zuiveringschap*. Kwaliteitsbeheer oppervlaktewateren.

5.2 Visstandbeheer

Algemene Omschrijving

Visstandbeheer wordt gedefinieerd als 'het stelselmatig geheel van activiteiten en maatregelen dat erop is gericht, binnen de mogelijkheden die een bepaald water biedt, een visstand te handhaven of tot stand te brengen die zoveel mogelijk voldoet aan bepaalde wensen'. De mogelijkheden die een bepaald water biedt is natuurlijk afhankelijk van de waterkwantiteit en -kwaliteit, de inrichting van de oevers en omgeving en de ecologische potenties. Visstandbeheer voor de (sport)visserij is uiteraard gericht op de wensen van de visrechthebbende(n) (Visstandbeheer, 1989).

Het visstandbeheer wordt gevoerd door de rechthebbende(n) van een viswater. De rechthebbende is meestal de eigenaar van een water of de eigenaar van een oud zakelijk visrecht of de huurder van dit visrecht (zie §3.3). De belangrijkste maatregelen van het visstandbeheer zijn:

- monitoring van de milieufactoren (visstand, de water- en oeverplanten en de waterkwaliteit);
- wegnemen van vis;
- uitzetten van vis;
- verlenen van vergunning aan derden om vis weg te nemen onder bepaalde voorwaarden en beperkingen (gesloten tijd, gebruik van aassoorten, vistechnieken, etc.).

De visrechthebbende van openbare vaarwateren heeft geen zeggenschap over het wegnemen van vis door de vrije hengel. Deze kan niet door de visrechthebbende worden beperkt in zijn mogelijkheden tot het vangen van vis. Natuurlijk gelden er

wel zeer veel wettelijke beperkingen ten aanzien van de vrije hengel. Overigens lijkt de invloed van de vrije hengel op de visstand van de meeste openbare vaarwateren zeer gering.

Visstandbeheer is vanuit biotoopherstel gericht op een goede visstand van een water. Het visstandbeheer heeft hierbij te maken met de randvoorwaarden van het waterkwaliteits- en het waterkwantiteitsbeheer. Deze zijn van grote invloed op de visstand. Hierop heeft de visrechthebbende geen directe invloed, tenzij de visrechthebbende ook eigenaar van het viswater is. Een goed visstandbeheer houdt rekening met de overige gebruiksmogelijkheden van het (vis)water. Dit integrale visstandbeheer houdt rekening met aspecten en doelstellingen van natuurbeheer en waterbeheer.

Soms kiezen visstandbeheerders ervoor een sportvisserij-ontwikkelingsvisie te (laten) ontwikkelen. In een sportvisserij-ontwikkelingsvisie wordt voor een relatief groot gebied een plan ontwikkeld dat wordt gedragen door de visrechthebbende hengel-sportorganisaties en hen in staat stelt de sportvisserijbelangen op deze wateren te behartigen.

Ontwikkeling visstandbeheer

Denken over visstandbeheer voor de sportvisserij is in de jaren zeventig van de grond gekomen. In deze periode kreeg sportvisserij in binnenwateren de prioriteit boven de beroepsbinnenvisserij. Eind jaren zeventig startte de educatieve voorlichting over visstandbeheer. De OVB heeft sinds die tijd een omvangrijk cursusprogramma voor visstandbeheerders opgebouwd. Aan enkele van deze cursussen wordt sinds eind jaren tachtig ook meegewerkt door de NVVS. Inmiddels hebben meer dan 2.000 personen één of meer OVB-cursussen gevolgd. Het betreft hier in totaal meer dan de helft van de ca. 700 viswaterbeherende hengelsport-organisaties. Schriftelijke voorlichting over visstandbeheer wordt door de NVVS verzorgd in het blad NVVS-contact en door de OVB in het OVB-bericht. Daarnaast wordt voorlichting gegeven via voorlichtingsavonden en brochures.

Halverwege de jaren tachtig zette het brede integrale milieubeleid in. Dit leidde tot nota's als het Natuurbeleidsplan (NBP) en de Derde Nota Waterhuishouding. Hierna moest de sectorale kijk breder worden. Een brede deskundigheid van de visrechthebbenden was noodzakelijk. Als knelpunt kwam eind jaren '80, begin jaren '90 naar voren de communicatie tussen de waterbeheerder en de visrechthebbende.

Integraal visstandbeheer

Sinds de 3e Nota Waterhuishouding is het waterbeheer meer integraal dan sectoraal van aard. Het waterbeheer wordt gericht vanuit het perspectief van de watersysteembenadering, waarbij wordt uitgegaan van de samenhang binnen de waterhuishouding en tussen de waterhuishouding en zijn omgeving. Voor de waterbeheerder die een integraal beheer voert is het van belang dat de visstandrechthebbende bij het visstandbeheer ook rekening houdt met de samenhang met zijn omgeving. Hiertoe is een integraal visstandbeheer noodzakelijk.

Integraal visstandbeheer wordt in de (ambtelijke) Nota Integraal Visstandbeheer (1995) als volgt gedefinieerd: *de onderlinge afstemming van alle ingrepen in een*

aquatisch ecosysteem en het totaalpakket van regelgeving betreffende visserij-activiteiten, met als doel de samenstelling, opbouw en omvang van visbestanden in een vooraf vastgestelde richting te beïnvloeden, daarbij rekening houdend met de overige functies van het betreffende ecosysteem.

Integraal visstandbeheer, als onderdeel van integraal waterbeheer, impliceert een zoeken naar de balans tussen gebruiks- en systeemdoelen, opdat zowel voor de visserij als voor het ecosysteem sprake is van duurzame ontwikkeling.

De gebruiksdoelstellingen worden bereikt door:

- het reguleren van de visserij-activiteiten;
- het bevorderen van een optimaal aquatisch ecosysteem, oftewel het reguleren van alle activiteiten (naast visserij) die de visbestanden als vernieuwbare hulpbron beïnvloeden.

De systeemdoelstellingen worden bereikt door het verkleinen van de effecten van visserij-activiteiten (anders dan het wegvangen van de doelsoorten) op het aquatisch ecosysteem, opdat behoud van ecologische waarden zoveel mogelijk wordt gewaarborgd.

Instrumenten in het kader van integraal visstandbeheer zijn:

- vangstbeperkingen;
- inzetbeperking (reguleren van de visserij-inspanning);
- technische maatregelen (maaswijdten, minimummaten, eisen aan vistuig, gesloten tijden en gebieden);
- uitzetten van vis en uitdunnen van visbestanden;
- inrichtingsmaatregelen (bijvoorbeeld vistrappen).

Het rijksbeleid is gericht op een verschuiving van het visstandbeheer van een sectoraal beheer naar een meer integraal beheer. Dit kan worden bevorderd door in huurovereenkomsten van staatswateren de verplichting op te nemen tot het instellen van en het meewerken aan visstandbeheercommissies. In deze commissies wordt een adviseur namens het natuurbeheer en het waterbeheer noodzakelijk geacht.

Visstandbeheercommissie

Het visstandbeheer van een afgesloten water met één visrechthebbende is relatief eenvoudig. De visrechthebbende heeft niet te maken met de belangen van andere visrechthebbenden en meestal is er slechts één watereigenaar. Problemen met de waterbeheerder zijn bij een afgesloten water niet waarschijnlijk.

Het visstandbeheer van (met elkaar in verbinding staande) wateren met meerdere visrechthebbenden is soms problematisch.

- Er zijn tegenstrijdige belangen bij gesplitste verhuur van visrechten. Hengelsportverenigingen hebben meestal bezwaar tegen bepaalde vistechnieken van beroepsvissers (bijvoorbeeld elektrovisseren) als daarmee ook veel schubvis wordt gevangen of gedood. Omgekeerd verlangen beroepsvissers dat bepaalde soorten schubvis (met name brasem) worden weggevisst ten gunste van de te oogsten aal.
- Tegenstrijdige belangen bij verschillende visrechthebbenden van delen van een water. Bij veel grotere wateren zijn de visrechten sterk versnipperd. Er zijn grote verschillen tussen de soorten visrecht en voorwaarden waaronder het visrecht is

verhuurd. In deze situatie kan de visstand alleen in samenwerking effectief worden beheerd. Het uitzetten van vis of het stellen van beperkingen aan het vangen van vis (gesloten tijden) door één visrechthebbende is dan weinig zinvol als de andere visrechthebbenden deze maatregelen niet treffen. Ook als in delen van het water door beroepsvissers op schubvis wordt gevisd en in andere delen door sportvissers leidt dit tot knelpunten.

Voor de uitvoering van het visstandbeheer kan de visrechthebbende een visstandbeheercommissie (VBC) instellen. Indien er meerdere visrechthebbenden op één water zijn, dan kan deze VBC door de visrechthebbenden samen worden opgericht voor de coördinatie en/of de uitvoering van het visstandbeheer. De VBC heeft echter geen wettelijke bevoegdheden (zie §3.3). Complicaties kunnen ontstaan als er verschillende deels tegenstrijdige belangen zijn tussen de beroeps- en sportvisserij, tussen de hengelsportverenigingen en federaties onderling of tussen visserij en natuurbescherming. In de Notitie Beleid Beroepsbinnenvisserij (1991) spreekt het Rijk uit, dat voor alle Rijkswateren waar het visrecht wordt verhuurd er een VBC moet zijn. Nadere regelgeving over de status van de VBC is echter niet opgesteld, zodat de VBC geen bindende besluiten aan visrechthebbenden kan opleggen, tenzij bij overeenstemming van alle visrechthebbenden in bijvoorbeeld een convenant. VBC's met veel visrechthebbenden richten zich soms meer op bestuurlijke afstemming dan op afstemming van het visstandbeheer. Het oprichten van visstandbeheercommissies komt tot dusverre onvoldoende van de grond (mondelinge mededeling dhr. Kraal, 1996).

Een andere, ingrijpende, manier om het visstandbeheer van meerdere visrechthebbenden op elkaar te kunnen afstemmen is de oprichting van een vereniging van de oorspronkelijke visrechthebbenden die de visrechten van het gehele water huurt. Een voorbeeld hiervan is de Vereniging Dommelvisrecht die is opgericht door zes hengelsportverenigingen.

In de Visserijnota Noord-Holland 1996-2005 wordt het gebrek aan afstemming tussen de vele visrechthebbendenesignaleerd. De aangedragen oplossing hier is niet de oprichting van een VBC, maar het instellen van één provinciale federatie en het oprichten van acht regio's werkend onder koepel van de provinciale federatie. De begrenzing van de regio's is parallel aan de waterbeheergebieden.

Visstandbeheerplan

De Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) voert de subsidieregeling Sport- en Beroepsbinnenvisserij uit. Krachtens deze regeling kan subsidie worden toegekend aan het opstellen van visstandbeheerplannen en de daaruit voortvloeiende maatregelen. Voor wateren met meerdere gebruiksfuncties komen hoofdzakelijk visstandbeheerplannen voor subsidiëring in aanmerking die rekening houden met deze functies en uitgaan van een evenwichtige afstemming van de verschillende betrokken belangen. De visstandbeheerplannen en ontwikkelingsvisies die via deze subsidieregeling totstandkomen hebben vaak betrekking op grote watercomplexen, zoals rivieren, of bestrijken grotere regio's (bijvoorbeeld provincies). De visrechthebbenden zij hier opdrachtgever en laten een visstandbeheerplan opstellen door een professioneel bureau. Ook de OVV is actief op dit gebied. Regelmatig wordt hierbij samengewerkt met de NVVS.

Zo zijn er beheerplannen opgesteld voor een aantal Limburgse beken (Geul, Groote Moolenbeek, Roer en Voer) en voor beken in het stroomgebied van de Dommel. Momenteel zijn visstandbeheerplannen in de maak of in voorbereiding voor de Maas, het Twentekanaal, de Achterhoekse beken en beeksystemen in Noord-Brabant en Drenthe.

6 Organisatie van de sportvisserij in twee voorbeeldgebieden

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van twee cases beschreven op welke wijze de sportvisserij haar doelen kan nastreven. In §6.1 staat een algemene schets van de verschillende mogelijkheden om dit te organiseren. In §6.2 en §6.3 wordt een schets gegeven van de sportvisserij in twee gebieden in Nederland en van de wijzen waarop de sportvisserij daar haar doelen weet te realiseren. Deze gebieden zijn Oost-Gelderland en een deel van Noord-Holland. Van beide gebieden worden de betrokkenen beschreven en de wijze waarop de sportvisserij haar doelen bereikt. In §6.4 worden beide gebieden met elkaar vergeleken en worden voorlopige conclusies getrokken.

6.1 Een theoretisch kader

Doelen kunnen op meerdere wijzen worden bereikt. In deze paragraaf wordt geschetst op welke wijze de acties om de doelen te verwezenlijken, kunnen worden opgezet. Beleid kan worden gedefinieerd als het resultaat van een reeks van beslissingen, genomen door verschillende actoren. Beleid komt tot stand in diverse 'rollenspelen', waarbij wel structurering vooraf bestaat in de vorm van regels en verdeling van middelen, maar waarbij het alle betrokkenen vrij staat om, wanneer zij zich daartoe geroepen voelen, initiatieven te nemen of voorstellen van anderen aan te passen of over te nemen. In deze opvatting, het rondenmodel, is het de interactie tussen de verschillende actoren die het resultaat van het beleidsproces bepaalt (Teisman, 1993).

De wijze waarop de actor sportvisserij zijn doelen in het beleidsproces kan nastreven, is:

Aanwijzen van belangenbehartigers (§6.1.1)		
Ontwikkelen van eigen beleid (§6.1.2)	Beïnvloeden van besluitvorming van derden (§6.1.3)	Gezamenlijk vormen van beleid met derden (§6.1.4)

6.1.1 Aanwijzen van belangenbehartigers

Door de belangenbehartiging bij één verantwoordelijke neer te leggen kan een sportvisserij-organisatie de verwezenlijking van haar doelen bevorderen. Deze verantwoordelijke kan bijvoorbeeld een bestuurslid of een commissie zijn. Het aanwijzen van belangenbehartigers is een noodzakelijke voorwaarde, indien een organisatie met behulp van andere partijen zijn doelen moet bereiken. Door deze taaktoedeling kan worden gewerkt aan duurzame contacten bij andere belangengroepen. Er kan onderscheid worden gemaakt in interne en externe belangenbehartigers.

Een voorbeeld van een interne belangenbehartiger is een bestuurslid van een federatie of hengelsportvereniging die in zijn portefeuille het visstandbeheer en het overleg

met de waterbeheerder heeft. Ook kan interne belangenbehartiging worden verzorgd door een door het bestuur ingestelde commissie visstandbeheer.

Externe belangenbehartigers zijn personen of instellingen die voor de hengelsportorganisatie in kwestie de belangen behartigen, maar geen directe band met deze organisatie hebben. Voorbeelden hiervan zijn de NVVS-regio-adviseurs en de OVB die door hengelsportorganisatie als adviseur kunnen worden ingeschakeld.

6.1.2 Beïnvloeding van besluitvorming van derden

Besluitvorming van andere organisaties (waterbeheerders, provincies, natuurbeheerders) heeft soms grote gevolgen voor de visstand of de vismogelijkheden. Deze besluitvorming komt meestal tot stand in overleg of na consultatie van belanghebbenden en wordt neergelegd in een plan (bestemmingsplan, waterhuishoudingsplan, peilbesluit, etc.). De sportvisserij kan zijn invloed doen gelden op de volgende wijzen:

- in het ambtelijk voortraject;
- in de concept-fase van besluitvorming;
- inspraak
- bezwaren en rechtsgang

In het ambtelijk voortraject

Door het verdwijnen van de visserijkundige ambtenaren bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is de sportvisserij-inbreng in het ambtelijk voortraject van de besluitvorming door provincies en waterschappen vrijwel verdwenen (zie §4.6).

In de concept-fase van besluitvorming

Indien ambtelijke inbreng voor de sportvisserij niet mogelijk is, is betrokkenheid in een vroeg stadium van de besluitvorming door derden belangrijk. Hiervoor zijn goede contacten nodig van regio-adviseurs, bestuursleden van federaties of hengelsportverenigingen of voorzitters van visstandbeheercommissies met ambtenaren en bestuurders van waterschappen en provincies. De belangenbehartiging kan een informeel karakter hebben, maar is soms geïnstitutionaliseerd in klankbordgroepen, ecoteams en dergelijke. Soms wordt de sportvisserij zelfs gevraagd tekstpassages aan te leveren (voorbeeld zie vispassages Gelderland, mondelinge mededeling dhr. Van Bebber, 1996).

In de concept-fase van besluitvorming is er soms nog ruimte voor ingrijpende wijzigingen. Er is gelegenheid voor het vinden van compromissen tussen verschillende belangengroepen en de bestuurders en politici hebben zich nog niet gebonden aan het besluit.

Inspraak

Veel besluitvorming van provinciale en lokale overheden wordt in de vorm van een ontwerp-plan ter visie gelegd. Daarbij wordt gelegenheid gegeven aan burgers en organisaties om te reageren op de voorliggende beleidsvoornemens. Veel sportvisserijorganisaties maken gebruik van deze mogelijkheden. In de meeste gevallen is het

zeer moeilijk om planvorming van derden via inspraak nog wezenlijk te beïnvloeden. Het ontwerp-plan is vaak het resultaat van een bestuurlijk en politiek compromis en berust reeds op een bestuurlijk en politiek draagvlak.

Om inspraak te kunnen plegen moet goed in de gaten worden gehouden wanneer welke plannen ter visie liggen. De periode waarin bezwaren kunnen worden ingediend, is relatief kort voor partijen die hun eigen wensen ten aanzien van de planvorming nog niet hebben geïnventariseerd en geformuleerd.

De NVVS heeft een uitgebreid informatie- en documentatiesysteem. De Staatscourant en de provinciale stukken worden gespeld. Alle plannen met betrekking tot de waterhuishouding en de ruimtelijke ordening worden ingezien. Zo nodig volgt er vanuit de NVVS (of NVVS-federaties/-vereniging) een inspraak-reactie.

Bezwaren en rechtsgang

De visrechthebbende kan, als er zijns inziens onvoldoende tegemoet is gekomen aan zijn inspraakreactie en/of indien de planvorming zijn belangen schaadt, bezwaar aantekenen tegen de besluitvorming. Deze procedures kunnen kansrijk zijn. Nadelen zijn de lange duur van veel procedures en de verstoorde verhoudingen die dergelijke procedures tot gevolg kunnen hebben.

6.1.3 Ontwikkelen van eigen beleid

Eigen beleid kan worden ontwikkeld door het bestuur van een hengelsportorganisatie in overleg met haar leden. Dit eigen beleid kan op verschillende wijzen worden vastgelegd en naar buiten gebracht. Het beleid kan worden vormgegeven in bestuursbesluiten of planvorming. Het kan naar buiten worden gebracht door:

- Artikelen in periodieken van en voor de sportvisserij (bijvoorbeeld NVVS-contact, NASO-info, Hét Visblad, federatie- en verenigingsbladen).
- Artikelen (laten) plaatsen in lokale, regionale of landelijke pers.
- Organisatie van een seminar.
- Opgestelde plannen te verspreiden.

Eigen planvorming met betrekking tot de sportvisserij in een regio, het visstandbeheer van bepaalde wateren en de vismogelijkheden biedt de volgende voordelen:

- Eigen planvorming biedt voor de organisatie een kader van waaruit snel en adequaat gereageerd kan worden op beleidsvoornemens en planvorming van derden. Men kan volstaan met te toetsen of de plannen van derden sporen met het eigen beleid.
- Eigen planvorming biedt een basis voor het beleid van de eigen organisatie en kan worden uitgewerkt in meer gedetailleerde uitvoeringsgerichte programma's (bijv. een sportvisserij-ontwikkelingsplan biedt een basis voor een visstandbeheerplan).
- Eigen planvorming kan worden gebruikt om de sportvisserij in de regio te profileren. Overheden en andere belangengroepen kunnen kennis nemen van de (ins en de outs van de) sportvisserij. Dit is soms van belang om er voor te zorgen dat anderen rekening met de sportvisserij houden en om eventuele vooroordelen

omtrent de sportvisserij weg te nemen. Soms leeft bijvoorbeeld de opvatting dat de sportvisserij jaarlijks grote hoeveelheden vis uitzet, terwijl dit al lang niet meer het geval is.

- Eigen planvorming kan overleg met de waterbeheerder en/of terreinbeheerder vergemakkelijken over maatregelen ter verbetering van de visstand die in samenwerking met andere beheerders moeten worden getroffen.
- De informatie die is gebruikt voor het opstellen van het eigen plan (bijv. inventarisatie visstanden en vismogelijkheden, bemonsteringen waterkwaliteit, gebruiksonderzoek) kan interessant zijn voor andere organisaties.

Er zijn enkele randvoorwaarden voor het succes van planvorming:

- De investering in energie, menskracht en middelen voor planvorming mag niet ten koste gaan van de uitvoering van de plannen.
- Indien plannen mede wordt opgesteld om derden te beïnvloeden dient er goed getimed te worden. Het plan moet verschijnen op het moment dat besluiten van derden worden voorbereid, zodat het plan in hun besluitvormingsproces kan worden 'meegenomen'.

Twee veel voorkomende planvormen bij de sportvisserij-organisaties zijn het sportvisserij-ontwikkelingsplan en het visstandbeheerplan.

Het *sportvisserij-ontwikkelingsplan* wordt opgesteld in opdracht van meestal meerdere sportvisserij-organisaties. In zo'n plan wordt een visie opgesteld met betrekking tot het visserijkundig beheer, het sportvisserijgebruik, de visstand en de inrichting en het beheer van het watersysteem. Deze visie wordt gedragen door de visrechthebbende sportvisserij-organisaties in de regio. De laatste jaren zijn reeds verschillende sportvisserij-ontwikkelingsplannen verschenen:

- Sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem Maas 1991
- Sportvisserij-ontwikkelingsplan Benedenrivieren 1995
- Sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse Wateren 1995
- Sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel 1996

In de provincie Noord-Holland hebben de sportvisserij en de beroepsvisserij een gezamenlijke nota uitgebracht: de Visserijnota Noord-Holland.

In 1997 zijn er sportvisserij-ontwikkelingsplannen in voorbereiding voor de Rijn en het IJsselmeer.

Een *visstandbeheerplan* wordt opgesteld door of in opdracht van één visrechthebbende of een commissie van meerdere visrechthebbenden. Een visstandbeheerplan biedt een concreet overzicht van maatregelen voor het visstandbeheer op basis van een analyse van de huidige en de gewenste situatie en de knelpunten die zich daarbij voordoen (zie §5.2). Het verschil tussen een sportvisserij-ontwikkelingsplan en een visstandbeheerplan is:

- een visstandbeheerplan richt zich meestal op een kleiner gebied dan een sportvisserij-ontwikkelingsplan;
- een visstandbeheerplan geeft een overzicht van concrete maatregelen voor het visstandbeheer van een water en een programma voor de uitvoering.

6.1.4 Gezamenlijke planvorming

Gezamenlijke planvorming van verschillende belangengroepen vergroot de kans om gemeenschappelijke doelen te realiseren. Voorbeeld van gezamenlijk optrekken bij de planvorming is de Visserijnota Noord-Holland die is uitgebracht door vier hengelsportfederaties en de Noordhollandse Bond van Beroepsvissers.

6.2 De Oost-Gelderse beken

Het gebied van de Oost-Gelderse beken wordt in deze studie globaal begrensd door grens met Duitsland aan de oostzijde, de grens met Overijssel aan de noordzijde, de Gelderse IJssel aan de westzijde en de Oude IJssel aan de zuidzijde (fig. 2).

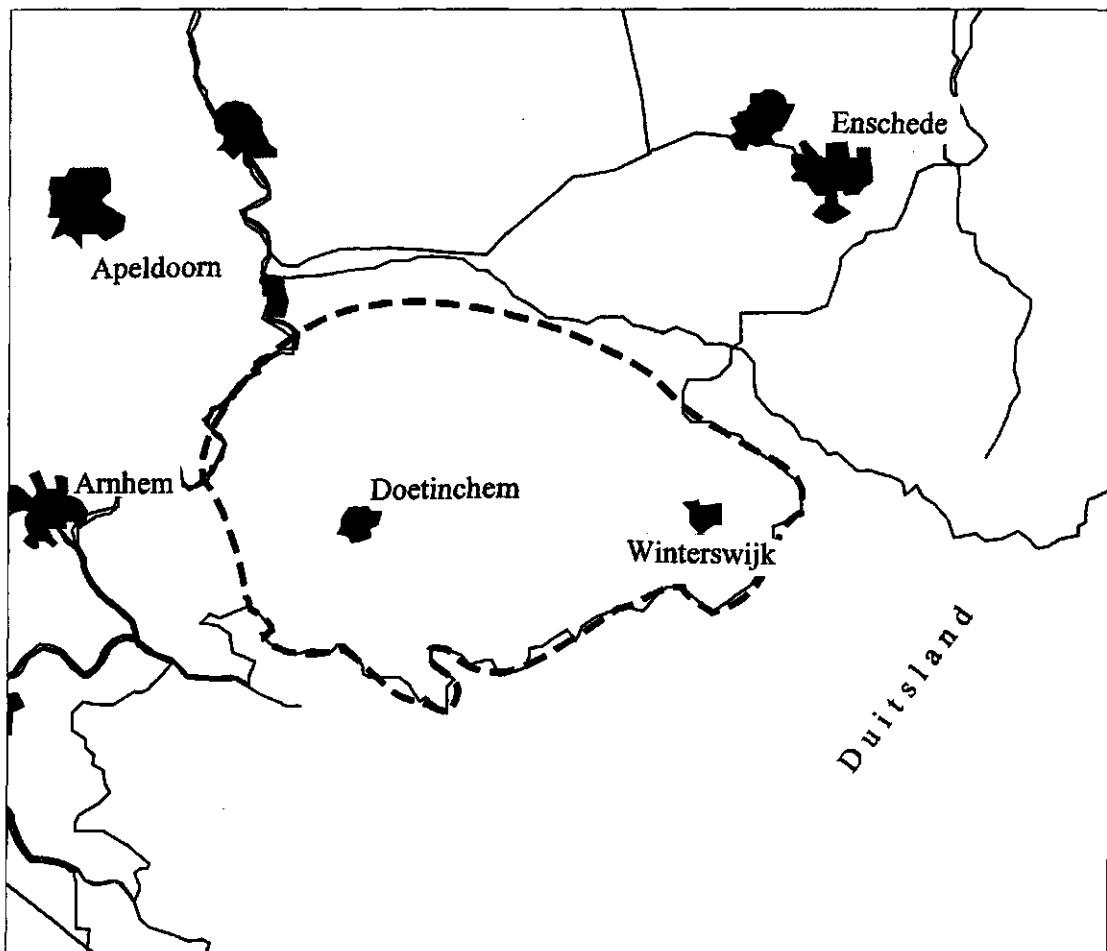

Fig. 2 Ligging gebied Oost-Gelderse beken

6.2.1 Betrokkenen

Binnenvisserij

In het gebied zijn twee *hengelsportfederaties* actief: Hengelsportfederatie De Oude IJssel en het Pootvisfonds van de Berkel. De Federatie De Oude IJssel is aangesloten bij de NVVS; het pootvisfonds is niet aangesloten bij een landelijke koepelorganisatie. In 1996 waren er 20 hengelsportverenigingen aangesloten bij de Federatie De Oude IJssel en 38 bij het Pootvisfonds van de Berkel. Zij hadden resp. 14.500 en 32.000 leden (mond. meded. Weustenenk (1996); Waarbroek (1996)). Er komen dubbellidmaatschappen voor. Er zijn HSV'en aangesloten bij zowel de federatie als het pootvisfonds. Bijna alle bij het pootvisfonds aangesloten HSV'en zijn via een federatie (federatie De Oude IJssel; federatie Oost-Nederland) aangesloten bij de NVVS. Het totaal aantal aangesloten sportvissers bij beide organisaties is dus minder dan de som van beide aantallen. Het Sportvisserij-gebruiks onderzoek schat het totaal aantal sportvissers in Oost-Gelderland op 31.000 (Sportvisserijgebruik in Oost-Gelderland, 1994).

De federatie De Oude IJssel en het pootvisfonds van de Berkel huren *visrechten* van het waterschap Rijn en IJssel en het recreatieschap Achterhoek-Liemers. Vergunning voor het vissen in de wateren van het pootvisfonds van de Berkel worden verstrekt aan leden van het pootvisfonds. Deze wateren zijn niet opgenomen in de Grote Vergunning van de NVVS, met uitzondering van één water gehuurd van het recreatieschap Achterhoek-Liemers. De meeste wateren van de federatie De Oude IJssel zijn opgenomen in de Grote Vergunning van de NVVS.

Alleen in de Oude IJssel is sprake van enige *beroepsvisserij*. Eén beroepsvisser heeft vergunning van het waterschap voor elektrovisserij op aal gedurende 14 dagen per jaar op bepaalde delen van de Oude IJssel.

Het sportvisserijgebruik. De meeste sportvissers komen voor méér dan alleen voor de hengelsport. Ruim 97% geeft aan ook te komen om van de natuur te genieten. Sportvisserij is een extensieve recreatievorm, gelet op het aantal sportvissers per vislocatie. Gemiddeld zijn er ca. 2 vissers per locatie aanwezig, maar het meest aangetroffen aantal was nul. Dankzij de normalisatie hebben de beken een ideaal profiel voor de sportvisser. Negentig procent van de locaties is goed bereikbaar en 85% is goed bevisbaar. Incidenteel doen zich problemen voor met betrekking tot de toegankelijkheid, de waterstanden en overmatige waterplantengroei (Sportvisserijgebruik in Oost-Gelderland, 1994).

De visstanden. Door de normalisatie van de beken heeft zich een verschuiving voorgedaan van kenmerkende soorten van stromende wateren naar minder kritische soorten van stilstaande wateren. Oorzaken zijn het vaker voorkomen van piekafvoeren en minimale afvoeren, de toename van het zand-slibtransport, de afname van de migratiemogelijkheden, de afname van variatie in en aanbod van leefgebieden en de verstoring van de voedingsstoffenbalans door eutrofiëring. (Visstanden in Oost-Gelderland, 1994).

In Oost-Gelderland bestaat een tamelijk eenvoudige situatie op het gebied van het *visstandbeheer*. De belangrijkste visrechthebbenden zijn het pootvisfonds van de Berkel, de federatie De Oude IJssel en het waterschap Rijn en IJssel (heeft het aalvisrecht van de wateren van het vroegere waterschap de Oude IJssel niet verhuurd). De federatie de Oude IJssel en het pootvisfonds van de Berkel hebben in 1992 een gezamenlijke visstandbeheercommissie opgericht: de Commissie Beheerplan Oost-Gelderse Wateren. In 1995 is de naam gewijzigd in Commissie Sportvisserij Oost-Gelderse Wateren.

De bij de NVVS aangesloten hengelsportfederaties in Gelderland werken samen in het *Samenwerkings Orgaan Gelderse Federaties* (SOGF). Ook de federatie De Oude IJssel maakt hier deel van uit. Belangrijkste taak van de SOGF is om namens de georganiseerde sportvisserij eensgezind te reageren op planvorming op provinciaal niveau. De SOGF komt vier maal per jaar bijeen om hierover van gedachten te wisselen. Momenteel functioneert de SOGF nog niet naar tevredenheid. Bij enkele federaties leeft het belang van belangenbehartiging nog niet en daardoor komt de SOGF onvoldoende uit de verf (mondelinge mededeling dhr. Waarbroek, 1996).

Eigendom van wateren en visrechten

De meeste wateren in Oost-Gelderland zijn in eigendom van het waterschap Rijn en IJssel. Van de wateren van het vroegere waterschap van de Berkel en het vroegere waterschap IJsselland-Baakse Beek is het (volledige) visrecht verhuurd aan het Pootvisfonds van de Berkel. Van de wateren van het vroegere waterschap De Oude IJssel is het schubvis-visrecht verhuurd aan de Federatie De Oude IJssel. Van deze wateren is het aalvisrecht niet verhuurd. Het waterschap overweegt ook het aalvisrecht te verhuren aan de federatie De Oude IJssel, maar wacht eerst de totstandkoming van het visstandbeheerplan af (mondelinge mededeling dhr. Dijk, 1996). Het recreatieschap Achterhoek-Liemers heeft enkele plassen in bezit. De visrechten hiervan zijn verhuurd aan de federatie De Oude IJssel en het pootvisfonds van de Berkel.

Eigendom van oevers en toegankelijkheid voor sportvisserij

Bijna alle grote(re) watergangen zijn in eigendom en beheer van waterschappen, ook daar waar ze natuurgebieden kruisen. Momenteel zijn de meeste onderhoudspaden opengesteld voor wandelaars en vissers. Uitzondering vormen:

- maaipaden waarbij openstelling de privacy van bewoners zou aantasten;
- maaipaden die recent verworven zijn ten behoeve van het onderhoud en waarbij de vorige eigenaar bezwaar maakt tegen openstelling voor derden;
- nieuwe bedrijventerreinen; hier wordt de grond vaak uitgegeven tot aan de beek; de hengelsportmogelijkheden vervallen dan.

Waterbeheer

Sinds 1 januari 1997 beheert het all-in waterschap Rijn en IJssel de wateren in Oost-Gelderland. Dit waterschap is ontstaan uit een fusie van het zuiveringschap Oostelijk Gelderland en een viertal waterschappen. Door deze fusie kan het beleid voor de waterkwantiteit en de waterkwaliteit beter op elkaar worden afgestemd.

Het waterschap Rijn en IJssel is ten aanzien van de *waterkwantiteit* verantwoordelijk voor:

- peilbeheer;
 - regelen van de aan- en afvoer en berging van het water;
 - inrichting van de watergangen;
 - het beheer en onderhoud van de watergangen;
 - het beheer en onderhoud van waterkeringen;
 - het beheer en onderhoud van waterstaatswerken, waaronder bemalingsinstallaties.
- Het waterschap heeft alle belangrijke watergangen in eigendom en onderhoud.

Het *waterkwaliteitsbeheer* bestaat uit actief beheer en passief beheer. Het actief beheer is het reinigen van huishoudelijk en industrieel afvalwater in rioolwaterzuiveringsinstallaties (r.w.z.i.'s). Het passief beheer bestaat uit het verlenen van vergunningen in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (WVO) en het controleren van deze vergunningen.

In 1994 hebben de vroegere waterschappen in Oost-Gelderland en het vroegere zuiveringschap Oostelijk Gelderland het eerste *Integraal Waterbeheersplan Oost-Gelderland 1994-1998* (IWOOG) uitgebracht. Het IWOOG is met name een uitwerking van het provinciaal Waterhuishoudingsplan.

Natuur- en milieubescherming

In het gebied zijn een groot aantal natuur- en milieugroeperingen actief. Deze werken in Gelderland samen in de Gelderse Milieufederatie en in de oostelijke achterhoek in het Platform Natuur en Landschap Oost-Achterhoek. De Gelderse Milieufederatie richt zich vooral op beleidsbeïnvloeding op provinciaal niveau. Het platform natuur en landschap richt zich op regionale en lokale planvorming en op natuur- en milieu-educatie.

De grote natuurbeheerders in Oost-Gelderland, zoals Gelders Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, hebben weinig directe bemoeienis met de sportvisserij, omdat de watergangen en oevers van de bevisbare wateren in de regel in eigendom en beheer van het waterschap zijn.

6.2.2 Planvorming en organisatie

In deze paragraaf staat een kort overzicht van de planvorming zoals die is ontwikkeld door de sportvisserij en de waterbeheerder. Een meer inhoudelijke beschrijving staat in aanhangsel 2.

Sportvisserij

In 1995 is het *Sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse wateren* (1995) opgesteld door de commissie Sportvisserij Oostgelderse Wateren. Bij het opstellen van het sportvisserij-ontwikkelingsplan is de commissie bijgestaan door een regio-adviseur van de NVVS en door de OVB. Bij het opstellen van dit plan zijn geen vertegenwoordigers van andere belangengroepen betrokken, zoals de waterbeheerder, de natuurbescherming of de beroepsvisserij. Het sportvisserij-ontwikkelingsplan is gefinancierd door de federatie en het pootvisfonds aangevuld met een kleine aanvullende bijdrage van de NVVS en de OVB.

Het *Sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel* (1996) richt zich op de IJssel, het Pannerdensch Kanaal, een deel van de Nederrijn en de Oude IJssel. Het sportvisserij-ontwikkelingsplan is opgesteld door de NVVS namens de hengelsportfederatie Oost-Nederland, de hengelsportfederatie Veluwezoom en de hengelsportfederatie Oude IJssel.

De Commissie Sportvisserij Oost-Gelderse wateren heeft de OVB opdracht gegeven *visstandbeheerplannen* op te stellen voor de Groenlose Slinge en de Boven Slinge. Deze zijn naar verwachting in het voorjaar van 1997 gereed. De commissie is voornemens om daarna opdracht te verstrekken voor het opstellen van visstandbeheerplannen voor de Berkel en de Oude IJssel. Het opstellen van deze plannen wordt gesubsidieerd door de OVB (SSB-regeling) en het waterschap. Het visstandbeheerplan wordt zonder overleg met andere belangengroepen opgesteld. Wel krijgen het zuiveringschap en de waterschappen de gelegenheid om concepten te becommentariëren.

Waterbeheer

Het *waterhuishoudingsplan Gelderland voor de jaren 1996-2000* is het vervolg op het provinciaal Waterhuishoudingsplan 'Water in beweging' van de provincie Gelderland. Het waterhuishoudingsplan is bepalend voor het waterbeheer door de Gelderse waterschappen.

Het *Integraal waterbeheersplan Oost-Gelderland 1994-1998* (IWOOG) is een nadere uitwerking en invulling van het provinciale waterhuishoudingsplan door de waterschappen.

Het *Basis- en inrichtingsplan Ecologische Verbindingszone Groenlose Slinge* (1995) is een uitwerking van de in het IWOOG en het waterhuishoudingsplan vermelde ecologische verbindingszone ter hoogte van de Groenlose Slinge (inclusief Steenbeek). Het plan is opgesteld door het Biologische Station Zwilbroek e.V. in opdracht van het waterschap van de Berkel. Het project is begeleid door vertegenwoordigers van het waterschap, het zuiveringschap, Rijk, provincie Gelderland en gemeenten. Bij de voorbereiding van het plan is de sportvisserij niet betrokken.

Het *Inrichtingsplan Boven Slinge* is opgesteld door een kleine projectgroep voor het waterschap De Oude IJssel. In deze projectgroep hadden zitting ambtenaren van het waterschap, vertegenwoordigers van grondeigenaren, vertegenwoordigers van natuur- en milieubescherming en vertegenwoordigers van de provincie. In 1990 is het inrichtingsplan in concept vastgesteld door het waterschap. Vervolgens werd het plan gepresenteerd in de krant en tijdens een informatiebijeenkomst. Na deze bijeenkomst zijn er bezwaren ingediend vanuit de sportvisserij. Op initiatief van de provincie is de regio-adviseur van de NVVS toegevoegd aan de projectgroep en is het inrichtingsplan op onderdelen aangepast.

6.2.3 Invloed van de sportvisserij op de besluitvorming

In het kader van het nieuwe omgevingsbeleid is het nieuwe *provinciaal waterhuishoudingsplan* (1996) integraal voorbereid met het nieuwe streekplan en het nieuwe milieubeleidsplan. De regio-adviseur van de NVVS heeft zitting gehad in de klankbordgroep voor de voorbereiding van het nieuwe provinciale waterhuishoudingsplan van de provincie Gelderland. Ook de hengelsportfederaties waren bij dit nieuwe plan betrokken. Bij de voorbereiding van het vorige waterhuishoudingsplan werd de sportvisserij niet betrokken. Eén van de resultaten van de reacties van de sportvisserij op dit plan toendertijd, is dat de sportvisserij nu eerder bij het beleid wordt betrokken.

De inspanningen van de sportvisserij hebben ertoe geleid dat het nieuwe waterhuishoudingsbeleid meer in overeenstemming is met de wensen vanuit de sportvisserij dan het beleid van het bestaande waterhuishoudingsplan. Belangrijke verandering is de mogelijkheid tot extensief recreatief medegebruik (en sportvissen) in gebieden met functie V (water voor natuur van het hoogste ecologische niveau). Wel blijft in het nieuwe plan terughoudendheid bestaan voor de toegankelijkheid van ecologische verbindingzones.

Het *Integraal waterbeheersplan Oost-Gelderland* (IWOOG) is samengesteld door medewerkers en bestuurders van de Oost-Gelderse waterschappen. Bij de planvorming hebben leden van de klankbordgroep kunnen meespreken. Daarnaast zijn alle burgers tijdens informatie-avonden ingelicht.

In de klankbordgroep waren de volgende belangengroepen vertegenwoordigd:

- Organisaties uit landbouw, natuur en openluchtrecreatie
- vertegenwoordigers van andere overheden (recreatieschappen, Rijkswaterstaat (directie Gelderland), Inspectie Volksgezondheid en Milieu Gelderland, Provincie Gelderland (diensten Milieu en Water en Ruimte, Wonen en Groen)
- Gelderse Milieufederatie
- Waterwinbedrijf Oost-Gelderland
- Gewestelijke raad van het Landbouwschap voor Gelderland
- Samenwerkende Kamers van Koophandel en Fabrieken
- NVVS (regio-adviseur Oost)
- Nederlandse Vereniging van Boseigenaren
- Nederlandse Vereniging voor Landelijke Eigendommen
- Vereniging Nederlandse Gemeenten

Na vaststelling van het ontwerp is het ontwerp-IWOOG ter visie gelegd en was er gelegenheid tot het indienen van bezwaarschriften.

De NVVS heeft bezwaar aangetekend bij de provincie. De bezwaren richtten zich op:

- Het verdwijnen van visplekken.
- De zonering van de oevers. Sommige beekoevers worden afgesloten voor het publiek, andere oevers worden fysiek onaantrekkelijk/onmogelijk voor de hengelaar.
- De tekstpassage waarin wordt vermeld dat de waterschappen geen inspanningsverplichting hebben om hengelen mogelijk te maken in wateren die niet als hengelwater zijn aangewezen.

De sportvisserij toont zich in zijn algemeenheid tevreden met de in het IWOOG voorgestane verbeteringen van de waterkwaliteit en het meer natuurlijk maken van een aantal waterlopen (andere dimensionering, natuurvriendelijke oevers, schuil- en rustplaatsen voor vis en passeerbare stuwen voor waterorganismen). De bezwaren richten zich vooral op de mogelijkheden tot bevissing.

In het IWOOG worden nadere beperkingen ten aanzien van het visstandbeheer door de sportvisserij gesteld. Enerzijds beperkingen voor het uitzetten van vis, anderzijds de plicht om een visstandbeheerplan op te stellen om voor verlenging van de huur in aanmerking te komen, waarbij het visstandbeheerplan wordt getoetst aan de doelstellingen van de waterbeheerders. In de klankbordgroep heeft de sportvisserij zich verzet tegen een voor de sportvisserij nog beperkendere versie van deze passage. Tegen de afgezwakte passages is geen formeel bezwaar aangetekend. Dit bezwaar is achterwege gelaten, omdat de sportvisserij inschat dat de genoemde beperkingen niet houdbaar zijn voor de Kamer voor de Binnenvisserij. Bij onenigheid tussen huurder en verhuurder toetst de Kamer op doelmatige bevissing en billijkheid (zie §3.2).

Het *Inrichtingsplan Boven Slinge* is in 1990 in concept vastgesteld. Op dat moment was de sportvisserij nog niet betrokken geweest bij de inhoud van het plan. Na reactie vanuit de sportvisserij is de NVVS-regio-adviseur in de projectgroep opgenomen. Het concept-plan is vervolgens bijgesteld. Er is tegemoetgekomen aan bezwaren vanuit de sportvisserij met betrekking tot de inperking van de toegankelijkheid.

Bij de voorbereiding van het *Basis- en inrichtingsplan Ecologische verbindingszone Groenlose Slinge* is de sportvisserij niet betrokken. In het plan vervalt 80% van de (ruimtelijke) mogelijkheden voor de sportvisserij. Het waterschap heeft toegezegd dat bij de detailuitwerking van het plan meer rekening wordt gehouden met het recreatieve medegebruik. Tevens zou bij de detailuitwerking gelegenheid worden geboden voor inspraak. Begin 1997 is de detailuitwerking van de eerste 6 km gereed. Bij deze uitwerking is geen gelegenheid voor inspraak geboden. Evenmin is tegemoet gekomen aan de bezwaren vanuit de sportvisserij. De sportvisserij beraadt zich over de situatie. Direct na het bekend worden van de detailuitwerking is spoedberaad aangevraagd met het waterschap en de provincie.

6.3 Midden Noord-Holland

Midden Noord-Holland wordt in deze studie globaal begrensd door het Noordzeekanaal en de lijn Zaanstad - Monnickendam aan de zuidzijde, de lijn Hoorn - Bergen aan Zee aan de noordzijde, de Noordzee aan de westzijde en het Markermeer aan de westzijde (fig. 3). Het gebied omvat de regio's Waterland en Lange Rond uit de Visserijnota Noord-Holland (Quak, 1996a).

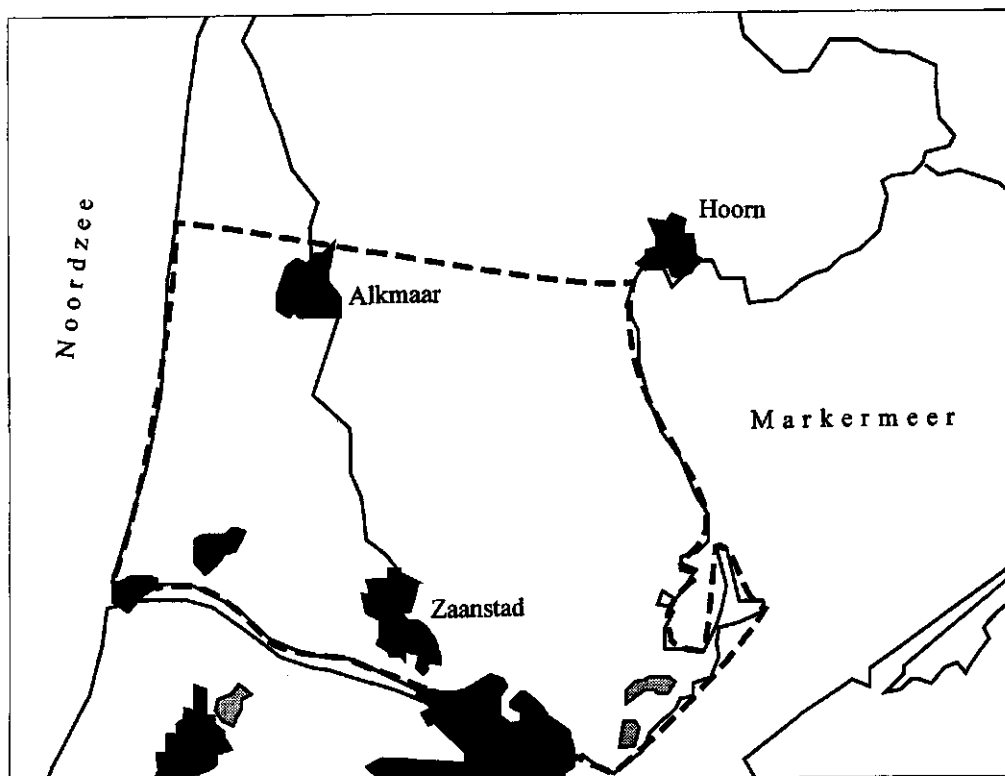

Fig. 3 Ligging gebied Midden Noord-Holland

6.3.1 Betrokkenen

Binnenvisserij

Het gebied Midden Noord-Holland valt globaal samen met het werkgebied van de *Federatie van Hengelsportverenigingen Midden Noord-Holland*. De federatie is aangesloten bij de NVVS. Bij de federatie zijn ca. 16 hengelsportverenigingen aangesloten die gezamenlijk ca. 12.000 leden hebben. De laatste jaren is het ledental stabiel. In 1996 lijkt er zich een lichte stijging voor te doen, waarschijnlijk als gevolg van de start van het visdocumentencontrole-project (zie §3.7).

De federatie Midden Noord-Holland beschikt zelf over slechts weinig *visrechten*. Van drie wateren is visrecht gehuurd en er is een machtiging voor de uitgifte van vergunningen van één water. De meeste visrechten die de sportvisserij heeft verworven, berusten bij de aangesloten hengelsportverenigingen. De federatie Midden Noord-Holland geeft een gezamenlijke federatievergunning uit met de Hengelsportfederatie De Noordkop. In deze vergunningen zijn alle wateren opgenomen van de federaties Midden Noord-Holland en de Noordkop en ca. 90% van de wateren waar de aangesloten Hengelsportverenigingen het visrecht huren of een machtiging hebben. Sommige visrechten berusten bij hengelsportverenigingen die zijn aangesloten bij een andere federatie. Een aantal wateren zijn eveneens opgenomen in de Grote Vergunning van de NVVS.

Voor ca. 50% van de wateren in Noord-Holland heeft de sportvisserij geen visrecht verworven of gehuurd. In deze wateren is de sportvisser afhankelijk van individuele *vergunningen* van de visrechthebbende of van vergunningen van een sportvisserij-organisatie die een machtiging heeft om vergunningen te verstrekken (mondelinge mededeling dhr. Peschke, 1996). In Midden Noord-Holland is het aandeel van het water waarvan sportvisserij de visrechten heeft gehuurd waarschijnlijk ongeveer gelijk als de situatie in geheel Noord-Holland. De voorwaarden van de verschillende visvergunningen zijn momenteel weinig overzichtelijk. Er gelden veel bovenwettelijke beperkingen met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- gesloten tijd vissoorten;
- gesloten tijden aassoorten;
- het gebruik van bepaalde aassoorten;
- het direct terugzetten van bepaalde vissoorten;
- het meenemen van gevangen vis;
- het verkopen van gevangen vis;
- het direct terugzetten van bepaalde vissoorten (bijv. graskarper);
- gebruik van bepaalde soorten leefnetten;
- het vissen in de nabijheid van uitstaande beroepsvistuigen;
- deelname aan viswedstrijden of rally-vissen;
- het vissen in de nacht en/of het broedseizoen;
- het gebruik van bepaalde haken.

Sommige vergunningen mogen alleen worden verstrekt aan leden van bepaalde hengelsportvereniging(en) of inwoners van een bepaald gebied.

De gezamenlijke *Commissie VisWaterbeheer* is een commissie van twee federaties: Federatie de Noordkop en Federatie Midden-Noord-Holland. Taken van de commissie zijn (Jaarverslag Federatie Midden Noord-Holland 1995):

- het bemonsteren van de waterkwaliteit;
- de coördinatie en organisatie van hengelvangstregistraties;
- uitvoeren van projecten;
- het adviseren van het bestuur van de federatie over het water- en visstandbeheer;
- inspreken bij ontwerp-beheersplannen van waterschap en provincie.

Voor de waterbemonstering is het gebied van de commissie viswaterbeheer in zeven regio's ingedeeld. In elke regio werkt een aantal monsternemers die voor de hengelsportverenigingen het water op vaste punten bemonsterd. Ook federatiewater wordt hierbij betrokken.

De vier hengelsportfederaties in Noord-Holland werken sinds enige jaren samen in het *Provinciaal Overleg Sportvisserij* (POS). Het POS is opgestart om de gemeenschappelijk sportvisserij-belangen van de vier Noord-Hollandse federaties te behartigen en om het beleid van de federaties op elkaar af te stemmen. Overleg binnen het POS heeft de aanzet gegeven tot het opstellen van de Visserijnota Noord-Holland en het Praktijkboek sport- en beroepsvisserij (zie §6.3.2). Daarnaast heeft het POS ondermeer gewerkt aan een lijst van openbare vaarwateren in Noord-Holland en werkt het POS aan uniformering van de vergunningvoorwaarden voor de sportvisserij.

Het *sportvisserijgebruik*. Uit een enquête onder leden van hengelsportvereniging in de provincie Noord-Holland blijkt het volgende (Quak, 1996a). Ca. 30% van de sportvisser is in het bezit van een boot en 19% huurt wel eens een boot om te gaan vissen. Het merendeel van de vissers vist altijd vanaf de oever.

Belangrijkste omgevingsfactoren voor de sportvisser zijn rust en vangstresultaat. De meest populaire wateren zijn polderwater (75%), kanalen (63%) en plassen en meren (53%).

De *Visstand*. Er bestaat geen systematisch overzicht over de ontwikkeling van de visstanden in Noord-Holland (Quak, 1996a). Door de eutrofiëring van veel wateren hebben soorten als brasem en snoekbaars zich kunnen uitbreiden en zijn soorten zoals de snoek achteruitgegaan.

Beroepsvisserij

In Noord-Holland zijn nog ongeveer 40 beroepsvisser actief. Voor ongeveer de helft van deze vissers vormen de inkomsten uit de visserij het hoofdbestanddeel van hun inkomen. De beroepsvisser zijn aangesloten bij de Noordhollandse Bond van Beroepsvisser. Alle beroepsvisser beschikken over visrechten. Bijna driekwart beschikt over zelfstandig visrecht. Daarnaast beschikken de meeste vissers over gezamenlijke visrechten met andere beroepsvisser. Een kleiner deel beschikt over gezamenlijk visrecht met de sportvisserij (Quak, 1996a).

Eigendom van wateren en visrechten

De visrechtensituatie in Midden Noord-Holland is sterk versnipperd. Er zijn zeer veel watereigenaren, voor sommige wateren gelden nog heerlijke visrechten en er zijn zeer veel verschillende huurovereenkomsten afgesloten. Er zijn Rijkswateren (Noordzeekanaal), provinciale wateren (Noordhollandsch Kanaal), veel wateren van waterschappen en gemeenten en particuliere wateren. Op sommige wateren, zoals het Uitgeester- en Alkmaardermeer rusten nog heerlijke visrechten. Deze rechten zijn meestal in eigendom van beroepsvisser.

Het Rijk heeft als beleid de eigen visrechten gesplitst te verhuren. Het aalvisrecht aan de beroepsvisserij en het schubvis-visrecht aan de sportvisserij. De provincie Noord-Holland volgt in principe het Rijksbeleid (gesplitste verhuur). De visrechten van het Noordhollandsch Kanaal zijn met uitzondering van één deel gesplitst verhuurd (aan drie hengelsportverenigingen en aan zes beroepsvisser. In het overige deel is het volledig visrecht verhuurd aan een hengelsportvereniging.

Midden Noord-Holland valt in het beheergebied van drie waterkwantiteitsbeheerders: de waterschappen Waterlanden en Het Lange Rond en het hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier. Het waterschap de Waterlanden heeft sinds kort een beleid om de visrechten van hun wateren te verhuren aan de beroeps- en de sportvisserij gezamenlijk. Hierbij mogen de sport- en beroepsvisserij de gehele visstand (aal en schubvis) samen bevissen. In het recente verleden zijn hier de visrechten gesplitst verhuurd. Indien het visrecht geplitst is verhuurd dienen sport- en beroepsvisserij samen de visstand te beheren. Ieder vanuit de eigen doelstelling en met de eigen verantwoordelijkheden en taken. Het waterschap Het lange Rond

is voornemens om het verhuurbeleid te wijzigen van gesplitste verhuur naar gezamenlijke verhuur. Het verhuurbeleid is gewijzigd om ook bij de uitgifte van visrechten invulling te geven aan de integrale waterbeheersgedachte (Waterbeheersplan Waterlanden, 1996; Beleid onroerende zaken Het Lange Rond, 1996). Deze gedachte is niet door de waterschappen geconcretiseerd: noch in het waterbeheersplan, noch bij de inspraakreacties op dit nieuwe beleid. De beleidswijziging kan slechts uitgevoerd worden met instemming van de huidige huurder(s) van het visrecht of bij nieuwe uitgifte van het visrecht.

Van de huidige verhuurovereenkomsten van het waterschap De Waterlanden heeft het merendeel nog betrekking op de verhuur van het volledige visrecht aan de beroepsvisserij:

- 11 overeenkomsten volledig visrecht (beroepsvisserij),
- 5 overeenkomsten aalvisrecht (beroepsvisserij),
- 3 overeenkomsten schubvis-visrecht (sportvisserij),
- 1 overeenkomst volledig visrecht (sportvisserij) en
- 6 overeenkomsten volledig visrecht (sport- en beroepsvisserij gezamenlijk).

Bij het waterschap Het Lange Rond was tot begin 1996 het beleid het gesplitst verhuren van het visrecht. Hier is momenteel van ongeveer de helft van het water het volledige visrecht verhuurd aan de beroepsvisserij. Het overige water is gesplitst verhuurd. Er zijn geen wateren gezamenlijk verhuurd.

Het hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier heeft de boezemwateren in eigendom. Het hoogheemraadschap heeft afgesloten:

- 9 overeenkomsten volledig visrecht (beroepsvisserij),
- 9 overeenkomsten aalvisrecht (beroepsvisserij),
- 9 overeenkomsten schubvis-visrecht (sportvisserij),
- 1 overeenkomst volledig visrecht (sportvisserij).

De meeste gemeenten verhuren het visrecht volledig aan de sportvisserij.

De natuurbeheersinstellingen Het Noordhollands Landschap en Staatsbosbeheer hebben veel wateren in eigendom. Het Noordhollands Landschap verhuurt van afgesloten wateren het visrecht in principe niet. Voor wateren die in open verbinding staan met ander water wordt het visrecht verhuurd. Voor de wijze van verhuur wordt aangesloten bij de wijze waarop de eigenaar van aanliggende wateren de visrechten verhuurt (meestal een waterschap). Wel worden er in vergunningen beperkingen opgenomen om eventuele verstoring te beperken. Probleem is dat bij de verwerving van gronden de lopende huurovereenkomsten niet tenietgaan. Het is daarom moeilijk om een eigen beleid te voeren. Staatsbosbeheer verhuurt de visrechten in principe gesplitst: het aalvisrecht aan de beroepsvisserij en het schubvis-visrecht aan de sportvisserij. Indien er wateren zijn met zeer bijzondere vislevensgemeenschappen dan worden de visrechten niet verhuurd. In de huidige situatie zijn de visrechten meestal verhuurd aan de beroepsvisserij. Deze machtigt in deze wateren hengelsportorganisaties om vergunningen uit te geven voor het vissen op schubvis. Natuurmonumenten heeft slechts weinig wateren in Midden Noord-Holland in eigendom. De visrechten van deze wateren worden niet verhuurd. Dit is in

overeenstemming met het beleid van Natuurmonumenten om visrechten van haar wateren niet uit te geven en waar mogelijk te beëindigen.

In geheel Midden Noord-Holland is de visrechtensituatie zeer complex. Deze complexiteit wordt veroorzaakt door:

- Er zijn zeer veel wateren en vele verschillende eigenaren.
- Op enkele wateren rusten nog heerlijke visrechten.
- De verschillende watereigenaren voeren ieder een eigen visverhuurbeleid.
- Dit nieuwe beleid kan echter vaak niet zonder instemming van de huidige huurders worden ingevoerd.
- Er zijn zeer veel verschillende huurders van het visrecht. Voor de sportvisserij zijn dit meestal de hengelsportverenigingen en slechts in een enkel geval de federatie. Voor de beroepsvisserij zijn dit individuele of samenwerkende beroepsvissers of de Noordhollandse Bond van Beroepsvissers.

Eigendom van oevers en toegankelijkheid voor sportvisserij

De waterschappen en het hoogheemraadschap hebben de meeste oevers van hun wateren niet in eigendom. Bij de verhuur van wateren kunnen dan geen afspraken over looprechten worden gemaakt. De sportvisserij moet dan in overleg treden met de eigenaar van de oever. Dit zijn vaak landbouwers of grote natuurbeschermingsinstanties.

Indien het verkrijgen van looprechten niet mogelijk is, dan is de sportvisserij afhankelijk van 'gedogen'. Nadelen van gedogen is, dat de toegankelijkheid in de toekomst niet zeker gesteld is. Als de waterschappen en het hoogheemraadschap de oever wel in eigendom hebben, dan verlenen ze in de regel het looprecht aan de hengelsport.

Bij de wateren langs openbare wegen zijn er geen problemen met het looprecht. Soms is de oever echter zo smal, dat er niet gevist kan worden vanaf de oever zonder zichzelf en het verkeer in gevaar te brengen. In de periode 1990-1995 hebben 22% van de hengelsportverenigingen een deel van hun looprechten verloren. Slechts 6% van de hengelsportverenigingen heeft het looprecht kunnen uitbreiden (Quak, 1996a).

Waterbeheer

De *waterkwantiteit* in het gebied wordt beheerd door het waterschap Het Lange Rond, het waterschap De Waterlanden en het hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier. Het hoogheemraadschap beheert de boezemwateren en de waterschappen de polderwateren. Het beheer van de wateren (peilbeheer, wateraanvoer en -afvoer) wordt door de beheerders onderling afgestemd door de afsluiting van waterakkoorden. De waterschappen en het hoogheemraadschap hebben vrijwel alle belangrijke watergangen in eigendom en onderhoud. Dit geldt echter niet voor het Noordhollandsch Kanaal dat in eigendom is van de provincie Noord-Holland. De waterschappen zijn ook verantwoordelijk voor het waterkwantiteitsbeheer van een groot aantal, meestal kleinere, wateren die niet in eigendom zijn van het waterschap.

Het hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier is verantwoordelijk voor het *waterkwaliteitsbeheer* van het oppervlaktewater in midden Noord-Holland.

6.3.2 Planvorming en organisatie

In deze paragraaf staat een kort overzicht van de planvorming zoals die is ontwikkeld door de sportvisserij en de waterbeheerder. Een meer inhoudelijke beschrijving staat in aanhangsel 3.

Sportvisserij

Op initiatief van het Provinciaal Overleg Sportvisserij (POS) hebben de vier Noord-Hollandse hengelsportfederaties en de Noordhollandse Bond van Beroepsvisseren de *Visserijnota Noord-Holland 1996-2005* (Quak, 1996a) opgesteld en het daarmee samenhangende *Praktijkboek voor de Sportvisserij en Beroepsvisserij in Noord-Holland* (Quak, 1996b). De kosten hiervoor zijn voor 75% gesubsidieerd door de Subsidieregeling Sport- en Beroepsvisserij (zie §3.6). Hoofddoelstelling van de Visserijnota en het Praktijkboek zijn verbetering van de presentatie en promotie van de visserijsector, omgaan met beleid en plannen en verbetering van het visstand- en viswaterbeheer.

De Visserijnota richt zich vooral op externe doelgroepen. Doel is het behoud en de verbetering van kwaliteit en aanbod van visserijmogelijkheden en viswateren te ondersteunen en een juist beeld te schetsen van de visserijsector bij overheden en particuliere organisaties.

Het Praktijkboek behorende bij de Visserijnota (Quak, 1996b) geeft een leidraad voor de visrechthebbenden van een waterstaatkundige eenheid om een basisplan op te stellen voor het visserijbeheer. Een basisplan is een schriftelijke en gestructureerde weergave van inventarisatiegegevens. Na het maken van het basisplan wordt bekeken of het opstellen van gedetailleerde plannen noodzakelijk is.

In oktober en november 1996 hebben er regio-avonden plaatsgevonden voor de acht regio's (Kamman & Peschke, 1996). Hierbij is voor de visrechthebbenden (hengelsportorganisaties en beroepsvisseren) uitgelegd op welke wijze de basisplannen kunnen worden gemaakt. De opkomst voor deze avonden was redelijk tot goed. De verwachting is dat het proces om deze basisplannen te maken voor de verschillende regio's veel tijd zal vergen.

Beroepsvisserij

De Visserijnota Noord-Holland (Quak, 1996a; zie eerder in deze paragraaf) is mede uitgebracht door de Noordhollandse Bond van Beroepsvisseren.

Waterbeheer

De provincie Noord-Holland heeft in 1987 de *Nota Natuur en Landschap* uitgebracht. Ecologisch waterbeheer is een van de speerpunten waarop zich het beleid van de provincie Noord-Holland richt (Kluiters, 1993). Doel is het stimuleren van

waterbeherende instanties om water- en oeversystemen ecologisch in te richten en te beheren. Met het instellen van 'Ecoteams' helpt de provincie waterbeheerders bij het van de grond brengen van een ecologisch water- en oeverbeheer. In zo'n eco-team kunnen naast vertegenwoordigers van waterbeheerder en provincie ook andere belanghebbenden zitting hebben: bijvoorbeeld afgevaardigden van een natuur-beschermingsorganisatie, een recreatieschap, een gemeente, of een vertegenwoordiger van een hengelsportorganisatie. In de praktijk is er alleen een ambtelijke vertegenwoordiging in de ecoteams en is de sportvisserij niet vertegenwoordigd. Bij de waterschappen Het Lange Rond en De Waterlanden is in 1991 een eco-team in het leven geroepen.

In het *Provinciaal Waterhuishoudingsplan* (1991) van de provincie Noord-Holland is de hoofddoelstelling van het waterbeheer als volgt geformuleerd: het ontwikkelen en instandhouden van gezonde watersystemen, die duurzaam gebruikt kunnen worden en ecologisch duurzaam kunnen functioneren. In het waterhuishoudingsplan zijn de doelstellingen en beleidsuitgangspunten voor het waterbeheer vastgelegd voor de periode 1991-1995 die door de waterbeheerders in waterbeheersplannen nader zijn uitgewerkt.

De *Beleidsnota Water in uitvoering* (1995) van de provincie Noord-Holland is een aanvulling op het provinciaal waterhuishoudingsplan. In deze nota wordt het waterhuishoudingsplan geëvalueerd en worden op basis van deze evaluatie aanbevelingen gedaan voor mogelijke oplossingen van knelpunten en wijzigingen van beleid. Daarbij zijn voor de periode 1996-1998 prioriteiten gesteld.

Het *Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen* in Hollands Noorderkwartier heeft in 1992 het *Waterbeheersplan 1992-1995* opgesteld. In 1997 stelt het hoogheemraadschap een evaluatie-anticipatienota vast. In deze nota wordt het waterbeheer voor de periode 1997-1999 vastgelegd. In de ambtelijke voorbereiding op deze nota wordt er nu rekening gehouden met de functie viswater voor alle boezemwateren wordt toegekend. Dit betekent dat bij het opstellen van de kwaliteitseisen in eerste instantie wordt uitgegaan van de vis(stand). In 1997 worden de voorbereidingen gestart voor het nieuwe waterbeheersplan geldig vanaf 2000.

Het *waterschap de Waterlanden* heeft in samenwerking met het hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier in 1996 het *Waterbeheersplan 1995-1999* uitgebracht. Het beheersplan biedt een richtsnoer voor het te voeren waterbeheer in de komende jaren.

Het *waterschap Het Lange Rond* heeft in samenwerking met het hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier in 1993 het *Waterbeheersplan 1993-1996* uitgebracht. Het beheersplan biedt een richtsnoer voor het te voeren waterbeheer in de komende jaren. In 1996/1997 wordt het beheersplan geëvalueerd. Naar verwachting zal naar aanleiding van de evaluatie het beleid met mogelijke enkele aanpassingen worden gecontinueerd.

Natuurbeheer

De Stichting het Noordhollands Landschap heeft in de *Nota faunabeheer* (1987) haar

beleid geformuleerd ten aanzien van de visserij. De stichting heeft als beleid:

- Het beëindigen van huurovereenkomsten in afgesloten wateren.
- Het beëindigen van huurovereenkomsten in rustgebieden die deel uitmaken van een groter geheel. Hierdoor ontstaat er een zonering in de ruimte.
- Indien noodzakelijk het beperken van de sportvisserij in gedeelten van het jaar (bijv. de broedtijd).

Uitgaande van deze beleidslijnen, de openbaarheid en de toegankelijkheid van het water (waarbij de Stichting in veel gevallen de visserij en het bezoek niet kan regelen), de ligging en omvang van terreinen van de de Stichting en bestaande rechten moet per terrein het beleid worden ingevuld. Met name bestaande visrechten beperken de beleidsruimte van de Stichting.

6.3.3 Invloed van de sportvisserij op de besluitvorming

Waterbeheer

Over het nog vast te stellen *provinciaal waterhuishoudingsplan* is overleg gevoerd met de sportvisserij. Aan het eind van 1996 is aan belangenorganisaties, waaronder de sportvisserij de mogelijkheid gegeven te reageren op het concept-voorontwerp.

Het *Waterbeheersplan hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier* is formeel vastgesteld door het hoogheemraadschap. De dagelijkse besturen hebben het ontwerp-plan vastgesteld en in de ontwerpfase vooroverleg gehad met gemeenten, waterbeheerders van aangrenzende en inliggende gebieden, provinciale en departementale diensten en recreatieschappen.

In 1997 worden de voorbereidingen gestart voor het nieuwe waterbeheersplan geldig vanaf het jaar 2000. Voor deze voorbereidingen wordt een klankbordgroep in het leven geroepen. Momenteel is nog niet bekend welke personen/partijen voor deze klankbordgroep worden uitgenodigd. Zowel de sportvisserij als de beroepsvisserij is in de klankbordgroep vertegenwoordigd.

Het *Waterbeheersplan waterschap De Waterlanden* is formeel voorbereid en vastgesteld door het waterschap en het hoogheemraadschap. De dagelijkse besturen hebben het ontwerp-plan vastgesteld en in de ontwerpfase vooroverleg gepleegd met:

- gemeenten waarvan het grondgebied (gedeeltelijk) in het beheersgebied ligt;
- waterbeheerders van aangrenzende gebieden (Rijk en waterschappen);
- directies van Rijkswaterstaat;
- de Directeur van de Dienst Milieu en Water van de provincie Noord-Holland;
- Inspecteur van de Volksgezondheid Noord-Holland;
- Directie Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie van het ministerie van LNV;
- recreatieschappen Waterland en Twiske;
- landbouwschap en boerenstandsorganisaties;
- waterleidingmaatschappijen, energiebedrijven, Nederlandse Spoorwegen;
- natuurbeherende instanties;
- Milieufederatie Noord-Holland.

Organisaties van sport- en binnenvisserij zijn niet bij het vooroverleg betrokken geweest. Na vaststelling van het ontwerp is het ontwerp ter visie gelegd en zijn er inspraakavonden geweest. Het merendeel van de inspreekreacties was afkomstig van de sportvisserij. Deze betrof de nieuwe gedragslijn van het waterschap om voortaan te streven naar gezamenlijke verhuur van het volledige visrecht aan de sport- en beroepsvisserij. De sportvisserij verzet zich tegen deze gezamenlijke verhuur om de volgende redenen:

- Door het visrecht gezamenlijk te verhuren terwijl nadere randvoorwaarden onduidelijk zijn, verwordt integraal water- c.q. visstandbeheer tot een loze kreet. Indien bijvoorbeeld de sportvisserij karper uitzet, dan weerhoudt de beroepsvisserij niets ervan om deze karpers direct weg te vangen. Beide partijen hebben immers het volledige visrecht.
- De visstandbeheercommissie die een centrale rol moet vervullen bij het visstandbeheer heeft nog geen enkele officiële status. Het is onduidelijk hoe, en volgens welke procedures beide partijen tot overeenstemming moeten komen, indien zij het op bepaalde punten oneens zijn. Hier bestaat nog geen jurisprudentie over.
- Er is nog weinig ervaring met het gezamenlijk verhuren. In Noord-Holland is de eerste ervaring opgedaan in de polder Wormer, Jisp en Neck, waar sinds vijf jaar het visrecht gezamenlijk wordt verhuurd.

Het *Waterbeheersplan waterschap Het Lange Rond* is formeel voorbereid en vastgesteld door het waterschap en het hoogheemraadschap. De dagelijkse besturen hebben het ontwerp-plan vastgesteld en in de ontwerpfase vooroverleg gepleegd met:

- gemeenten waarvan het grondgebied (gedeeltelijk) in het beheersgebied ligt;
- waterbeheerders van aangrenzende gebieden (Rijk en waterschappen);
- directies van Rijkswaterstaat;
- de Directeur van de Dienst Milieu en Water van de provincie Noord-Holland;
- Inspecteur van de Volksgezondheid Noord-Holland;
- Consulente Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het ministerie van LNV;
- recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer;
- Directie Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie (ministerie van LNV);
- enkele Stichtingen ter Verbetering van de Agrarische Structuur (Stivas);
- waterleidingmaatschappijen, energiebedrijven, Nederlandse Spoorwegen;
- natuurbeherende instanties;
- Milieufederatie Noord-Holland;
- Nederlandse Spoorwegen;
- Stichting Red de padden.

Organisaties van sport- en binnenvisserij zijn niet bij het vooroverleg betrokken geweest. Na vaststelling van het ontwerp is het ontwerp ter visie gelegd en zijn er inspraakavonden geweest.

Terreinbeheer

Het Noordhollands Landschap beheert het *fort Veldhuis* en de omliggende fortgracht. In 1987 is hier op verzoek van de water- en visstandbeheercommissie van de gezamenlijk hengelsportfederaties De Noordkop en Midden Noord-Holland een visstandsbeheer-project gestart. In ruil voor een (voorlopige) machtiging om onder strenge voorwaarden visvergunningen uit te geven levert de commissie een bijdrage

aan het beheer. Hierbij gaat het om het opbouwen van een gezonde en gevarieerde aquatische levensgemeenschap, waarbij de aandacht in het bijzonder naar de visstand uitgaat. In het kader van het project is chemisch/fysisch biologisch onderzoek gedaan. Er is witvis weggevangen en roofvis uitgezet. Voorts zijn er waterplanten uitgezet. Sportvisserij worden in de vergunning verplicht mee te werken aan de hengelvangstregistratie. Momenteel zijn enkele beperkingen voor de sportvisserij versoepeld. Sportvisserij mogen nu overal langs de oever komen aan de buitenzijde van de fortgracht.

Opvallend aan dit project is:

- het initiatief ligt bij de sportvisserij;
- het beleid van het Noordhollands Landschap ten aanzien van de visserij in afgesloten wateren (Zie Nota Faunabeheer §6.3.2) blijkt minder stringent dan verwoord. Waarschijnlijk is dit te danken aan de gemeenschappelijke belangen.

Beroepsvisserij

De vier Noord-Hollandse federaties en de Noordhollandse Bond van Beroepsvisserij hebben gezamenlijk de Visserijnota Noord-Holland (Quak, 1996a) uitgebracht, samen met het Praktijkboek Sport- en Beroepsvisserij Noord-Holland. Het gezamenlijk uitbrengen van de Visserijnota en het Praktijkboek duidt erop, dat de georganiseerde sport- en beroepsvisserij tot het inzicht zijn gekomen, dat hun doelstellingen alleen of beter door samenwerking kunnen worden bereikt. Dit betekent niet dat alle meningsverschillen verdwenen zijn. In de nota worden de uitgangspunten en de streef-beelden voor de beroeps- en de sportvisserij in afzonderlijke paragrafen gegeven. Sommige wensen lijken onderling strijdig te zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de visrechten.

De strategie die in de Visserijnota wordt gehanteerd om deze (potentiële) conflicten op te lossen is het zorgen voor overleg tussen beide partijen op zo 'laag' mogelijk niveau:

- Per regio wordt een visstandbeheercommissie (VBC) ingesteld. Aan deze VBC nemen alle visrechthebbenden deel, sport- en beroepsvisserij.
- Per waterstaatkundige eenheid, als sport- en beroepsvisserij er samen vissen, wordt het visstand- en viswaterbeheer onderling geïntegreerd.

Of deze strategie leidt tot het wegnemen van deze conflicten moet worden afgewacht.

6.4 Vergelijking van de voorbeeldgebieden

De organisatie van en de wijze waarop de sportvisserij in Oost-Gelderland en in Midden Noord-Holland hun doelen trachten te verwezenlijken lijkt sterk op elkaar. Grote verschillen bestaan er in de mate waarin de sportvisserij visrechten verworven heeft en in het aantal verschillende visrechthebbenden en viswaterverhuur-overeenkomsten tussen de beide regio's.

6.4.1 Belangenbehartiging

Organisatie van de sportvisserij

Zowel in Oost-Gelderland als in Midden Noord-Holland hebben de hengelsportverenigingen zich verenigd in een of meer federaties. In Oost-Gelderland zijn twee hengelsportfederaties en één pootvisfonds actief. In Midden Noord-Holland is één hengelsportfederatie actief. Een belangrijk verschil tussen Oost-Gelderland en Midden Noord-Holland is het 'niveau' binnen de sportvisserij dat beschikt over de visrechten. In Oost-Gelderland zijn de visrechten van alle belangrijke wateren in handen van het 'federatie-niveau'. De bij de federaties en het pootvisfonds aangesloten hengelsportverenigingen hebben geen visrechten van belangrijke wateren. In Midden Noord-Holland zijn de visrechten van de sportvisserij vooral in handen van het 'verenigings-niveau'. Hier beschikt de federatie nauwelijks over visrechten.

Belangenbehartigers

In Oost-Gelderland behartigen de besturen van de federatie en het pootvisfonds de belangen van de sportvisserij. Zij worden hierin ondersteund door de visstandbeheercommissie. Contacten met lokale overheden worden meestal onderhouden door de hengelsportverenigingen. De federaties in Oost-Gelderland stemmen hun beleid onderling af in de SOGF. Deze afstemming is op dit moment nog weinig van de grond gekomen. In Oost-Gelderland wordt de sportvisserij bij de belangenbehartiging ondersteund door de regio-adviseur van de NVVS.

In Midden Noord-Holland behartigen de besturen van de federatie en de besturen van de hengelsportverenigingen de belangen van de sportvisserij. Zij worden hierin ondersteund door de commissie VisWaterbeheer. Afstemming van de belangenbehartiging tussen de hengelsportverenigingen vindt niet altijd plaats. De federaties in Noord-Holland werken samen in het POS. Met de Visserijnota Noord-Holland (Quak, 1996a) hebben de samenwerkende federaties samen met de beroepsvisserij een gezamenlijk visie op de belangenbehartiging door de sportvisserij geformuleerd. In Midden Noord-Holland wordt de sportvisserij bij de belangenbehartiging ondersteund door de regio-adviseur van de NVVS.

In Oost-Gelderland is de belangenbehartiging van de sportvisserij op een tamelijk heldere wijze georganiseerd. Dit maakt het voor andere organisaties (bijvoorbeeld de water- en natuurbeheerders) relatief gemakkelijk om contact op te nemen. In Midden Noord-Holland is de belangenbehartiging van de sportvisserij tamelijk ondoorzichtig georganiseerd. Dit maakt het voor andere partijen (bijvoorbeeld water- en natuurbeheerders) moeilijk om contact op te nemen.

Versnippering van visrechten en aandeel visrechten sport- en beroepsvisserij

De visrechtensituatie in Oost-Gelderland is eenvoudig. De bevisbare wateren zijn in eigendom van zeer weinig organisaties (hoofdzakelijk het waterschap Rijn en IJssel). Deze visrechten worden verhuurd aan twee sportvisserij-organisaties: de hengelsportfederatie De Oude IJssel en het pootvisfonds van de Berkel. De beroepsvisserij heeft geen visrechten in Oost-Gelderland.

De visrechtensituatie in Midden Noord-Holland is complex. Er zijn veel water-eigenaren. Ook bestaan er nog enkele heerlijke visrechten. De grote eigenaren (van veel wateren) verhuren deze wateren in veel kleine en grote eenheden. De verhuur van water vindt op vier verschillende wijzen plaats:

- verhuur van het volledig visrecht aan de beroepsvisserij;
- verhuur van het volledig visrecht aan de sportvisserij;
- gesplitste verhuur: het aalvisrecht aan de beroepsvisserij en het schubvis-visrecht aan de sportvisserij;
- verhuur van het volledig visrecht aan de sport- en de beroepsvisserij gezamenlijk.

De meeste grote eigenaren verhuren door wijzigingen in het verhuurbeleid volgens meerdere van de genoemde vormen. Van ongeveer de helft van alle wateren in Midden Noord-Holland is het visrecht volledig aan de beroepsvisserij verhuurd. In wateren waarvan de sportvisserij geen visrechten heeft verworven kunnen sportvissers slechts vissen met vergunning van de beroepsvisser of met een vergunning van een hengelsportorganisatie die een machtiging heeft vergunningen te verstrekken. De meeste door de sportvisserij verworven visrechten en machtigingen zijn verworven op hengelsportverenigingsniveau. De hengelsportfederatie Midden Noord-Holland beschikt over slechts weinig visrechten.

6.4.2 Ontwikkelen van eigen beleid

Zowel in Oost-Gelderland als in Midden Noord-Holland hebben de sportvisserij-organisaties recent planvorming ontwikkeld met betrekking tot het visstandbeheer en de vismogelijkheden.

Sportvisserij-ontwikkelingsplannen en Visserijnota

In Oost-Gelderland zijn het Sportvisserij-ontwikkelingsplan Oost-Gelderse Wateren en het Sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel opgesteld. In Noord-Holland is de Visserijnota Noord-Holland uitgebracht. De belangrijkste verschillen tussen de sportvisserij-ontwikkelingsplannen en de Visserijnota zijn:

- De schaal van de plannen verschilt. De sportvisserij-ontwikkelingsplannen hebben een regionaal schaalniveau. De Visserijnota is opgesteld op provinciaal schaalniveau.
- De Visserijnota is opgesteld door de sport- en beroepsvisserij samen; de sportvisserij-ontwikkelingsplannen zijn opgesteld door de sportvisserij.
- De Visserijnota is voor een belangrijk deel gericht op het wegnemen van organisatorische knelpunten binnen de (sport)visserijsector zelf. Eén van de kernpunten in Noord-Holland is een betere afstemming tussen de vele verschillende visrechthebbenden.

In Oost-Gelderland zijn er veel minder organisatorische knelpunten door het vrijwel ontbreken van beroepsvisserij en door de relatief simpele visrechtensituatie.

- Bij de Visserijnota is een Praktijkboek uitgebracht. Het Praktijkboek bevat een leidraad voor de visrechthebbenden.

Visstandbeheer

In Oost-Gelderland wordt het visstandbeheer gevoerd door de Federatie Oost-Gelder-

land en het Pootvisfonds van de Berkel. Deze organisaties hebben gezamenlijk de visstandbeheercommissie Oost-Gelderse wateren opgericht. Deze commissie adviseert rechtstreeks aan het bestuur van beide organisaties. De grenzen van de visstandbeheersgebieden komen globaal overeen met de grenzen van de waterbeheers-eenheden.

In Midden Noord-Holland wordt het visstandbeheer gevoerd door zeer veel verschillende huurders van het visrecht en (eigenaren van heerlijke visrechten). Veel met elkaar in open verbinding staande wateren hebben meer visrechthebbenden. Wateren waar de verhuur gesplitst plaatsvindt, hebben aparte beheerders voor de schubvis en voor de aal. Wateren waarvan volledige visrecht gezamenlijk wordt verhuurd hebben twee visrechthebbenden: één hengelsportorganisatie en één beroepsvisser(organisatie). Voor enkele wateren is een visstandbeheercommissie ingesteld. De federatie Midden Noord-Holland heeft samen met een andere Noord-Hollandse federatie een Commissie VisWaterbeheer ingesteld. Deze commissie adviseert de visrechthebbende sportvisorganisaties rechtstreeks. In Midden Noord-Holland zijn dit in de meeste gevallen hengelsportverenigingen. De grenzen van de visstandbeheersgebieden komen vaak niet overeen met de grenzen van de waterbeheerseenheden.

In Oost-Gelderland worden momenteel *visstandbeheerplannen* opgesteld voor De Boven Slinge/Bielheimerbeek en de Groenlose Slinge. Daarna zullen visstandbeheerplannen worden opgesteld voor de Berkel en voor de Oude IJssel. Deze plannen worden opgesteld met subsidiëring van de SSB-regeling en van de waterschappen en het zuiveringschap. In Noord-Holland wordt met de regio-avonden gestart met de implementatie van het Praktijkboek. Op termijn zal per regio een visstandbeheercommissie worden ingesteld. Voor de waterstaatkundige eenheden binnen de regio's worden basisplannen opgesteld. Hiervoor is echter nog een lange weg te gaan.

6.4.3 Beïnvloeden van besluitvorming van derden

Voor de sportvisserij is met name de planvorming van het waterbeheer van belang. Bij het opstellen van het *provinciaal waterhuishoudingsplan* (1996-2000) van Gelderland is de sportvisserij betrokken. Hierdoor heeft de sportvisserij enkele verbeteringen kunnen aanbrengen ten opzichte van het daarvoor geldige waterhuishoudingsplan. Deze verbeteringen betreffen met name het verzekeren van de toegankelijkheid van kwetsbare natte natuurgebieden voor de extensieve recreatie. Ook in Noord-Holland is de sportvisserij betrokken bij het nieuwe waterhuishoudingsplan. De sportvisserij is in de gelegenheid gesteld te reageren op het concept-voorontwerp.

In Oost-Gelderland is de sportvisserij betrokken geweest in het voortraject van het *waterbeheersplan*. De NVVS-regio-adviseur was lid van de klankbordgroep. Toch zijn niet alle wensen met betrekking tot de bevissing gehonoreerd. In de klankbordgroep is wel gedaan gekregen dat passages die het visstandbeheer inperkten zijn afgezwakt.

In Midden Noord-Holland is de sportvisserij niet vooraf betrokken bij de totstandkoming van de waterbeheersplannen van het hoogheemraadschap en de waterschappen. Bij de inspraak op het waterbeheersplan van het waterschap De Waterlanden is vanuit de sportvisserij gereageerd op het in het waterbeheersplan opgenomen beleidsvoornemen visrechten voortaan gezamenlijk aan sport- en beroepsvisserij te verhuren. Vanuit de sportvisserij waren er dermate veel inspreekreacties dat er voor dit punt een speciale inspreekavond is belegd. In het definitieve waterbeheersplan is niet aan de bezwaren vanuit de sportvisserij tegemoet gekomen.

In Oost-Gelderland zijn met *beheer- en inrichtingsplannen* verschillende ervaringen mee opgedaan. Bij het Inrichtingsplan van de Boven Slinge is de sportvisserij na verloop van tijd in de projectgroep vertegenwoordigd. Hier is ook tegemoet gekomen aan wensen vanuit de sportvisserij voor de bevissingsmogelijkheden. Bij het Beheer- en inrichtingsplan van de Groenlose Slinge is de sportvisserij niet betrokken. Er zijn toezeggingen gedaan dat bij de detailuitwerking de sportvisserij betrokken zou worden, maar tot op heden is dit niet het geval. Inhoudelijk is men ook nog niet aan de wensen vanuit de sportvisserij tegemoet gekomen.

6.4.4 Gezamenlijk vormen van beleid met derden

Noch in Oost-Gelderland, noch in Midden Noord-Holland zijn gezamenlijke beleidsplannen opgesteld tussen de waterbeheerder en de sportvisserij.

Lijst van in het rapport gebruikte afkortingen

AHV	Amsterdamse Hengelsport Vereniging
AID	Algemene Inspectie Dienst (Ministerie van LNV)
ANWB	Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB
BOA	Bijzondere OpsporingsAmbtenaar
BOD	Breed Overleg Deltawateren
BOW	Breed Overleg Waterrecreatie
CLC	Centrale Landinrichtings Commissie
CIPS	Confédération Internationale de la Pêche Sportive
DIBEVO	Dierenbenodigdheden en voeders
EAA	European Anglers Alliance
EFSA	European Federation of Sea Anglers
EFTTA	European Fishing Tackle Trade Association
EG	Europese Gemeenschap
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
FONV	Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen
HSV	Hengelsportvereniging
IBN-DLO	Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek
IVN	Instituut voor Natuurbeschermingseducatie
IWOG	Integraal Waterbeheersplan Oost-Gelderland 1994-1998
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging
KNMC	Koninklijke Nederlandse Motorboot Club
KNNV	Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
KNRB	Koninklijke Nederlandse Roeibond
KNWV	Koninklijk Nederlands Watersport Verbond
LNV	Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Ministerie van)
LOP	Landelijk Overleg Platform
NASO	Nederlandse Autonome Sportvisserij Organisatie
NBP	Natuurbeleidsplan
NeBas	Nederlandse Bond voor aangepaste sporten
NFB	Nederlandse Federatie van Brandingsporten
NIPO	Nederlands Instituut voor Publieke Opinie en het marktonderzoek bv
NKB	Nederlandse Kano Bond
NNWB	Noord-Nederlandse Watersport Bond
NVVS	Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties
NVvT	Nederlandse Vereniging van Toerzeilers
NWB	Nederlandse Waterski Bond
OVB	Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij
POLG	Provinciaal Overleg Landelijk Gebied
POP	Provinciaal Overleg Platform
POS	Provinciaal Overleg Sportvisserij Noord-Holland
RAVON	Stichting Amfibieën, Reptielen en Vissenonderzoek
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
rwzi	rioolwaterzuiveringsinrichting
SSL	Stichting Sportvisserij Limburg

SOGF	Samenwerkende OostGelderse Federaties
SVG	Stichting Viscentra Gehandicapten
VBC	Visstandbeheercommissie
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (Ministerie van)
VZZ	Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming
WCL	Waardevolle CultuurLandschappen
ws	waterschap
WVO	Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren

Literatuur

In dit rapport geciteerde literatuur is gezet in een vet lettertype. Overige interessante literatuur in een normaal lettertype.

Aar U. van & M. Dijkstra, 1996. *Beheervisie AHV-wateren*. In opdracht van de Amsterdamse Hengelsport Vereniging. Urban van Aar, bureau voor water en landschapsarchitectuur. Amsterdam.

Analyse van het aantal uitgereikte visakten en het fenomeen zwartvissen, in de jaren 1964 t.m. 1994, 1995. Vereniging Nederlandse Autonome Sportvisserij Organisaties.

Arkel H.O.M., 1980. *De Kamer voor de Binnenvisserij: aantekeningen betreffende haar geschiedenis, taak samenstelling, werkwijze en beslissingen*. Kamer voor de Binnenvisserij. 's-Gravenhage.

Bakker J.G., 1983. *Ontwikkelingen van visgedrag en kenmerken. De Nederlandse sportvisser*. In Recreatie & Toerisme 1983 no. 6 p. 237-242.

Bakker J.G., E. Kugel & C.R. van Zwam, 1988. *Privatisering Maasplassen kost sportvisser geld. Van provincie naar Aqua Terra*. In Recreatie & Toerisme 1988 nr. 12 p. 363-366.

Bakker J.G., J.E.M. de Milliano & W.F.A.M. van Sambeek, 1986a. *Relatie sportvissen en plankzeilen (1): conflict of harmonie? Onderzoek in opdracht van LaVi*. In Recreatie & Toerisme 1986 nr. 11 p. 465-468.

Bakker J.G., J.E.M. de Milliano & W.F.A.M. van Sambeek, 1986b. *Relatie sportvissen en plankzeilen (2): conflict of harmonie? Meninge en aanbevelingen over maatregelen*. In Recreatie & Toerisme 1986 nr. 12 p. 515-518.

Bakker P.J. den, 1990. *Betekenis van integraal waterbeheer voor de sportvisserij*. In Recreatie 1990 nr ? p. 8-11.

Barkema B.R., 1989. *Sportvisserij in het veenweidegebied. Knelpunten en mogelijke oplossingen*. Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties. Amersfoort.

***Basis- en Inrichtingsplan Ecologische Verbindingszone Groenlose Slinge (inclusief Steenbeek)*, 1995. Biologisch Station Zwilbrock e.V. in opdracht van het Waterschap van de Berkel. Vreden (D).**

Beheersplan Roosendaalse- en Steenbergse Vliet, 1993. In Bestuurskontakt nr. 93 p. 19.

***Beleid onroerende zaken*, 1996. Waterschap Het Lange Rond. Alkmaar.**

Beleidsnota natuur en landschap in Noord-Holland, 1986. Provinciaal bestuur van Noord-Holland. Haarlem.

Bermond B., 1992. *Leed bij dieren of de mythe van het bewustzijn*. Universiteit van Amsterdam. Faculteit der Psychologie.

Bermond B., A.H.M. Lohman & J.M.H. Vossen, 1996. *Open brief aan de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*.

Besluit van 23 mei 1985, houdende Reglement voor de binnenvisserij 1985, 1985. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 1985, nr. 283.

Besluit van 5 juni 1985, houdende Reglement minimummaten en gesloten tijden 1985, 1985. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 1985, nr. 301.

Blom B., 1973. *Het gebruik van de Nederlandse rivieren en overige binnenwateren als viswater per 1 januari 1971*. Documentatierapport nr. 16. Hoofdafdeling Sportvisserij en Beroepsbinnenvisserij van de Directie van de Visserijen. 's-Gravenhage.

Boer J. de & Q.T. Dao, 1994. *Verontreinigingen in aal: monitorprogramma ten behoeve van de Nederlandse sportvisserij 1993*. DLO-Rijksinstituut voor Visserijonderzoek. Rapport 94.004. IJmuiden.

Bon J. van & J.J. Boersema, 1988. *Metallisch lood bij de jacht, de schietsport en de sportvisserij; een onderzoek naar de verspreiding, de effecten en de gebruiksalternatieven van metallisch lood*. Rijksuniversiteit Groningen Interfacultaire Vakgroep Energie en Milieukunde I.V.E.M.-rapport nr. 24. Groningen.

Bongers J.J.A., 1989. *Gerichte marktwerking ter vergroting sportvisserijtoerisme wenselijk. Nederland-Visland*. In *Recreatie & Toerisme* 1989 no. 6 p. 223.

Bongers J.J.A., 1986. *Sportvisserij en toeristisch-recreatief beleid: een verspeelde kans? Economische betekenis sportvisserij onderschat*. In *Recreatie & Toerisme* 1986 no. 9 p. 374-377.

Bongers J.J.A., 1985. *Literatuurverkenning vormgeving en inrichting viswater*. Landbouwhogeschool Vakgroep Cultuurtechniek 'De Nieuwlanden' en Nederlandse Vereniging van sportvisserijfederaties. Mededeling Vakgroep Cultuurtechniek no. 79, Wageningen.

Bongers J.J.A., 1984. *Sportvisserij op Vlietland; nu en in de toekomst*. Arnhem.

Bongers J.J.A., 1982. *De Nederlandse sportvisser anno 1980/1981; een onderzoek naar de kenmerken en het gedrag van de sportvisser anno 1980/1981*. Documentatierapport nr. 25. Directie van de Visserijen. Den Haag.

Bongers J.J.A. & L.H.M. Grosze Nipper, 1987. *NIPO-onderzoek wijst uit: Toename aantal jeugdige sportvisserij in 1986*. In *Recreatie & Toerisme* 1987 nr. 5 p. 208-211.

Booij H., M.A.G.T. van den Hoop, J.A. Janus & B. Loos, 1993. *Alternatieven onder schot; een vergelijking tussen bismut, ijzer, zink en lood bij jacht en sportvisserij*. Rapport no. 710401026 Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Bilthoven.

Boon, D., 1979. *Dierenwelzijn & Recht*. Gouda Quint BV. Arnhem.

Bos P., 1987. *Over pijn en angst. Wat voelt een aan de haak geslagen vis?* In *Argus* 1987 nr. 1 p. 5-6.

Bosman D.A.F., 1994. *Sportvisserij in natuurgebieden*. Stageverslag. Amersfoort.

Breedijk M.A.C., 1997. *Belangennetwerken in der sportvisserij*. DLO-Staring Centrum, Rapport 458. Wageningen.

Brussaard W., 1987. *De spelregels van de ruimtelijke ordening 1986*. Rijksplanologische Dienst, publikatie 87-3, Distributiecentrum Overheidspublikaties. 's-Gravenhage.

Cramer W., J. de Jong & J.A. Los, 1984. *Handboek voor Milieubeheer. Waterbeheer*. Samsom H.D. Tjeenk Willink. Alphen aan den Rijn/Deurne.

De economische betekenis van watersport en sportvisserij in Nederland, 1988. Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme. Breda.

Deijck C.F.J. van, 1993. *Sportvisserij en visstandbeheersplannen*. In *OVB-Bericht* 1993 nr. 2 p. 59-62.

Densen, W. van, J. Backx & H. Bakker, 1990. *Monitoren van visbestanden in het Nederlandse binnenwater*. In *De Levende Natuur* 1990 nr. 5 p. 146-153.

Dijk A. & T. Hermanussen, 1994. *Integraal waterbeheer en de Boven Slinge*. In *Het Waterschap* 1994, nr. 10, p. 414-417.

Dorp, J.H. van, 1984. *Aspecten van de relatie natuurbeheer - binnenvisserij. Kaart en beschrijving van de gebieden in Nederland waar door middel van een Publiekrechtelijke regeling het Verbod op Nachtvissen en de Gesloten Tijd niet opgeheven zou moeten worden*. Verslag van een 3-maands praktijkstage bij de Inspectie Natuurbeschoud te Utrecht in de periode februari tot en met april 1984. Staatsbosbeheer, Inspectie Natuurbeschoud, Utrecht.

Feith A.F., 1982. *Visstand, visserij en waterkwaliteit; Bijdrage ten behoeve van het opstellen van rijks- en provinciale waterkwaliteitsplannen*. Documentatierapport nr. 24 Directie van de Visserijen. Den Haag.

Gids voor gehandicapte sportvissers; praktische tips, kaarten, stekinformatie, 1982. Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties. Amersfoort.

Gijsbertse H., 1992. *Cursussen, voorlichting en onderzoek belangrijker dan pootvis*. In *Recreatie & Toerisme* 1992 nr. 11 p. 33.

Havekes H.J.M. & W.G.M. Heldens, 1990. *De Wet op de waterhuishouding. Integraal waterbeheer in juridisch perspectief*. Koninklijke Vermande bv. Lelystad.

Hekhuis H.J. & D.W. Bruil, 1995. *Handhaving groene wetten: samen naar een oplossing!*. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. IBN-rapport 178. Wageningen.

Hengelaars mijden hinderlijke recreatie, 1993. In *Bestuurskontakt* nr. 93. p.3.

Hengelsport en Binnenvisserij, 1987. Infotitel 14. Ministerie van Landbouw en Visserij. Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen. Staatsdrukkerij. Den Haag.

***Heroverweging instrumentarium binnenvisserij*, 1987. Interdepartementaal Beleidsonderzoek. Begrotingsvoorbereiding 1988. Deelrapport nr. 1. Interdepartementale heroverwegingswerkgroep 'Instrumentarium binnenvisserij'. (Den Haag).**

Het opstellen van visstandbeheerplannen in het kort, 1995. Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties. Amersfoort.

Hosper S.H., M.L. Meijer & P.A. Walker (red.), 1992. *Handleiding Actief Biologisch Beheer*. Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) en Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVb).

Integraal Waterbeheersplan Oost-Gelderland (IWOG) 1994-1998, 1994. Waterschap van de Oude IJssel, Waterschap van de Berkel, Waterschap IJsselland-Baakse Beek, Polderdistrict Rijn en IJssel, Zuiveringschap Oost-Gelderland ism TAUW Infra Consult.

Jaarverslag 1-4-1985 - 31-12-1986, 1987. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij. Nieuwegein.

Jaarverslag 1984, 1985. Secretariaat van de Kamer voor de Binnenvisserij. Den Haag.

Jaarverslag NVVS 1988-1995. Nederlandse Vereniging van Sportvissersorganisaties. Amersfoort.

Jong J.W. de, 1996. *De bijdrage van hengelsportverenigingen aan het waterkwaliteitsbeheer*. Voordracht symposium 90 jaar AHV. 24 mei 1996. Amsterdam.

Kamman J. & W. Peschke, 1996. *Evaluatie van de regio-avonden*. Interne notitie. Niet gepubliceerd.

Kamperen en vissen bij de boer, 1990. Stichting Vrije Recreatie en Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties. Amersfoort.

Kamphorst T.J., 1969. *De sportvisserij in Midden-Utrecht (een terreinverkenning)*. Mededelingen van het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht no. 55. Utrecht.

Ketelaar F.C.J., 1978. *Oude zakelijke rechten vroeger, nu en in de toekomst*. Universitaire Pers Leiden. W.E.J. Tjeenk Willink. Zwolle.

Ketting K. (red.), 1983. *Elseviers grote boek voor de sportvisserij*. Derde druk. Elsevier. Amsterdam/Brussel.

Klein Breteler P.H.M., 1982. *Sportvisserij in Zeeland; een inzicht in recreatiebeleid, sportvisserijwetgeving, en -vergunningenbeleid, alsmede accommodatieknelpunten in Zeeland*. Delta Federatie, Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties.

Klein Breteler P.H.M., 1988. *Visstandbeheer in de provincie Overijssel in relatie tot de waterhuishouding*.

Deel 1: Organisatiestructuur en Strategie-ontwikkeling

Deel 2: Situatie-analyse

Hoofdpijnen en aanbevelingen. Organisatie tot Verbetering van de Binnenvisserij. Nieuwegein.

Klein Breteler P.H.M., A.J.P. Raat & M.P. Grimm, 1989. *Visstandbeheer en waterhuishoudkundig beheer: knelpunten en mogelijkheden*. In *H₂O* (22) 1989, nr. 11, p. 325-329.

Kluiters J., 1993. *Water: van de ecologische kant : ecologisch omgaan met water en oevers in Noord-Holland*. Provincie Noord-Holland. Dienst Ruimte en Groen.

Koe, J. de, 1991. *Recreatief medegebruik van verpachte waterschapsterreinen. Een onderzoek naar de mogelijkheden voor het uitzetten van wandelpaden op verpachte waterschapsterreinen*. Werkgroep Recreatie. Rapport nr. 13. Doctoraalscriptie Werkgroep Recreatie/ Vakgroep Agrarisch Recht. Landbouwniversiteit Wageningen.

Kok F.J.M. de, 1983. *De vis wordt duur betaald. Waterkwaliteitsbeleid in Nederland*. In *Recreatie & Toerisme* 1983 no. 6 p. 233-236.

Korteweg K.N., 1937. *De Heerlijkheid Altena en de veer- en vischrechten op het bovenende der Merwede*. Proefschrift Rijksuniversiteit Leiden. J. Muusses. Purmerend.

Kraak E.M., 1986. *Sportvisserij - Gevaar voor visetende vogels!* In *Vogeljaar*, tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming 1986 nr. 1 p. 32-34.

Kugel E., L.M.J. Martens & C.R. van Zwam, 1988. *Sportvissen op de Middenlimburgse Maasplassen. Een onderzoek naar gebruik en betekenis van de Middenlimburgse Maasplassen door en voor de sportvissers en de mogelijke gevolgen van de privatisering hierop*. Landbouwniversiteit Wageningen. Werkgroep Recreatie.

Kuijpers C.B.F. & P. Glasbergen, 1990. *Perspectieven voor integraal waterbeheer. Een bestuurskundige analyse ten behoeve van de uitwerking van integraal waterbeheer*. SDU Uitgeverij. 's-Gravenhage.

Leentvaar J., 1994. *Integraal waterbeheer is mensenwerk*. Inaugurele rede 15 september 1994. Landbouwniversiteit Wageningen.

Lengkeek J., 1989a. *Sterk water. Een onderzoek naar privatisering in de sportvisserij*. Mededelingen van de Werkgroep Recreatie no. 15. Landbouwniversiteit Wageningen.

Lengkeek J., 1989b. *Maatschappelijke organisaties in het proces van privatisering. Toekomstige rol hengelsportorganisaties*. In Recreatie & Toerisme 1989 nr. 5 p. W XIII-XV.

Leuven R., H. de Nie & G. van der Velde, 1988. *Vistrappen en paaiplaatsen gevraagd*. In Natuur en Milieu november 1988, p. 4-9.

Meché A.P. van der, 1996. *De rol van de Amsterdamse Hengelsportvereniging (AHV) in het integraal waterbeheer*. Voordracht symposium 90 jaar AHV 24 mei 1996. Amsterdam.

Meché A.P. van der, 1993. *Het visstandbeheersplan in de praktijk*. In OVB-Bericht 1993 nr. 2 p. 44-50.

Meyere J.C., 1937. *Oude nog bestaande zakelijke rechten*. Tweede druk. H.J. Paris. Amsterdam.

Milliano J.E.M. de & W.F.A.M. van Sambeek, 1986. *Sportvissen en plankzeilen. Een onderzoek naar conflicten en maatregelen*. Mededelingen van de Werkgroep Recreatie no. 4. Landbouwniversiteit Wageningen.

Molen H. van der, 1996. *Vissen in helder water*. Voordracht symposium 90 jaar AHV. 24 mei 1996. Amsterdam.

Moquette F. & E. Stoop (red.), (1995). *Waterwereld, ontdekkingsstocht langs visrijk waterland*. Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties. BDU Grafisch Bedrijf. Barneveld.

National angling survey, 1994. National Rivers Authority. Fisheries Technical Report 5. HMSO. London.

Nie H. W. de, 1996. *Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen*. Media Publishing. Doetinchem.

Nie H. de, 1988. *Wordt de visfauna geprivatiseerd? De OVB als bijwagen van de pleziervisserij*. In Argus 1998 nr. 2 p. 13-14.

Nie H. de, 1987. *De nvvs en 'het huis van de vis'. Een bespreking van het jaarverslag van de sportvisserijvereniging*. In Argus 1987 nr. 4 p. 9-10.

Nie H. de, 1986. *Belachelijke gedachten van OVB*. In Argus 1986 nr. 3 p. 12.

Nota ecologisch beheer in Noord-Holland, 1985. Provinciaal bestuur van Noord-Holland. Haarlem.

Nota faunabeheer, 1987. *De plaats van de jacht en de visserij in het faunabeheer*. Stichting 'Het Noordhollands Landschap.

Nota Integraal Visstandbeheer, 1995. Rapportage interdepartementale werkgroep integraal visstandbeheer. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Ministerie van Verkeer & Waterstaat.

Notitie beleid beroepsbinnenvisserij, 1991.

Notitie visstandbeheercommissies in de binnenwateren. In voorbereiding.

Onderzoek naar de daling van het aantal uitgereikte viskaarten in het seizoen 1984/1985, (198?). NIPO, het Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie en het Marktonderzoek B.V.

Onderzoek sportvisakte 1994, 1995. I-tekstdeel; II-Tabellendeel. NIPO, rapport no. Y-123. Amsterdam.

Onderzoek sportvisakte 1995, 1996. I-tekstdeel; II-Tabellendeel. NIPO, rapport no. ?. Amsterdam.

Onderzoek visparticipatie 1994, 1994. NIPO, rapport no. Y-124. Amsterdam.

Philipsen J.F.B. & J.G. Bakker, 1989. *Privatisering van water- en hengelsportaccommodaties. Een onderzoek naar processen en effecten*. Mededelingen van de Werkgroep Recreatie no. 15. Landbouwuniversiteit Wageningen.

Plankzeilen op hengelsportwater, 1984. *Onderzoek naar hinderervaringen van hengelsportverenigingen*. Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties. Amersfoort.

Potting S.M.C., 1989. *De consumptie van vis door sportvissers*. Hoofdinspectie van de volksgezondheid voor de levensmiddelen en de keuring van waren, Staatstoezicht op de volksgezondheid en Sector volksgezondheid en milieu, gemeentelijke geneeskundige en gezondheidsdienst Amsterdam. Rijswijk.

Praktische betekenis van ruilverkaveling voor de sportvisserij; een analyse van voorontwerp-rapporten voor ruilverkaveling; een enquête onder hengelsportorganisaties over hun betrokkenheid bij ruilverkavelingen, mei 1985.

Prinssen J.C.C. & J.A. Kropman, 1975. *De Nederlandse sportvisser. Samenvatting van een onderzoek naar kenmerken, gedrag en wensen van de sportvissers*. Instituut voor Toegepaste Sociologie. Nijmegen.

Quak J., 1996a. *Visserijnota Noord-Holland 1996-2005*. Hengelsportfederatie De Noordkop, Federatie van Hengelsportverenigingen Midden Noord-Holland, Hengelsportfederatie Noord-West Nederland, Federatie van Hengelsportverenigingen in het Gooi- en Eemland e.o., Noordhollandse Bond van Beroepsvissers, Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij. Nieuwegein.

Quak J., 1996b. *Praktijkboek voor de sport- en beroepsvisserij in Noord-Holland*. Hengelsportfederatie De Noordkop, Federatie van Hengelsportverenigingen Midden Noord-Holland, Hengelsportfederatie Noord-West Nederland, Federatie van Hengelsportverenigingen in het Gooi- en Eemland e.o., Noordhollandse Bond van Beroepsbinnenvissers, Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij. Nieuwegein.

Quak J., 1993. *De visstand in een beheersplan*. In OVB-Bericht 1993 nr. 2 p. 54-58.

Quak J. & P. Riemersma, 1993. *Visstandbeheerplan Kempensche beken, periode 1994 - 1999*. Vereniging Dommelvisrecht en Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij. Nieuwegein.

Recreatief medegebruik of specifiek aanbod?, 1982. Een analyse van de kosten van recreatieve voorzieningen ten behoeve van fietsen, wandelen, paardrijden en vissen. Ingenieursbureau Oranjewoud B.V., Terp B.V. Heerenveen.

Rode lijst van vissen, 1996. In OVB-Bericht 1996-3.

Rooijackers R.M.M., P.J.T. Verstraelen & L. van Liere (red.), 1992. *Integraal (water)beheer in de praktijk gebracht*. Rapporten en nota's no. 28. Commissie voor Hydrologisch Onderzoek TNO. Delft.

Santvoort J.A.W.S. van, 1993. *Beroepsvissers en visstandbeheersplannen*. In OVB-Bericht 1993 nr. 2 p. 51-53.

Schmelling W., 1996. *Rapportage werkgroep vislood*. (niet gepubliceerd).

Schouten W.J. & J. Quak, 1995. *Visstandbeheerplan Voer, periode 1996-2000*. Visstandverbetering Maas, Visvereniging 'La Truite' en Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij. Nieuwegein.

Spiegel A. van der, 1993. *Doel en inhoud van een visstand beheersplan*. In OVB-Bericht 1993 nr. 2 p. 39-43.

Sportvisserij aan en op het Lauwersmeer, 1987. *Knelpunten en ontwikkelingsmogelijkheden*. Provinciaal Groninger Fonds tot verkrijging en behoud van goed hengelwater, Federatie Friesland van Sportvisserijverenigingen, Drentse Federatie van Hengelsportverenigingen, Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties.

***Sportvisserij en andere vormen van waterrecreatie*, 1993. Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties. Amersfoort.**

Sportvisserij en het beheer van water- en oeverplanten, (19??). Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties. Amersfoort.

Sportvisserij en toeristisch-recreatief beleid een verspeelde kans?, 1986. Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties. Amersfoort.

***Sportvisserij-gebruik in Oost-Gelderland*, 1994. *Achtergronddocument -nummer 1- ten behoeve van het sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse wateren*. Commissie Sportvisserij Oostgelderse Wateren.**

***Sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse wateren*, 1995. Commissie Sportvisserij Oostgelderse Wateren.**

***Sportvisserij Ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel; visserijkundig beheer en sportvisserijgebruik*, 1996. Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties, Hengelsportfederatie De Oude IJssel, Vereniging Hengelsportfederatie Oost-Nederland. Hengelsportfederatie Veluwezoom. Amersfoort.**

Sportvisserijontwikkelingsplan, 199?. *Watersysteem Maas. Visserijkundig beheer en sportvisserijgebruik*. Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties.

Steinmetz B., 1979. *De in de visseizoenen 1975/1976, 1976/1977 en 1977/1978 per gemeente uitgereikte publiekrechtelijke visdocumenten*. Documentatie-rapporten nr. 22. Directie van de Visserijen. Den Haag.

Steinmetz B., 1976. *De in de visseizoenen 1973/1974 en 1974/1975 per gemeente uitgereikte publiekrechtelijke visdocumenten*. Documentatie-rapporten nr. 19. Hoofdafdeling Sportvisserij en Beroepsbinnenvisserij. Directie van de Visserijen. 's-Gravenhage.

***Structuurschema Groene Ruimte*, 1992. *Ontwerp-planologische kernbeslissing*. Ministerie van LNV.**

Teisman G., 1993. *De reconstructie van beleidsprocessen: over fasen, stromen en rondten*. In Heffen O. van & M.J.W. van Twist: *Beleid en wetenschap, hedendaagse bestuurskundige beschouwingen*. Samsom H.D. Tjeenk Willink. Alphen aan den Rijn.

Timmerman B., 1995. *Dierenwelzijnsknelpunten en aanbevelingen. Notitie Dierenbescherming.* Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren. Den Haag. In: *Commentaren op de nota Dynamiek en Vernieuwing van maatschappelijke organisaties zoals die naar de Tweede Kamer zijn gestuurd 1995.*

Tomeff H., 1989. *Daling aantal verkochte visakten zet door.* In Recreatie & Toerisme 1989 nr. 11 p. 370-371.

Trench C.C., 1975. *De geschiedenis van de sportvisserij.* Vertaald en bewerkt door K. Ketting. Uitgeverij Interdijk B.V. Schiphol-Oost.

Veldkamp R., 1994. *Voedselkeus van Aalscholvers *Phalacrocorax carbo sinensis* in Noordwest-Overijssel.* Bureau Veldkamp voor ecologisch onderzoek en advies. Steenwijk.

Vereniging en politie binden samen strijd aan tegen zwartvissen 1993. In OVB-Bericht 1993 nr. 3 p. 83-87.

Verheijen F.J. & R.J.A. Buwalda, 1988. *Doen pijn en angst een gehaakte en gedrilde karper lijden?* Rijksuniversiteit Utrecht.

Verslag van het Symposium 'Integraal Waterbeheer op Provinciale schaal', 1989. Stichting Milieufederatie Groningen. Vereniging Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij, afdeling Groningen. Groningen.

Vervolg Rapport Fort Veldhuis, 1992. Gezamenlijke Water- en Visstandkommissie der Federaties Midden Noord-Holland en De Noordkop.

Vink N. (red.), 1996. *Jaarverslag Federatie van Hengelsportverenigingen Midden Noord-Holland.*

Visdocumentencontrole in Friesland en Noord-Holland Zuid, 1996. OVB-Bericht 1996-3, p. 81-83.

Vissen in schoon water, 1994. Advies voor een ecologisch verantwoord beheer en gebruik van binnenwateren, toegespitst op zoetwatervissen. Natuurbeschermingsraad, Utrecht, januari 1994.

Visserijwet 1963, 1970. No 45 Schuurman en Jordens, Zwolle.

Visstandbeheer in het Nederlandse binnenwater, 1989. Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties (NVVS). Amersfoort.

Visstanden in Oost-Gelderland, 1994. Achtergronddocument -nummer 2- ten behoeve van het sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse wateren. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij in samenwerking met Pootvisfonds van de Berkel, Hengelsportfederatie de Oude IJssel en Nederlandse Vereniging van sportvisserijfederaties.

Voet, J.L.M. van der, 1987. *Recreatief gebruik van waterschapsterreinen*. Mededelingen van de Werkgroep Recreatie 9. Landbouwniversiteit Wageningen.

Vormgeving en inrichting viswater, 1990. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. directie Openluchtrecreatie. 's-Gravenhage.

Vries G.G. de, 1996. *Visstandbeheer binnen de recreatieschappen*. Voordracht symposium 90 jaar AHV. 24 mei 1996. Amsterdam.

Water in uitvoering, 1995. *Beleidsnota: Evaluatie van het Waterhuishoudingsplan en anticipatie op een volgend plan*. Dienst Milieu en Water. Provinciaal Bestuur van Noord-Holland. Haarlem.

***Water- en visstandbeheer Fort Veldhuis*, 1990. Gezamenlijke Water- en Visstandkommissie der Federaties Midden Noord-Holland en De Noordkop, Provinciale Waterstaat Noord-Holland en Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties.**

***Waterbeheersplan 1992-1995*, 1992. Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en Westfriesland. Edam.**

***Waterbeheersplan 1993-1996*, 1993. Waterschap Het Lange Rond. Alkmaar.**

***Waterbeheersplan De Waterlanden 1995-1999*, 1996. *Inclusief het waterkwaliteitsdeel van het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier*. Waterschap De Waterlanden en Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier.**

***Waterhuishoudingsplan Gelderland, 1996-2000*, 1996. Provincie Gelderland. Arnhem.**

Waterhuishoudingsplan, 1991. *Water in beweging*. Provinciaal bestuur van Gelderland. Arnhem.

Waterschappen en recreatief medegebruik, 1991. Unie van Waterschappen en Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. 's-Gravenhage.

Zijden J.M.P.H. van der, 1993. *Vissen is meer dan vissen*. In OVB-bericht 1993 nr. 2 p. 34-38.

Aanhangsel A Stappenplan voor het maken van een visstand-beheerplan

Bron: Visstandbeheer, 1989.

stap 1	inventarisatie
A objectbeschrijving
B bepaling waterkwaliteit
C inventarisatie water- en oeverplanten
D inventarisatie van de visstand
E inventarisatie wensen en klachten van de leden
F inventarisatie van de visvoedselorganismen (meestal niet noodzakelijk)
stap 2	Doelformulering
- vergelijking resultaten en beoordeling (A t/m F)
- vaststellen doelen
stap 3	Maatregelen
- vis uitzetten
- vis onttrekken
- vergunningsvoorwaarden
- maatregelen ten aanzien van de randvoorwaarden
stap 4	Uitvoering
- draaiboek
stap 5	Evaluatie
Toelichting
stap 1A	Objectbeschrijving
1 omschrijving van het water
- breedte, diepte, lengte en oppervlak water;
- grondsoort, helling onderwatertalud, dwarsprofiel, dikte baggerlaag, aard van de oever, stroming;
2 ruimtelijk ordeningsaspecten
- toegankelijkheid, andere gebruikers, bestemmingsplannen, looprecht, diverse belemmeringen voor vis en visser
3 wederpartijen
- eigenaar/verhuurder, onderhoudsplichtige, waterkwaliteits- en -kwantiteitsbeheerder, recreatieschap, visrechthebbenden aangrenzend water
4 visrecht en bevissing
- gesplitste verhuur of volledig visrecht; beroepsvisserij; regelgeving met betrekking tot de bevissing; hoe is de bevissing in het aangrenzende water?

	<p>5 karakteristiek van het gebied</p> <ul style="list-style-type: none"> - watertype, vorm van het viswater, grondsoort, herkomst water, begroeiing rondom water, oever, taludhelling
stap 1B	<p>Bepaling waterkwaliteit</p> <p>oppervlaktewaterbemonstering:</p> <p>maandbemonstering: zuurstof</p> <p>kwartaalbemonstering: zichtdiepte, chloridegehalte, zuurbindend vermogen, zuurgraad (pH), ammoniumgehalte (NH_4^+), ammoniakgehalte (NH_3)</p> <p>dieptemonsters (waterkwaliteit langs bodem):</p> <p>kwartaalbemonstering: watertemperatuur, chloridegehalte en zuurstofgehalte (indien noodzakelijk zwavelwaterstof (H_2S)).</p>
stap 1C	<p>Inventarisatie water- en oeverplanten</p> <p>opstellen biologisch rapport (minimaal jaarlijks)</p> <p>onderscheid in oeverplanten en waterplanten (emergente planten, drijfbladplanten, drijvende planten, ondergedoken planten en flab</p>
stap 1D	<p>inventarisatie van de visstand</p> <p>hengelvangstregistratie: kwaliteit van de vis(stand), soortensamenstelling, waardering van de hengelvangst</p>
stap 1E	<p>inventarisatie klachten/wensen van de leden</p> <p>een jaarlijkse schriftelijke enquête onder de leden</p>
<p>Indien bepaalde vragen onvoldoende zijn beantwoord dan kunnen de volgende stappen worden uitgebreid:</p>	
stap 1B	<p>nadere informatie over de waterkwaliteit kan worden ingewonnen bij de waterbeheerder;</p>
stap 1D	<p>bestandsopname met beroepsvistuigen (zegen of elektrovisttuig) eventueel kan met behulp van schubbemonstering de leeftijdsopbouw van de gevangen vis worden bepaald. Indien uit deze analyse blijkt dat er groeistagnatie optreedt, dan kan stap 1F (inventarisatie visvoedselorganismen) noodzakelijk zijn.</p>

Aanhangsel B Planvorming in Oost-Gelderland

B.1 Sportvisserij

B.1.1 Sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse Wateren

In 1995 is het sportvisserij-ontwikkelingsplan Oostgelderse wateren (1995) opgesteld door de commissie Sportvisserij Oostgelderse Wateren. Dit is een gemeenschappelijke commissie van de Federatie De Oude IJssel en het pootvisfonds van de Berkel. Bij het opstellen van het sportvisserij-ontwikkelingsplan is de commissie bijgestaan door een regio-adviseur van de NVVS en door de OVB. Bij het opstellen van dit plan zijn geen vertegenwoordigers van andere belangengroepen betrokken, zoals de waterbeheerder, de natuurbescherming of de beroepvisserij.

Het sportvisserij-ontwikkelingsplan is gefinancierd door de federatie en het pootvisfonds aangevuld met een kleine aanvullende bijdrage van de NVVS en de OVB. Doel van het plan is om meer inzicht te krijgen in de sportvisserij in Oost-Gelderland. Dit ten behoeve van de eigen planvorming, maar ook om aan de andere belangengroepen duidelijk te maken waar de sportvisserij voor staat. De volgende activiteiten worden in het sportvisserij-ontwikkelingsplan ontwikkeld:

Promotie

Vergroten van de belangstelling voor sportvissen in de Oostgelderse wateren in samenwerking met de detailhandel en het toeristisch bedrijfsleven.

Sportvisserijmogelijkheden

Momenteel is de inrichting van de wateren wat betreft bereikbaarheid, toegankelijkheid en bevisbaarheid goed. In de nabije toekomst zal dit kunnen veranderen door herinrichtingsmaatregelen, bijvoorbeeld in het kader van ecologische verbindingzones. Deze maatregelen hebben naar verwachting een positief effect op de visstand en de landschappelijke aantrekkelijkheid van de wateren. De bevisbaarheid zou in de knel kunnen komen, tenzij er bij de planvorming rekening wordt gehouden met de sportvisserij (bijvoorbeeld her en der kleinschalige voorzieningen) en mits in combinatie met herinrichting niet wordt besloten de sportvisserij door verbodsbepalingen onmogelijk te maken.

Visstandbeheer

Gestreefd wordt naar een met de milieu-omstandigheden in evenwicht zijnde zo gevarieerd mogelijke visstand met een evenwichtige en duurzame populatie-opbouw. Een bijzonder accent ligt op het herstel van populaties van voor Oost-Gelderland kenmerkende soorten, zoals winde, beekforel, serpeling, kopvoorn en kwabaal. Om dit te kunnen bereiken moet worden samengewerkt met de waterbeheerders. In de uitwerking van het sportvisserij-ontwikkelingsplan wordt aangegeven wat de sportvisserij in deze van de waterbeheerders verwacht. Hiertoe worden er voor de verschillende wateren visstandbeheerplannen opgesteld.

B.1.2 Sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel (1996)

Dit sportvisserij-ontwikkelingsplan richt zich op de IJssel, het Pannerdensch Kanaal, een deel van de Nederrijn en de Oude IJssel. Het sportvisserij-ontwikkelingsplan is opgesteld door de NVVS namens de hengelsportfederatie Oost-Nederland, de hengelsportfederatie Veluwezoom en de hengelsportfederatie Oude IJssel. Vergeleken met het sportvisserij-ontwikkelingsplan Oost-Gelderse wateren biedt het sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel een uitgebreidere analyse van de bevisbaarheid, met name de looprechten. Uit veldinventarisaties blijkt dat 60% van de oever van de Oude IJssel niet bevisbaar is, omdat de sportvisser hier niet mag komen. Hierbij gaat het om de linkeroever van Laag-Keppel tot Doesburg waar het polderdistrict Rijn en IJssel de looprechten niet verhuurt, om het landgoed Kasteel Keppel en om de oevers tussen de Oude IJssel en nieuw uitgegeven bedrijventerreinen rond Doetinchem. In het sportvisserij-ontwikkelingsplan Watersysteem IJssel wordt uitgesproken dat de toegankelijkheid van de oevers langs de Oude IJssel verbeterd moet worden, met name wat betreft de looprechten.

B.1.3 Visstandbeheerplannen

De Commissie Sportvisserij Oost-Gelderse wateren heeft de OVB opdracht gegeven visstandbeheerplannen op te stellen voor de Groenlose Slinge en de Boven Slinge. Deze zijn naar verwachting in het voorjaar van 1997 gereed. De commissie is voornemens om daarna opdracht te verstrekken voor het opstellen van visstandbeheerplannen voor de Berkel en de Oude IJssel. Het opstellen van deze plannen wordt gesubsidieerd door de OVB (SSB-regeling) en het waterschap.

Het visstandbeheerplan wordt zonder overleg met andere belangengroepen opgesteld. Wel krijgen het zuiveringschap en de waterschappen de gelegenheid om concepten te becommentariëren.

B.2 Waterbeheer

B.2.1 Waterhuishoudingsplan Gelderland voor de jaren 1996-2000

Het waterhuishoudingsplan Gelderland voor de jaren 1996-2000 is het vervolg op het provinciaal Waterhuishoudingsplan 'Water in beweging' van de provincie Gelderland. Het waterhuishoudingsplan is bepalend voor het waterbeheer door de Gelderse waterschappen. In dit waterhuishoudingsplan wordt ondermeer gekozen voor:

- het beschermen van natte natuur met name in die gebieden waar natuur in concentraties voorkomt;
- het gebruiken van watergangen voor natuurontwikkeling en recreatie.

In Oost-Gelderland liggen de concentraties natte natuur met name in het gebied rond Winterswijk en in een gebied in de driehoek Eefde, Ruurlo en Steenderen.

In het waterhuishoudingsplan worden in Oost-Gelderland aan het gehele beheersgebied vijf functies voor de belangen 'landbouw en natuur' aan het oppervlaktewater en (ondiepe) grondwater toegekend:

- I water voor landbouw
- II water voor landbouw en niet-kwelafhankelijke natuur
- III water voor landbouw en kwelafhankelijke landnatuur
- IV water voor landbouw en kwelafhankelijke land- en waternatuur
- V water voor natuur van het hoogste ecologische niveau

Ook voor de belangen van huishoudens en bedrijven kunnen functies aan gebieden/wateren worden toegekend:

- VI grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening
- VII grondwater voor bedrijven

De functie voor het belang hengelsport is niet meer opgenomen in het waterhuishoudingsplan. Deze functie moet worden vastgelegd bij de herziening van de waterbeheersplannen. Figuur B1 geeft aan hoe de functies (I-V) in Oost-Gelderland zijn toegekend.

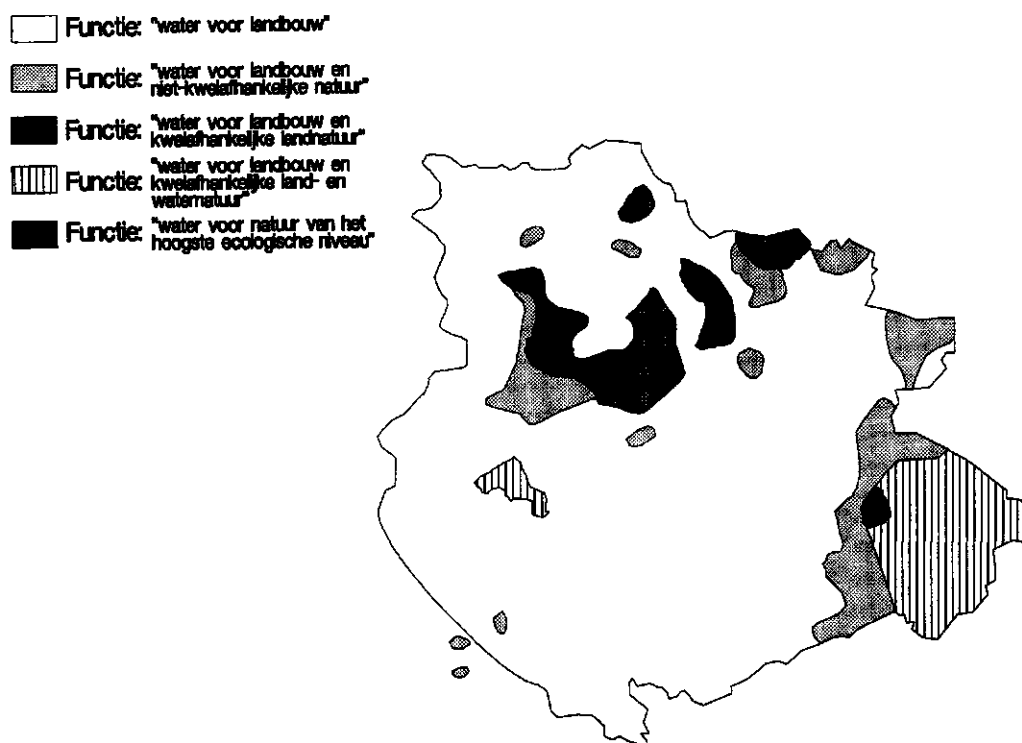

Fig. B1 Functies van wateren in Oost-Gelderland

In gebieden met functie V 'is druk vanuit de recreatie in de gebieden of langs de wateren met deze functie, behoudens extensieve recreatie zoals wandelen, in principe niet aanvaardbaar.'

B.2.2 Integraal waterbeheersplan Oost-Gelderland 1994-1998 (IWOG)

Het IWOG is een nadere uitwerking en invulling van het provinciale waterhuishoudingsplan door de waterschappen. In het IWOG wordt ten aanzien van de functiegebieden het volgende bepaald.

- In gebieden met functie V zal het waterschap niet meewerken aan het recreatief medegebruik. Deze gebieden zullen niet toegankelijk worden gemaakt voor de hengelsport. Hier zullen alleen visrechten worden verhuurd voor het doen van onderzoek in het kader van het visstandbeheer in de benedenlopen. In het nieuwe waterhuishoudingsplan worden wel mogelijkheden voor extensieve recreatie voorzien in deze gebieden.
- In gebieden met functie IV wordt gestreefd naar zonering van de recreatie.
- Waar in gebieden met functie I t/m IV onevenredige schade aan natuur of aanliggende gronden wordt verwacht als gevolg van recreatief medegebruik zal recreatief medegebruik niet worden toegestaan.
- In alle wateren dient het uitzetten van vis ten behoeve van de hengelsport te zijn afgestemd op een natuurlijke visstand. Dit betreft zowel de soortensamenstelling als de hoeveelheid vis.

In het IWOG wordt ook een voorstel voor de functietoekenning van hengelwater gedaan. Hier hebben de waterbeheerders een inspanningsverplichting om ondermeer te voldoen aan de volgende eisen:

- toegankelijkheid en bereikbaarheid van het water;
- oppervlaktewater voldoet aan grenswaarde.

De voorstellen zijn gedaan voor die wateren waar de waterbeheerders deze eisen daadwerkelijk waar kunnen maken. Voor wateren die niet zijn voorgesteld als hengelwater heeft het waterschap geen inspanningsverplichting om het hengelen mogelijk te maken. Een en ander staat los van het beleid ten aanzien van de verhuur van visrechten. Over de verhuur van visrechten wordt het volgende opgemerkt. Bij verlenging van huurovereenkomsten zal overleg plaatsvinden over wederzijdse belangen (natuurvriendelijke oeverinrichting, waterkwaliteit, uitzetten van vis, enz.). Bij de afweging of, en onder welke voorwaarden de huur kan worden voortgezet, worden nadrukkelijk gereed zijnde visstandbeheerplannen betrokken. Als een visstandbeheerplan nog niet aanwezig is, zal opstelling van zo'n plan bij verlenging van de huur worden voorgeschreven. Bij verlenging van de huur zal ook worden gelet op waterkwaliteits- en ecologische aspecten. Voor het opstellen van de visstandbeheerplannen kan ondersteunend onderzoek door de waterbeheerders uitgevoerd worden en zullen gegevens van bestaand onderzoek worden ingebracht.

Het IWOG geeft indicatief ecologische verbindingzones in Oost-Gelderland aan. Nadere uitwerking moet in samenwerking met andere overheden geschieden. De waterbeheerders willen de ingerichte verbindingzones (voor zover er een directe relatie is met het waterbeheer) graag in eigendom, beheer en onderhoud krijgen. In het IWOG wordt gesteld dat de doelstellingen van het waterhuishoudingsplan slechts gehaald kunnen worden indien ook op andere beleidsterreinen maatregelen worden getroffen. Om de doelstellingen zo veel mogelijk te realiseren wordt overleg gevoerd met andere partijen. In het IWOG wordt overleg aangekondigd met hengelsportorganisaties over visstandbeheerplannen.

B.2.3 Basis- en inrichtingsplan Ecologische Verbindingszone Groenlose Slinge (inclusief Steenbeek) (1995)

Dit basis- en inrichtingsplan is een uitwerking van de in het IWOG en het waterhuishoudingsplan vermelde ecologische verbindingszone ter hoogte van de Groenlose Slinge. Het plan is opgesteld door het Biologische Station Zwilbrock e.V. in opdracht van het waterschap van de Berkel. Het project is begeleid door vertegenwoordigers van het waterschap, het zuiveringschap, Rijk, provincie Gelderland en gemeenten. Bij de voorbereiding van het plan is de sportvisserij niet betrokken. In het plan wordt de ecologische verbindingszone ondermeer ingevuld door:

- Het opheffen van één van de twee onderhoudspaden.
- Het creëren van bos en struweel langs één zijde van de beek.
- Het creëren van plas-dras-situaties en hooilandoevers aan de andere zijde van de oever.
- Het passeerbaar maken voor vis van de stuwen door aanpassing van de stuw of de aanleg van 'bypasses'.
- Het inrichten van het onderhoudspad als (schraal) hooiland.

Met betrekking tot de sportvisserij wordt het volgende opgemerkt.

De linkeroever waar de boscorridor is gepland, moet voor het publiek worden afgesloten. Langs deze oever kan plaatselijk op goed bereikbare locaties hengelsport worden toegestaan. Dit mag er echter niet toe leiden dat er paden door de vegetatie evenwijdig aan de beek ontstaan. Op de te handhaven onderhoudspaden kan hengelsport plaats blijven vinden. In slechts enkele gevallen zal geen medegebruik van deze onderhoudspaden toegestaan moeten worden, bijvoorbeeld in een natuurontwikkelingsgebied of in de directe omgeving van de stapstenen in de verbindingszone. Ook in de ruime omgeving van de schuilhut bij het natuurbelevingspad. Dit betekent een zeer grote afname van de sportvismogelijkheden.

B.2.4 Inrichtingsplan Boven Slinge (van ws Oude IJssel)

Het inrichtingsplan Boven Slinge is opgesteld door een kleine projectgroep. In deze projectgroep hadden zitting ambtenaren van het waterschap, vertegenwoordigers van grondeigenaren, vertegenwoordigers van natuur- en milieubescherming en vertegenwoordigers van de provincie. In 1990 is het inrichtingsplan in concept vastgesteld door het waterschap. Vervolgens werd het plan gepresenteerd in de krant en tijdens een informatiebijeenkomst. Na deze bijeenkomst zijn er bezwaren ingediend vanuit de sportvisserij. Op initiatief van de provincie is de regio-adviseur van de NVVS toegevoegd aan de projectgroep en is het inrichtingsplan op onderdelen aangepast.

Het inrichtingsplan beoogt het stimuleren van meanderingsprocessen, het ontwikkelen van een ecologische verbindingszone/leefgebied en een effectieve oeverbescherming. De genomen maatregelen om dit te bereiken zijn (zie tabel B1):

Tabel B1 Maatregelen bij het inrichtingsplan Boven Slinge

stimuleren van meanderingsprocessen	<ul style="list-style-type: none"> - verwijderen van puin in oevers - ruimte creëren door grondverwerving - aanleg nieuwe beplantingen - taludverflauwingen
ontwikkelen ecologische verbindingszone / leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> - grondverwerving aan weerszijden beek - aanleg paai- en schuilgelegenheden - passeerbaar maken van bepaalde bodemvallen (stuwen) - aanleg van nieuwe en omvormen bestaande beplantingen - aanleg van vistrappen - maaiveldverlaging/verwijdering toplaag - taludverflauwingen
effectieve oeverbescherming	<ul style="list-style-type: none"> - grondverwerving aan weerszijden van de beek - wijzigen grondgebruik - aanleg beekbegeleidende beplantingen - verflauwen oevers, gecombineerd met aanplant - aanbrengen stortsteenoeverbeschermingen - omleiden beekloop

In het inrichtingsplan wordt 12 km van de Boven Slinge heringericht. Aan weerszijden wordt een oever van ca. 15 meter breedte ingericht. Hierbinnen kan de Boven Slinge vrijelijk meanderen. (Dijk & Hermanussen, 1994). De sportvismogelijkheden wijzigen niet structureel. De huidige acht visplekken worden gerespecteerd en langs de overige delen van de oever blijft extensief gebruik toegestaan. De sportvismogelijkheden zijn daar natuurlijk afhankelijk van de aanwezige begroeiing en dergelijke.

Aanhangsel C Planvorming in Midden Noord-Holland

C.1 Sportvisserij

C.1.2 Visserijnota Noord-Holland 1996-2005 en Praktijkboek Sport- en Beroepsvisserij Noord-Holland

Op initiatief van het Provinciaal Overleg Sportvisserij (POS) hebben de vier Noord-Hollandse hengelsportfederaties en de Noordhollandse Bond van Beroepsvisseren de Visserijnota Noord-Holland 1996-2005 (Quak, 1996a) opgesteld en het daarmee samenhangende Praktijkboek voor de Sportvisserij en Beroepsvisserij in Noord-Holland (Quak, 1996b). De kosten hiervoor zijn voor 75% gesubsidieerd door de Subsidieregeling Sport- en Beroepsvisserij (zie §3.6). Hoofddoelstelling van de Visserijnota en het Praktijkboek zijn verbetering van de presentatie en promotie van de visserijsector, omgaan met beleid en plannen en verbetering van het visstand- en viswaterbeheer.

De Visserijnota richt zich vooral op externe doelgroepen. Doel is het behoud en de verbetering van kwaliteit en aanbod van visserijmogelijkheden en viswateren te ondersteunen en een juist beeld te schetsen van de visserijsector bij overheden en particuliere organisaties. In de Visserijnota wordt uiteengezet welke activiteiten de sector zelf ontplooit om een duurzame visserij en een duurzaam omgaan met viswater en visstand mogelijk te maken en wat de sector van anderen verwacht. De gesignaleerde knelpunten zijn weergegeven in tabel C1.

Tabel C1 De gesignaleerde knelpunten in de Visserijnota (Quak, 1996a)

<p>Beleid en plannen algemeen</p> <p>De sportvisserij wordt vaak uitsluitend gezien als een vorm van recreatief medegebruik, gericht op het gebruik maken van een deel van de oever. Voorbij wordt gegaan aan de verschillende vormen van visserij. Zonder nadere beargumentering wordt de sportvisserij vaak gezien als verstorend bij oevers waar sprake is van natuurontwikkeling of aanleg van natuurvriendelijke oevers. veelal wordt voorbijgegaan aan het belangrijkste profiel van de sportvisser: een individuele, op rust en mooie landschappelijke omgeving selecterende recreant die daarbij graag op z'n tijd beet heeft en vis vangt.</p> <p>Er bestaat draagvlak bij de sportvisserij voor het ontwikkelen van grote trajecten natuurvriendelijke oevers, maar een drastische vermindering van de toegankelijkheid, onbereikbaarheid van het water en een te sterke zonering in tijd en ruimte worden gezien als (toekomstige) knelpunten.</p>
<p>Organisatie sportvisserij</p> <p>De ingezette professionalisering van de sportvisserij ten spijt, zijn er organisatorische knelpunten ontstaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het werkgebied van de NVVS-regio-adviseur bestrijkt een te groot gebied, ondermeer in verband met de toenemende complexiteit door integrale beleidsontwikkeling. - Er is vanuit verschillende beleidsvelden een toenemende aandacht voor de visstand en het viswater, incl. de ecologische aspecten. Hierop is vanuit de sportvisserij niet adequaat gereageerd, of reacties hebben nauwelijks effect gehad. - De organisatiestructuur van de sportvisserij in de provincie (verenigingen, federaties, POS). - De sportvisserij drijft op vrijwilligers. Dit brengt beperkingen met zich mee (tijd, menskracht en middelen).
<p>regionale en lokale knelpunten</p> <p>Er is een grote verscheidenheid aan regionale en lokale knelpunten. Deze knelpunten betreffen de visserijmogelijkheden, het viswater, de visstand en diversen.</p> <p>visserijmogelijkheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - geen visrecht (of slechts machtiging) - geen looprecht (slechts gedogen) - onvoldoende ontsluiting - te grote recreatiedruk van andere recreatievormen, te weinig voorzieningen (parkeergelegenheid, trailerhellingen) <p>viswater</p> <ul style="list-style-type: none"> - verontreiniging, eutrofiëring, riooloverstorten (water en waterbodempkwaliteit) - inrichting viswater: te weinig diepte door teveel bagger, te weinig plantenrijke oevers, te weinig paai- en opgroeimogelijkheden en schuilplaatsen, te diepe ontgroningen, te weinig inundatiegebieden - peilbeheer niet afgestemd op vis (te snel instellen van peilen, winterpeilen te laag, spuien tijdens en vlak na ijsbedekking, in zomer onvoldoende doorstroming, inlaat gebedsvreemd water) - onderhoud: te weinig visgericht (paaitijd), te rigoureuus, te dikke baggerlagen. - vismigratie: teveel versnippering van leefgebieden
<p>visstand</p> <ul style="list-style-type: none"> - soortsaamenstelling, opbouw, groei en conditie wijken af van streefbeeld (meestal door eutrofiëring) - roofvis-witvisverhouding is vaak verstoord door overschot aan witvis. Oorzaken eutrofiëring, inrichting en onderhoud

De verschillende knelpunten kunnen door de volgende maatregelen worden verzacht (tabel C2).

Tabel C2 Maatregelen om de knelpunten in Midden Noord-Holland te ondervangen (Quak, 1996a)

<p>beleid en plannen algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> - het breed verspreiden van de Visserijnota en gebruiken van de informatie bij inspraakreacties - het verspreiden van informatie over de visserij aan de hand van basisplannen per waterstaatkundige eenheid in de vorm van een notitie (1 x per 4-6 jaar) - aansluiten bij planvorming van derden (bijv. waterbeheerplannen) om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de visstand via viswatergerichte projecten - informatie aanleveren indien derden realistische en zinvolle maatregelen willen nemen - verbeteren van de relatie visserij-natuurbeheer en visstandbeheer-natuurbeheer - te allen tijde gebruik maken van inspraak- en overlegmogelijkheden; aangeven dat 'visserij-onvriendelijke maatregelen (looprecht, toegankelijkheid, ge- en verboden) alleen door de visserij kunnen worden gedragen indien dit ook voor de andere gebruikers geldt en indien de maatregelen realistisch zijn
<p>organisatie sportvisserij</p> <ul style="list-style-type: none"> - op termijn streven naar één provinciale federatie - organisatie omvormen naar acht regio's, werkend onder de provinciale federatie. Begrenzing van de regio's loopt parallel met (water)beheergebieden - fuseren tot één vereniging per gemeente - verdere professionalisering van de sector. Wellicht een provinciaal adviseur sportvisserij - beheeractiviteiten in organisatie en uitvoering omvormen naar regio's. Per regio wordt een visstandbeheercommissie ingesteld. Per regio organiseren van beheeractiviteiten naar waterstaatkundige eenheden - vergunningen wat betreft bepalingen en vismogelijkheden meer uniform maken. Visrechten meer uniform maken

Het Praktijkboek heeft als doel het in de toekomst realiseren van een duurzame visstand en visserij in de Noord-Hollandse viswateren met inachtneming van de eigen wettelijke mogelijkheden en bevoegdheden. Dit wordt uitgewerkt door:

- een leidraad om te reageren op beleidsplannen van derden op provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau.
- een leidraad voor het door de sector uit te voeren visstand- en viswaterbeheer. Voorop staat een planmatige aanpak, waarbij wordt gestreefd naar meer eenheid in organisatie en uitvoering.

Een zeer belangrijke maatregel in de Visserijnota is de gewijzigde organisatie van de sportvisserij. Voorgestaan wordt één provinciale federatie waarbinnen acht regio's actief zijn onder de koepel van de provinciale organisatie. De begrenzing van deze regio's valt samen met de grenzen van de waterbeheergebieden. Binnen de regio bestaat een goede samenwerking tussen de hengelsportverenigingen. Door de regiostructuur ontstaan goede mogelijkheden voor afstemming met beleid en planvorming van derden. Dit geldt ook voor vis- en looprechten, ruimtelijke ordening en het visstand- en viswaterbeheer. In gemeenten waar meer hengelsportverenigingen bestaan, fuseren deze tot één hengelsportvereniging. Door deze structuur ontstaat er voor de provincie één loket als het gaat om de sportvisserij: de provinciale federatie. Ook de waterbeheerders krijgen per waterstaatkundige eenheid te maken met één loket: de regio. Voor de gemeente is er één loket: de hengelsportvereniging.

Het Praktijkboek behorende bij het visserijplan (Quak, 1996b) geeft een leidraad voor de visrechthebbenden van een waterstaatkundige eenheid om een basisplan op te stellen voor het visserijbeheer. Een basisplan is een schriftelijke en gestructureerde weergave van inventarisatiegegevens.

Een basisplan onderscheidt zich van een beheerplan doordat:

- er geen nadere analyse en afstemming plaats vindt met plannen van derden;
- streefbeelden, knelpunten en maatregelen minder gedetailleerd worden uitgewerkt;
- geen kwantitatieve, gedetailleerde verbanden worden gelegd tussen visstand, viswater en visserijmogelijkheden;
- organisatorische en financiële aspecten niet worden uitgewerkt.

Na het maken van het basisplan wordt bekeken of het opstellen van gedetailleerde plannen noodzakelijk is.

In oktober en november 1996 hebben er regio-avonden plaatsgevonden voor de acht regio's (Kamman & Peschke, 1996). Hierbij is voor de visrechthebbenden (hengelsportorganisaties en beroepsvissers) uitgelegd op welke wijze de basisplannen kunnen worden gemaakt. De opkomst voor deze avonden was redelijk tot goed. De verwachting is dat het proces om deze basisplannen te maken voor de verschillende regio's veel tijd zal vergen. Indien het basisplan niet op korte termijn kan worden gerealiseerd, dan kunnen andere opties ook waardevol zijn, zoals:

- het adequaat reageren op (bestemmings)plannen
- het analyseren van eenvoudige knelpunten en aangeven van oplossingen.

C.2 Beroepsvisserij

De *Visserijnota Noord-Holland* (Quak, 1996a; zie eerder in dit aanhangsel) is mede uitgebracht door de Noordhollandse Bond van Beroepsvissers. In de nota worden ondermeer de volgende factoren genoemd die negatief zijn (en/of waren) voor de beroepsvisserij:

- het verdwijnen van viswateren (bijv. door droogmakerijen)
- toenemend ruimtebeslag door andere vormen van ruimtegebruik
- verslechtering van de waterkwaliteit
- verminderd natuurlijk onderhoud van het visbestand door het afsluiten van natuurlijke trekwegen (stuwen, dammen en dijken) en het verdwijnen van paai- en opgroeigebieden
- stroperij en diefstal van vis en vangtuigen.

Kernpunten van het beleid om de beroepsvisserij te kunnen voortzetten en de economische mogelijkheden te versterken zijn:

- het waarborgen van de huidige visrechtsituatie
- het waarborgen en waar mogelijk verbeteren van de visserijmogelijkheden
- het waar mogelijk economisch benutten van schubvis, met inachtneming van de eventuele sportvisserijbelangen en binnen een kader van verstandig visstandbeheer;
- meer promotie van de bedrijfstak als instrument, door materialen en deskundigheid, voor het water-, natuur- en visstandbeheer (inclusief de sportvisserij).

C.3 Waterbeheer

C.3.1 Nota Natuur en Landschap (1987)

De provincie Noord-Holland heeft in 1987 de nota Natuur en Landschap uitgebracht. In deze nota wordt benadrukt dat sportvisserij verstoring kan veroorzaken door betreding van oevers en varen en aanleggen met boten. Dit betreft verstoring van groepen watervogels, aantasting van oeverbegroeiingen en verstoring van daarin broedende vogels. Bij knelpunten zal de provincie er bij het rijk op aandringen om maatregelen te treffen zoals gesloten vistijden voor bepaalde wateren.

Ecologisch waterbeheer is een van de speerpunten waarop zich het beleid van de provincie Noord-Holland richt (Kluiters, 1993). Doel is het stimuleren van waterbeherende instanties om water- en oeversystemen ecologisch in te richten en te beheren. Met het instellen van 'Ecoteams' helpt de provincie waterbeheerders bij het van de grond brengen van een ecologisch water- en oeverbeheer. In zo'n eco-team hebben naast vertegenwoordigers van waterbeheerder en provincie ook andere belanghebbenden zitting: bijvoorbeeld afgevaardigden van een natuurbeschermingsorganisatie, een recreatieschap, een gemeente, maar soms ook een vertegenwoordiger van een hengelsportorganisatie. Bij de waterschappen Het Lange Rond en De Waterlanden is in 1991 een eco-team in het leven geroepen.

C.3.2 Provinciaal Waterhuishoudingsplan (1991)

In het provinciaal Waterhuishoudingsplan van de provincie Noord-Holland is de hoofddoelstelling van het waterbeheer als volgt geformuleerd: het ontwikkelen en instandhouden van gezonde watersystemen, die duurzaam gebruikt kunnen worden en ecologisch duurzaam kunnen functioneren. In het waterhuishoudingsplan zijn de doelstellingen en beleidsuitgangspunten voor het waterbeheer vastgelegd voor de periode 1991-1995 die door de waterbeheerders in waterbeheersplannen nader zijn uitgewerkt.

C.3.3 Beleidsnota Water in uitvoering (1995)

Deze beleidsnota van de provincie Noord-Holland is een aanvulling op het provinciaal waterhuishoudingsplan. In deze nota wordt het waterhuishoudingsplan geëvalueerd en worden op basis van deze evaluatie aanbevelingen gedaan voor mogelijke oplossingen van knelpunten en wijzigingen van beleid. Daarbij zijn voor de periode 1996-1998 prioriteiten gesteld.

Uit de evaluatie blijkt:

- Bij de uitvoering van het provinciaal beleid is integraal waterbeheer vooral toegepast in gebiedsgerichte projecten. In de loop van de planperiode werd dit soort projecten steeds meer zelfstandig door de waterschappen opgestart. Het merendeel van de projecten was bedoeld om de provinciale ecologische hoofdstructuur te versterken.

- Er is veel onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de waterbodems. Er zijn echter geen bodemsaneringen uitgevoerd wegens gebrek aan financiële middelen.
- In 1993-1995 is er meer prioriteit gegeven aan de problematiek van de verspreiding van micro-verontreinigingen en diffuse bronnen. In de Agrarische Nota is veel aandacht besteed aan de aanpak van overbesteding en bestrijdingsmiddelen

De speerpunten voor de komende drie jaar zijn:

- Veel aandacht zal worden besteed aan de integrale beleidsvorming en -uitvoering. Onderzocht wordt of een betere afstemming van de beleidsvelden milieu, water en ruimtelijke ordening mogelijk is.
- Voor het terugdringen van de milieubelasting door diffuse bronnen is een verregaande samenwerking tussen de betrokken partijen nodig. Er wordt een projectorganisatie opgezet om elk jaar enkele maatregelen uitvoeringsgereed te maken.
- Indien zich mogelijkheden voordoen voor de sanering van waterbodems (financieel, planologisch en technisch haalbaar) dan zal de provincie deze benutten.

C.3.4 Waterbeheersplan 1992-1995 Hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen

Het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier heeft in 1992 het Waterbeheersplan 1992-1995 opgesteld. In het waterbeheersplan wordt vastgesteld dat de kwaliteit van het oppervlaktewater in de periode 1985-1990 licht is verbeterd. Ondanks de verbeteringen voldoen in 1990 nog steeds maar zeer weinig wateren aan de normen voor fosfaat, stikstof en chloride.

De kwaliteit van de wateren met de functie 'viswater' is in de periode 1985-1990 verbeterd. Van de 57 getoetste wateren voldoet in 1990 23% aan de normen (1985: 10%). Deze verbeteringen houden in vrijwel alle gevallen verband met de realisering van zuiveringstechnische werken. De kwaliteit van de waterbodems is in de periode 1985-1990 in kaart gebracht. Alle boezemwateren (250 km) en ca. 263 km van de polderwateren zijn onderzocht. Van de boezemwateren is voor bijna 70% van de wateren saneringsonderzoek noodzakelijk, waarvan 16% urgent. Van de polderwateren is voor 13% van de wateren saneringsonderzoek nodig, waarvan 2% urgent.

De ecologische kwaliteit van de grote wateren laat ernstig te wensen over. In 1987-1988 voldeed 80% van de onderzochte wateren, gemeten naar het biologisch oordeel niet aan de algemene milieukwaliteit. Gemeten naar biochemische normen voldeed 43% van de wateren niet aan deze kwaliteit.

De visstand is niet uitgebreid onderzocht. Gegevens van beroeps- en sportvissers duiden erop, dat de visstand in de meeste wateren niet evenwichtig is opgebouwd. Er is teveel witvis (met name brasem) en te weinig roofvis, zoals snoek. De hoge brasemstand heeft een negatief effect op de waterkwaliteit (bodemopwoeling, prooidieren).

Centrale doelstelling van het waterbeheersplan is:

- Alle oppervlaktewateren moeten voldoen aan de algemene milieukwaliteit.
- De doelstellingen die gekoppeld zijn aan de door de provincie vastgelegde functies, moeten bereikt worden.

Deze doelstelling kan niet bereikt worden in de planperiode 1992-1996. Te nemen maatregelen in deze periode zijn ondermeer:

boezemwateren

- verondieping zo veel mogelijk vermijden;

boezemlanden en rietlanden

- boezem- en rietlanden in eigendom verwerven; gezien wordt of inrichting moet worden aangepast (bijv. gedeeltelijk afgraven voor de vis)

oevers en kaden

- harde oeversverdedigingen aanpassen in verband met leefomstandigheden voor flora en fauna; in verband met kosten ligt het accent op wijzigingen bij groot onderhoud
- beëindiging van bemesting van kaden, door bepalingen in de Keur en/of in pachtcontracten
- langs meren in de boezem (Alkmaardermeer en Geestmerambachtspla) is langs 80% van de oever een brede rietkraag gewenst.

opheffen van barrières voor vissen

- In samenwerking met het ministerie van LNV en de provincie Noord-Holland wordt nagegaan welke voorzieningen bij sluizen en gemalen moeten worden getroffen, waardoor vissen deze barrières kunnen passeren.

peilbeheer

- Er worden waterakkoorden gesloten over de wateraanvoer vanuit het Markermeer met het Rijk, over de waterafvoer naar de boezem van het Amsterdam-Rijn- en Noordzeekanaal met het Rijk en met de kwantiteitsbeheerders (o.a. de waterschappen Het Lange Rond en Waterlanden) voor de aanvoer uit en afvoer naar de boezemwateren.

onderhoud op zuiverheid

- de bestaande regelingen met betrekking tot het opruimen van kadavers (bijv. dode vis) en overig drijfvuil blijken niet te voldoen (binnen de bebouwde kom de gemeenten, daarbuiten het waterschap). Het hoogheemraadschap bespreekt met de provincie op welke wijze dit beter georganiseerd kan worden.

visstandbeheer in de boezem

- de huurders van het visrecht zijn bevoegd om de visstand te reguleren. Het hoogheemraadschap treedt deze maatregelen positief tegemoet en zal deze maatregelen, wanneer de gevolgen voor de waterkwaliteit positief lijken, in beperkte mate financieel ondersteunen

visstandbeheer in polderwater

- ook hier zal het hoogheemraadschap in beperkte mate financiële ondersteuning bieden wanneer er positieve effecten van het visstandbeheer op de waterkwaliteit zijn te verwachten.

In 1997 stelt het hoogheemraadschap een evaluatie-anticipatienota vast. In deze nota wordt het waterbeheer voor de periode 1997-1999 vastgelegd. In de ambtelijke voorbereiding op deze nota wordt er nu rekening gehouden met de functie viswater

voor alle boezemwateren wordt toegekend. Dit betekent dat bij het opstellen van de kwaliteitseisen in eerste instantie wordt uitgegaan van de vis(stand). In 1997 worden de voorbereidingen gestart voor het nieuwe waterbeheersplan geldig vanaf 2000.

C.3.5 Waterbeheersplan 1996-1999 Waterlanden

Het waterschap de Waterlanden heeft in samenwerking met het hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier in 1996 het waterbeheersplan 1995-1999 uitgebracht. Het beheersplan biedt een richtsnoer voor het te voeren waterbeheer in de komende jaren. In het waterbeheersplan wordt geconstateerd dat de afgelopen jaren de oppervlaktewaterkwaliteit verder is verslechterd. De normen voor zuurstof, chlorofyl en stikstof worden op minder monsterpunten gehaald. Dit duidt op vermessing van het oppervlaktewater. Enige verbetering is opgetreden bij de fosfaatnormen. Het aantal punten waar aan de chloride-norm wordt voldaan is sterk toegenomen. Dit duidt op een proces van (natuurlijke) verzoeting.

Wat betreft enkele ecologische parameters is de kwaliteit van de huidige wateren in de periode 1986-1991 verder achteruit gegaan:

- algen: de dominantie van de blauwwieren is verder toegenomen;
- waterplanten: in het gehele gebied schaars tot afwezig; in de diepe droogmakerijen door slechte waterkwaliteit en troebelheid en in de veenweidegebieden door overmatige (blauw)algenbloei;
- oeverplanten: in gebieden met hoofdfunctie landbouw (al dan niet in combinatie met nevenfunctie natuur) laat de kwaliteit van de oeverplanten te wensen over;
- kroosgroei: op veel plaatsen treedt overmatig veel kroosgroei; in dichtgegroeide sloten leidt dit tot zuurstofloze situaties;
- macrofauna: per monsterpunt waren er in 1991 gemiddeld 20% minder macrofauna-soorten dan in 1986.

In het waterbeheersplan worden verschillende functies aan de wateren toegekend. Afhankelijk van de doelstellingen worden er kwaliteitseisen gesteld. Voor elk water geldt minimaal de algemene milieukwaliteit. Volgens het Rijksbeleid zou de algemene milieukwaliteit uiterlijk in het jaar 2000 moeten zijn bereikt. In het provinciaal waterhuishoudingsplan wordt gesproken over een inspanningsverplichting voor de waterbeheerders. Voor het bereiken van de doelstellingen bestaat ook een taak voor de waterbeheerder.

De verschillende functies die aan wateren worden toegekend zijn:

- natuur;
- agrarisch water;
- stedelijk water;
- recreatiewater;
- viswater (voor karperachtigen);
- zwemwater;
- vaarwater.

C.3.6 Waterbeheersplan 1993-1996 Het Lange Rond

Het waterschap Het Lange Rond heeft in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier in 1993 het waterbeheersplan 1993-1996 uitgebracht. Het beheersplan biedt een richtsnoer voor het te voeren waterbeheer in de komende jaren. In 1996/1997 wordt het beheersplan geëvalueerd. Naar verwachting zal naar aanleiding van de evaluatie het beleid met mogelijke enkele aanpassingen worden gecontinueerd.

De waterkwaliteit in Het Lange Rond blijkt niet goed. De norm voor fosfaat werd in 1990-1991 op geen enkel monsterpunt gehaald. De norm voor doorzicht slechts op 39% van de monsterpunten. Er zijn maar weinig waterstaatkundige eenheden waar (fysisch-chemisch en bacteriologisch) een redelijke waterkwaliteit aanwezig is. Op alle monsterpunten zijn micro-verontreinigingen geconstateerd. Probleemstoffen zijn koper en lindaan (alle monsterpunten), kwik, fluorantheen en DDT.

De ecologische kwaliteit van de grote wateren in Het Lange Rond is zeer matig tot slecht:

- Overmatige algengroei wordt veroorzaakt door lage zuurstofgehalten en eutrofiëring. Oorzaken zijn ondermeer lozingen vanuit de riolering en baggerachterstanden.
- De waterplantenflora is tamelijk arm, terwijl voor het gebied karakteristieke soorten ontbreken.
- Op verschillende plekken in Het Lange Rond treedt vanaf juni vrij massale kroosgroei op.

In het waterbeheersplan worden verschillende functies aan de wateren toegekend. Afhankelijk van de functie worden er kwaliteitseisen gesteld. Voor elk water geldt minimaal de algemene milieukwaliteit.

De verschillende functies die aan de wateren worden toegekend zijn:

- agrarisch water;
- natuur;
- stedelijk water;
- viswater (voor karperachtigen).

C.4 Natuurbeheer

De Stichting het Noordhollands Landschap heeft in de *Nota faunabeheer* (1987) haar beleid geformuleerd ten aanzien van de visserij. Deze nota stelt vast dat sportvissers:

- waterlevensgemeenschappen beïnvloeden;
- dieren verstoren en belemmeren.

De waterlevensgemeenschappen worden beïnvloed door het wegvangen van vis, het uitzetten van vis, het maaien van watervegetaties en het bemesten van water.

Verstoring treedt op door het - zeker in grote aantallen - vissen in het broedseizoen en in de nacht. Wel wordt echter opgemerkt dat de sportvisser zich in het algemeen rustig gedraagt en ook van de natuur geniet.

De Stichting heeft als beleid:

- Het beëindigen van huurovereenkomsten in afgesloten wateren.**
- Het beëindigen van huurovereenkomsten in rustgebieden die deel uitmaken van een groter geheel. Hierdoor ontstaat er een zonering in de ruimte.**
- Indien noodzakelijk het beperken van de sportvisserij in gedeelten van het jaar (bijv. de broedtijd).**

Uitgaande van deze beleidslijnen, de openbaarheid en de toegankelijkheid van het water (waarbij de Stichting in veel gevallen de visserij en het bezoek niet kan regelen), de ligging en omvang van terreinen van de de Stichting en bestaande rechten moet per terrein het beleid worden ingevuld. Met name bestaande visrechten beperken de beleidsruimte van de Stichting.